

4132

శ్రీ సుమిత్రా నర్సదేవ్ పంత్

అభినందన సంచిక

సాహిత్యం

కా.కా. 2000
నంబర్ 7

కొత్తగ్రామ: పాఠశాల
పంచిక

స్రవంతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

సుప్రసిద్ధ హిందీ మహాకవి

శ్రీ సుమిత్రా సందన్ పంత్

అభినందన సంచిక

*

మోపాదక మండలి :

శ్రీ మోటూరి సత్యనారాయణ. M. P.

(అధ్యక్షులు)

శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు

శ్రీ పప్పురి రామచార్యులు

శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డి

శ్రీ చిట్టూరి లక్ష్మీనారాయణశర్మ

*

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ - ఆంధ్ర

959, భైరతాబాదు - హైదరాబాదు - 4

సంవత్సర చందా
రూ. 4.00

జూన్
1990

ప్రత్యేక మంజూరి
రూ. 1.00

ఈ సంచికలో

కవి సుమిత్రానందన్ పంత్ జీవిత పరిచయం

శ్రీ సుమిత్రానందన్ పంత్ కవిత్వాలు :-

ప్రథమరశ్మి

ఓపింద్రా!

అనంగుడు

హిరణ్మయము

మహాత్ముడు

ద్వాపరరాజ్య

అరవిందయోగి

పర్యవేక్షణలో వర్ణం

బాహు!

జీవన తాపం హరించుమా

తపము చేయుము

వెలకెట్టి కొనెదరా

విశ్వ వికాశాంగణమున

భారతమాత

కిరీటం

జీవనదానము

ప్రాణాకాంక్ష

భారతమా!

గీతవిహంగము

రక్తకమలము-శ్మేతకమలము

ఓహోగాథ

శరశ్చంద్రికలు

మర్మ బాధ

లక్ష్మణుడు

సముద్రము-హిమాద్రి

ఆ ముదుసలి

గ్రామ యువతి

సన్నజాజి

సుఖాధిపతి

నౌకా విహారము

ఒక తార

జన్మ దినము

సందేశము

హిమాద్రి

పరివర్తన

సదానీరానది

మధు చక్ర

కృతజ్ఞత

శ్రీ సుమిత్రానందన్ పంతు, వీరి పేరు తలచు కోవడమే తన పుగ సౌకుమార్యం. సౌందర్యం కన్నులకు కట్టిట్లు ఉంటాయి. వీరి శరీరసౌష్ఠవం, కళా పటిష్ఠతతో పాటు కమనీయమైన కాంతిని వెదచల్లుతూ జగన్మోహనంగ ఉంటుంది. సౌకుమార్యం వారి సొత్తు సౌందర్యానికి, పీకీ చాలా పొత్తు. ఆ ముక్కు, ముగ్గుము ఆ కనులు, కనుబొమలు, ఆ చెక్కిళ్లు, ఆ నిండైన కేశములు, దేవీశారదను స్మరణకు తెచ్చూ ఉంటవి. 1930 నాటి ఇది ఒక మధురస్మృతి. వారణాసిలో ప్రప్రథమంగా వీరిని దర్శించుట జరిగినది.

ప్రత్యక్షపరిచయం వీరితో నాకు చాల తక్కువ, కాని అన్యాయనం, అధ్యాపనం ద్వారా బాగా పరిచయమున్నదనే చెప్పుకోవచ్చు. దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ వారితో వీరికిగల సంబంధము చక్కని సౌజన్యంతో ఊడినది; స్నేహపూర్వకమైనది. వీరి లేఖని నుండి వెలువడిన ప్రతి శబ్దము స్వరలయలతో, సంగీత మాధుర్యంతో మేళవింపబడి సుకుమారంగ వయ్యారంగ కళాత్మకమైన చిందులు త్రొక్కుచు భావస్రవంతిలో పయనం చేస్తూ ఉంటుంది. వీరి కవిత్వంలో స్వం, శివం, సుందంబో శివ, సుందరం పాళ్లు అధికంగా కనిపిస్తూ ఉంటవి. అందుబాటులోని అందమైన కవిత్వం.

పంతులుగారి అభినందన సంచిక ప్రకటించు అవకాశ మిచ్చినందులకు ఆలిండియా రేడియో వారికి మా హృదయ పూర్వకమైన అభినందనములు. ఈ విషయంలో ముఖ్యంగ పద్మ శ్రీ మోటూరి సత్యనారాయణగారి సహకారమునకు కృతజ్ఞులము. ఈ సంచికవలన సహృదయులైన స్రవంతి పాఠకులు ప్రత్యేక లాభమును పొందగలరని విశ్వసించు చున్నాము.

చిట్టూరి లక్ష్మీనారాయణ శర్మ

కార్యదర్శి

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ - అమెరికా

కవి సుమిత్రానందన్ పంత్ జీవిత పరిచయం

శ్రీ సుమిత్రానందన్ పంతు 20, మే 1900 సంవత్సరములో జన్మించి నాడు. అల్మోడా జిల్లాలోని కాసాని ఆయన జన్మస్థానము. అల్మోడాకు ఉత్తరంగా 32 మైళ్ళ దూరంలోన్న కమణియ ప్రదేశమది. సముద్ర మట్టానికి మమారు 7000 అడుగుల యెత్తుననున్న యీ పర్వతప్రాంతం దేవుదారు, లేకు, ఓకు వృక్షాలతో పచ్చ పచ్చగా కన్నులకు యింపు గొలు పుతూ వుంటుంది. దానికి ఉత్తరంగా నగాధిరాజు హిమాలయ పర్వతం తన ఉత్తంగ శిఖరాలతో అత్యున్నతంగా ప్రకాశించుతూ ఉంటుంది. ఈ కోళను చూచి ఒకసారి సుహృత్తా గాంధీసాహా ముగ్ధుడైపోయాడు. సుహృత్తా గాంధీ అనాసక్తి యోగమనే పేరుతో గీతకు వ్యాఖ్యానంకూడా అక్కడే రచించారు.

ఇలాంటి అందమైన ప్రదేశంలో జన్మించినవాళ్ళు అందరూ కవులు కాలేరు. కాని, కవి పంత్ అక్కడ జన్మించడం ఒక విశేషం. మే మాసంలో ఉత్తర ప్రదేశంలోనూ, విశాల మైదానాల్లోనూ, శీతప్రమైన వడ గాడ్పులు వీచే సమయంలో, ఎర్రని, నల్లని, పచ్చని తుఫానులు వికటాట్టహాసంచేసే సమయంలో యీ అల్మోడా పర్వత ప్రాంతం వసంతపు వన్నె చిన్నెల్ని చిందుతూ వుంటుంది. పగళ్ళు హృద్యంగావుంటాయి. అలాంటి వొక పగటి సమయంలోనే పంతు యీ విశాల-విశ్వంలో అవతరించారు. ఆ రోజుననే సూర్యాస్తమయానికి కొంచెం ముందుగా ఆయన తల్లి దివంగతు రాలైంది. పుట్టిన రి గంటలకే మగ శిశువు తల్లిని కోల్పోయాడు. అందువల్లే పంతు పరివర్తననే కవితలో యిలా వ్రాశారు:

“ ఈవల పుట్టుక కన్నులు విప్పెను

అవల మృత్యువు కన్నులు మోశెను ”

శ్రీ సుమిత్రానందన్ పంతు తల్లిపేరు స ర స్వ తి. తండ్రిగారైన బండిత్ గంగాదత్తపంత్ మ్యాహీనుడైన ఆ పుత్రుణ్ణి ఎంతో గారాబంగా పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేశారు. మేనత్త పిల్లవాణ్ణి అతి మమకారంతో పెంచింది. ఒక రాదినీమాడా పనికి కుదిర్చారు. పంతుని హరిగిరి శాఖా

అను గోసాయికి యిచ్చిచేశారు. అప్పు డతనిని గోసాయి దత్త అనికొలిపి
వారు. హరిగిరి బాబా యీ పిల్లవానికి వామకరణం చేసి అభిరూప
మన్నట్టు ఒక రుద్రాక్షచూల మెడలో వేశాడు.

ఇలా పెద్దవాళ్ళ లాలన పాలనలో పెరిగి పంత్ పెద్దవాడయ్యాడు.
మేనత్త భక్తిగీతాలను పాడుతూవుంటే పిల్లవాడు తన్మయుడై నింటుండే
వాడు. కళ్ళల్లో ఎప్పుడూ ఆరిసర వృక్షాల పచ్చదనమే మెరుస్తూ వుండేది.
తనకంటే అన్నగారైన దేవిదత్త పుత్రు రెండేడ్లు పెద్ద. వాళ్ళిద్దరూ
యింటి ముంగలప్పు రెండు వృక్షాలను పంచుకున్నారు. వృక్షాలంటే
గోసాయి దత్ కెంతో ప్రీతి. దీనికి ఆశ్చర్యపడ నవసరంలేదు. ఎందుకంటే
కవి జన్మించిన సంవత్సరంలో అంటే 1800 లో జగదీశనంద్ర బోసు
వృక్షాల్లో ప్రాణముందని ఋషివు చేశారు.

ఐదు సంవత్సరాల వయస్సులో పంతుకు అక్షరాభ్యాసం చేశారు.
మామయ్య అక్షరాలు దిద్దజెట్టాడు. పంతు సంవత్సరాలు వచ్చునప్పటికి
ఊరి బడిలో ప్రవేశించాడు. తన యింటిలోకూడా చదువుకు కావల్సిన
వాతావరణం పుష్కలంగా వుంది. తొమ్మిది సంవత్సరాలు వచ్చి రాక్ష
మునువే పంతు అమరకోశం, చాడక్య నీతి, రామరజా స్తోత్రం, యింకా
అనేక సంస్కృత శ్లోకాలు వల్లెవేశాడు. మామయ్య సంస్కృతం
చెప్పాడు. తండ్రిగారు యింగ్లీషు చెప్పారు. నలుగురు అన్నల్లోనూ పెద్ద
అన్నయైన హరనందన్ పంత్ గారు తన చిట్టకమ్మునికి హిందీ కావ్యపఠనంలో
ఆసక్తి కలుగజేశారు. పంతు సంగీతంకూడా నేర్చుకున్నాడు. ఇంటి
లోనూ యింటి బయట పాఠశాలలోనూ చదువు యథాప్రకారంగా కొన
సాగుతూనే వుంది. వీటికి తోడు, వీటికంటే కూడా వాక మహోన్నత
విద్యాలయం పంతుకు లభించింది. అది యెత్తైన హిమ శిఖరం. అదే
పంతుకు మౌన మహోపచేతము, క్రీడా రంగము. ఆ పచ్చని గిరి ప్రాంత
భూమియే అని గురువు. గ్రౌతి, మాతృహీన జాలకునికి మాతగా నిలి
చింది. నిరర్గ ప్రకృతి చృటలతో పంతు ఆడుకొంటూ ఉండేవాడు. ఈ
భాష కవీకి హిమవర్షారవం ఆదర్శాన్ని యిచ్చింది. హరిత భూముల్లా,
ఉపత్యోలూ అతని హృదయాన్ని రస నిమగ్నం చేశాయి.

పన్నెండవ సంవత్సరంలో అబ్బోడాలోని గవర్న మెంటు హైస్కూ
లులో చేరినతర్వాత పంతు తన గోసాయి దత్త అనే పాత పేర్లను

తనవేసుమిత్రానంద్ పంత్ అని నామకరణం చేసుకున్నాడు. గోసాయి యిచ్చిన రుద్రాక్ష మాల కూడా తొలగించి వేసుకున్నాడు. పైస్కూల్లో రకరకాల ఆల్లరి పిల్లలపద్ధతి తిరుగుతూనే వాళ్ళు చేసే వేళాకోళాలకు గురియ్యామానే అందమైన దుస్తులు వేసుకుంటూ కావ్య పర్యటనల్లో దిక్కుకున్న వెండ్రుకలను నవరించుకుంటూ తన సౌందర్య ప్రవృత్తిని సహజంగానే వికసనం లేక పోతూ ఉండేవాడు. ప్రతిపూరిత వాతావరణం అభించినందు వలన అతని ప్రవృత్తి సహజంగానే అంతర్వృత్తి సంకన్న మైనది.

అల్పేడాకు దేశ దేశాలనుంచి విద్యార్థులు, ఉపన్యాసకులూ, ఉప దేశకులూ ఎస్తూవుండేవారు. ఆర్య సమాజంలో బాగా పేరుగడించిన స్వామీ సత్యదేవ్ ఉపన్యాసాలు ఆకనితో ఉత్సాహాన్ని రేకెత్తించేవాయి. అలాగే వివేకానందుని తేజఃపూరితములైన ఉపన్యాసములు కౌమార ప్రాయుడైన పంతు హృదయాన్ని గిలిగిలలు పెట్టాయి. పునర్జాగృతిలో దేశం ఉగ్రరాకలుగున్న ఆ సమయంలో మౌనాశ్రయం, మౌనాశ్రయమిని నేపించడమే ఒక గొప్ప జ్యోతి మంత్రంగా భావించబడేది. కవి పంత్ కూడా ఆ మంత్రాన్ని ఉపాసించాడు. మాతృభూమిని సేవావ్రణంగా గైకొని మాతృభూమి యైన హిందీద్వారా పంత్ సాంస్కృతిక కార్య కలాపాల్లో పాలు పంచుకుంటూ ఉండేవాడు. ఉపన్యాస వేదికలు, స్థానిక వివ రణ పత్రికలు, వార్తా పత్రికలు, మొదలైన వాటిని కేయూత గొని స్థానిక సాంస్కృతిక పునర్జాగృతికి వీలైన ప్రజా కార్యములలో సహకరించడం నేర్చుకున్నాడు. బడి చదువు మీద ఎక్కువ దృష్టి లేకపోవడంవల్ల ఆ సంవత్సరం పైస్కూలు పరీక్షలలో తప్పినాడు.

ఒకటి. పైస్కూలు పరీక్షలలో కూర్చోవానికి రెండు సంవత్సరములు ముందే 'హాల్' అనే నవల వ్రాశాడు. ఇది అతని తొలి రచన. అయినా పంపూర్ణ మైన రచన. పదహారవ యేట రచియించబడిన అనానవల యిప్పుడు ఈ కవి యొక్క వృత్తి సూక్తి ఉన్న సంవత్సరమున ప్రచురించబడు చున్నది. కానానీలో చదువు తున్నప్పుడు నెలవుల రోజులలో రచించిన నవల యిది. ఈ నవలేగాక పంత్ విడివిడిగా చాలా పద్యకవికలు వ్రాశాడు. అవన్నీ అప్పటి వ్రాత పత్రికల్లోనూ, ముద్రిత పత్రికల్లోనూ ప్రచురించ బడ్డవి. ఈ రచనల్లో వైచిత్ర్య, పుష్కలతా చిహ్నాలు స్పష్టంగా కనిపించు

కవి. "చర్చి మంట" "మట్టి పాగ" "కాగితపు పువ్వులు" మొదలైన రచనలు పిటికి ఉదాహరణలుగా చెప్పవచ్చు.

1919 లో పంత్ చదువు నిమిత్తం కాశీ వెళ్లారు. అక్కడ ప్రాస్కూలు పరీక్ష లిచ్చి ప్రథమ శ్రేణిలో ఉత్తీర్ణులయ్యారు. పాఠశాల కవితా పోటీ లలో ఆచునకు ప్రథమ స్థానం లభించింది. తరువాత కాశీ నాగరి ప్రచారణ సంస్థవారు ఆయన రచించిన "గుంజన్" కావ్య సంగ్రహానికి ఒక పారితోషికాన్ని, సన్మాన పత్రాన్ని ప్రదానంచేశారు.

కాశీలో ఆరున్నెండాల్ని భాష నభ్యసించి మూల భాషలోనే రవీంద్ర సాహిత్యాన్ని అభ్యయనం చేశారు. సరోజినీ నాయుడు కవిత్వాన్ని గూడ చదివారు. కాశీలో ఉన్నప్పుడే పంత్ తనను కవితా వ్యాసంగానికి అనుకూలంగా చూపాడంటు కవివానికి లీవ్ర గ్రంథం చేశారు. ఇంతకు పూర్వమే కాశీదాసు కావ్యాలతో పరిచయమున్నను తిరిగి వాటిని నిశితంగా అధ్యయనం చేశారు. రీతి కాల కవులను గురించి కూడా యథావిధిగా అధ్యయనం చేశారు. ఆ రోజులలోనే రవీంద్రనాథ టాగూరును ప్రత్యక్షంగా చూడడం వలన పంతులో కవితా వ్యాసంగం పై మరి విపరీతమైన మమకారం పెరిగింది. కాశీలో ఉండగనే "ప్రథమ రత్న" ని రచించారు 'పిడా' కావ్యాన్ని సంగ్రహించడం కూడా అప్పుడే జరిగింది. ఇంకా యెన్నో కవిత్వాలు ఆ సమయంలోనే వచ్చినాయి.

1919, వేసవి సెలవులలో "గ్రంథి" అనే ఖండ కావ్యాన్ని ప్రచురించారు.

ఉత్తర ప్రదేశ్ లోని అల్మోడా, కాశీ జిల్లాలలో తతిమ్మా జిల్లాల కంటే విద్యా ప్రచారం ఎక్కువగా వుండేది. పట్టణాల వారీగా చూస్తే అలహాబాదు విద్యా విషయంలో అన్నిటికంటే ముందున్నది. అక్కడవున్న మ్యోర్ సెంట్రల్ కాలేజీ పేరు, ప్రభావులు దూర దూరాళకు కూడా వ్యాపించినాయి. 1919 జూలై నూనంలో ఆ కాలేజీలో భర్తీ అయి హిందూ బోర్డింగ్ హౌస్ హాస్టల్లో ఉండటం జరిగింది. 1919-1920 లో స్థానిక కవి సమ్మేళనము లలో "స్వప్నము" "ఛాయ" అనే కవిత్వాలను రాగయుక్తంగా చదివి పంత్ హిందీ ప్రజల ఆదరాభిమానాలను చూడగొన్నారు. అప్పటి నుంచే ఆయన హిందీలో సుకుమార కోమల కాంతకవి అని పిలువ బడినారు.

(వరుసాయి 190 వ పేజీలో)

ప్రథమ రశ్మికా ఆనా రంగిణి
తూనే కై నే పహచానా ?
కహాః కహాః హే బాలవిహంగిని !
పాయా, తూనే యహా గానా ?

సోయీ థీ తూ స్వప్ననీవ్ మేః
పంఖోంకే సుఖమేః చిప్కర్,
యూమ్ రహే థే, మూమ్ ద్వార్ పర్,
ప్రహరీ-నే జుగునూ నానా.

శశి కిరణోంనే ఉతర్ ఉతర్ కర్
భూపర్ కామరూప నభచర్
చూమ్ నవల కలియోంకా మృదుముఖ
సిఖా రహే థే మున్ కానా

న్నేహహీన తారోం కే దీపక్,
శ్వాపకూన్య థే తరుకే పాత్,
విచర్ రహే థే స్వప్న అవని మేః
తమ్ నే థా మందప తానా.

కూక్ ఉతీ సహసా తరువాసిని,
గా తూ స్వాగత కా గానా,
కిన్ నే తుముకో అంతర్వాసిని,
వతలాయా ఉన్మేళా ఆనా ?

ప్రథమ రశ్మి .

★ ★

తొలివెలుతురు రేకల రాకలనెటు
తెలిసితివే ? వోయ్మకురంగీ !
నిరాయాసముగ ఈ గానమునెటు
నేర్పితివే ? బాలవిహంగీ !

స్వప్ననీడమున రెక్కలనీడల
శయనించితివే శాంతముగా,
మిణుగురు పురుగులు నీడము ముంగిట
మెరయుచునుండె ననంతముగా.

అమృతకిరణు కరసోపాసము దిగి
అంబర చారులు వచ్చిరిలే,
మొగ్గనువోని భవస్మృదు ముఖమును
ముద్దిడి నవ్వుట నేర్పిరిలే,

స్నేహ హీనములు తారల దివ్వెలు,
శ్వాసశూన్యములు తరు పత్రాళి,
ధరణిపై న స్వప్నముల విహారము,
దశదిశలందంధ కారకేళి.

సహసా కూజిత తరునంవాసిని !
స్వాగత గీతము పాడగదే !
వెలుగుల రాకల, నంతర్యామిని !
తెలిపిరి నీకెవరే ? ఎవరే ?

వికల్ సృషితే అంధగర్భనే
 ఛాయాతన్ బహుఛాయా హీన్,
 చక్ర రచరహే థే ఐల నిశిచర్
 చలా కుహుక్, టోనా మానా.

ఛిపా రహీ థీ ముఖ శశిబాలా
 నిశితే శ్రమనే హో శ్రీహీన్
 కమల్ క్రోడ్ మే బందీ థా అలి,
 కోక శోకనే దీవానా.

మూర్ఛిత థీఁ ఇంద్రియాఁ, స్తబ్ధజగ్ :
 జడచేతన్ సద్ ఏరాకార్
 కున్య విశ్వకే ఉర్ మేఁ కేవల్
 సాంసోంకా ఆనా జానా.

తూనేహీ పహలే బహు దర్శిని,
 గాయా జాగృతి కా గానా,
 శ్రీ సుఖ సౌరభ కా నభచారిణి,
 గూంథ్ దియా తానాబానా.

నిరాకార తమ మానో సహసా
 జ్యోతిష్మంజమేఁ హో సాకార్,
 బదల్ గయా ద్రుత జగత జాల్ మేఁ.
 ధర్ కర్ నామరూప నానా.

సిహర్ ఉలే పులకిత హో ద్రుమదల్,
 సుప్త సమీరణ హువా అధీర్,
 యులకా హోన్ కుసుమ అధరోం పర్
 హీల్ మోతీ కా సా దానా.

సృష్టిగర్భమును చీల్చి బయటపడి
బహురూపులు గాత్రించరులు
కాంతిలహరికల నవరోధింపగ.
కట్టుచుండి రదె ప్రాకారాలు

నిశాయానభర నిర్గత విభయై
ముఖముదాచికొను శశిజాల;
కమలక్రోడమ్మున అశిఖై దీ:
శోకకోక మత్యున్నాది.

జడము చేతనము సర్వమృతము,
జగము స్తబ్దమై మూర్ఛితము :
శూన్యవిశ్వవడమ్మున కేవల
నిశ్వాసోచ్ఛ్వాసలె నడచెను

ప్రథమమ్ముగనీవే, బహుదర్శిని !
ప్రభాతగీతము పాడితివి,
సుకముల, సిరులను- సురపథచారిణి !
ఒక మాలికగా నల్లితివి.

నిరాకారమగు తిమిరము వెలసెను
సాకారముగా వెలుతురులో,
నానానామమ్ముల రూపమ్ముల
కానుపించె జగతీజాలములో.

ద్రుమదళములు పులకితమై కదలెను,
సుప్తసమీరము చలించెను,
పుష్ప రముల హాసము మెరసెను
ముక్తాయిత హిమకణములతో,

ఋలే పలక్, పైలీ సువర్ణ ఛవి,
 జగీ సురభి, దోలే మధుబాత్,
 స్పందన్ కంపన్ టా, నవ తీవన్
 సీఖ జగ నే అవ్నానా;

ప్రథమ రశ్మికా ఆనా రంగిణి.
 తూనే కై నే పహచానా ?
 కహో కహో హేబాల విహంగిని !
 పాయాయహ్ స్వర్గిర గానా ?

విరిసెను కన్నులు, వెలిసెను వెలుగులు
 సురభులుసాగెను, భ్రమరము లూగెను
 స్పందన కంపన నవజీవనముల
 సకల జగమ్మలరాగెను.

తొలివెలుతునుగోల రాదలనెట,
 తెలిపితివే ? వోయ్యమగుంగీ !
 నిరాయాసముగ సురలిగానమెట
 సేర్పితివే ? బాగుండుంగీ !

అనువాదము : శ్రీ దాశరథి

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ
 గ్రంథాలయం

నమోదు సంఖ్య.....

తేదీ.....

కవీంద్ర కే ప్రతి

గీతశిల్పి, తుమ్ జాగృత చారత కే కవి బన్ కర్
అయే, అధరోం పర్ వైష్ణవజన కీ బంశీధర్,
తన్నయ, మమవర్షిణీ, రహస సుఖ దుఖ భయకాతర్,
ప్రీతి సాధనా నిరత, త్యాగ అనురాగ ద్రవిత స్వర్.

కాన్ విరహిణీ నారీ థీ పహ్ ఉర్ మేః గుంతిత్
జిసే రవి కీ మూక వేదనా కీ రస యుంకృత్
అంతః స్ఫుర్తిచావోంమేః, చందోంమేః అగణిత ?
నిశ్చయే, మానవ కీ ఆర్కా, యుగ యుగ నే కాపిత.

రవి ! తుమ్ నే ఇంద్రియ నిషేధకర్, జీవన పర్జన్,
ముక్తి నహీ మాంగీ, చాహ్ వైరాగ్య న సాధన్,
బర్హాచార్ మానస వైభవ కా ఛోల్ రత్న-ఘర్
రసపాపన్ మేః కియా ముగ్ధ కేకీవత్ నర్తన్.

రాజహంస శ్రీ ఫుల్ల సరోరుహ సర కే కూజిత,
తుమ్ జీవన కే అంతస్తల మేః పైరే నిశ్చిత,
అంతర కీ నిస్తల గహరాయీ ఛోజ్ అపరిమిత
లాయే బహు మజిగణ్, ముర్తాఫల, ఆత్మజ్యోతిస్మిత.

కవే ! పూర్వ జన్మమ కా కర్ సాంస్కృతిక సమన్వయ
బంధుభావ్ నే మానవ్—మానవ్ కా పా పరిచయ్,
విశ్లేషేమ మేః భూఖండోం కా కర్ నవ పరిణయ్
మానవతా కా లాయే తుమ్ జగ మేః అరుణోదయ్ !

భారత్ కే నిరవధి మానస కా కర్యుగ మంథన్
నిఖిల విశ్వ కే చిద్వైశ్వర్య కే ప్రతి అతి చేతన్

ఓ కవీంద్రా!

★ ★

తాదృశ వైష్ణవమ్ముదల ద్యాగము రాగము ప్రీతి ఫీతియున్
మోదము ఖేదమున్ మదము మ్రోయగ బిల్లనగ్రోవిమోవివై
స్వాదు రస స్వరావళిగ నత్కవివై లభివై న గీత శి
శ్మీ! దయ చేసితే కనులువిచ్చిన భారత ధూళధాత్రికిన్

చిరవిరహోర్తి దగ్ధయయి చేడ్పడి లోమదిడాగి వేదనా
భరహృదయమ్ము మేల్ముసుగు బాగొనరించి విచిత్రవక్ర సుం
దర బహుభావ భంగిమ లతాపరిపుల్ల సువృత్త గీతముల్
పరవశ యాచు చాడు నవలా చిరశస్త్ర నరాత్మయే జుమి . .

కోరపు మోడలష్టి బ్రతుకుం బొనరింతు వసంతురంతు-నీ
లో రసవర్షనేక పారలున్ మెయివెల్గు కపి! నటించు పృ
థ్వీరమ పొంగ గేకివలె విప్పి విదిర్చుచు చిత్రరత్న సం
భార విభాఘనాఘనము మానస వైభవ భర్తాభారమున్ . .

చెదిరిన జీవ సంతతుల జీవన గాఢములన్ మునింగి లో
మదిమది బొచ్చి తెచ్చెదవు మానికముల్ తెలిమించి ముత్తైముల్
బ్రదుకవియెల్ల జల్లెదవు పల్కున వెల్గు చిదాత్మ చిర్రవుల్
మదకలగుంజ! శ్రీజలజ! మానస జీవన రాజహంసమా :

కడు గడగండ్ల ఖండములుగాబడి పీడ్వడి యున్న తూరుపుం
బడమర లొక్కతీరు నడవన్ నవసంస్కృతి మార్గ కర్తవై
యెడనెడ హత్తి ప్రేముడుల నేకము సేయగబూని లోకపున్
బడలిక తీర్చ దెచ్చితివి మానవతా నవతారుణ ప్రభల్ . .

మనసరి ! భారతీయజన మానసగాఢములన్ మధించి నీ
పు నిఖిల విశ్వ చిద్విభవ పూర్ణమహస్సుల వెల్లి మేటివై

విశ్వకవే ! తుమ్ జిన్ మానవతా కే ప్రతినిధి బన్
అయే : వహ్ ఖోచుకీ హాయ్, మానుష్య పరమధన్ :

వైష్ణవ ఉర్ కే భూతదయా కే ప్రతి అతి నిర్మమ్,
జన-వికాస ప్రతి పంగు నాశ-హిత దారుణ సక్షమ్,
మృత్ ముట్టి మేఁ లియే ధ్వంస వహ్, జీవిత అణుబమ్,
విగత సభ్యతా స్వప్న మనోజీవీ యుగ కా ధ్రమ్ !

ఘోర హ్రోన్: చేతనరత్, జడ ఉపరత్ ఋషి ధారత్
బ్రహ్మసత్య బహురూపజగన్నిధ్యా జిన్ రా మత్
తన్ మన్ ధన బలహీన లక్ష, దృఢ్ ఆత్మ తేజ గత్
రూఢి రీతి మత సంప్రదాయ శతఘండిత, శ్రీహత్ ::

మహానాశ: భౌతిక వైజ్ఞానిక సత్యప్రకాశర్,
దేశకాల పర్ జయీ, తడిత అణుబల ఉద్ధాటర్,
ప్రకృతి ప్రకాసక్, అర్థశక్తి రీ బన్ ఆరాధర్,
శిఖిరోం మేఁ సంఘటిర ఘోర సర్వస్వ విఘాతర్

కవే ! అచేతన హిల్లోలేఁ ఉత్తీ కిలోరెకర్.
మత్త భుజంగోం సీ తృప్త్యా మణిఫణి సహస్రధర్,
తమ కే పర్వత ఉత్తే కల్పష కే శిఖిరోం పర్
లిపటా జిన్ నే యుగ ప్రభాత హేమాస్య హాస్యభర్

అందోలిత అవచేతన, ఉలబ్ గయా తమసాగర్,
బిఖరే మణిగణ రత్న, అతల్ జల్ కే ముర్తాకర్,
గ్రాహ్, సర్ప, ఘోంఘే, కృమి, కర్ధమ్ ఛాయే ఊపర్,
భూమన్ కా అమూల్ హోరహా నవరూపాంతర్.

మనిచిన మానవత్వ మది మాటువడెన్ బయిలోడి నేడయో
చనినది వెల్గు చీకటుల సవ్వడులే వినవచ్చు నే యెడన్

భూతదయా విహీనతలు భూజన నాశవిలాస వై ఖరుల్
రోత జనించు దారుణపు ద్రోవల బోవగ నిచ్చగించుటల్
నీతి విహీన సభ్యతలు నేర్చెను నేటికి మానవుండు తా
భూతలమృత్యుహస్తముల బుచ్చుకొనెన్

పరమాణుకాస్త్రముల్
(భూతలమెల్ల స్వప్నమయముం బలె దోచును భ్రామకంబుగా)

పిలచిన మృత్యువే పలుకు పెద్దగ నయ్యది యట్టులుండ, తొ
ల్పులుకులు పక్కినట్లుగనె బ్రహ్మము సత్తు జగత్తు మిథ్యగా
దెలిసిన యార్షభారతము దేహ మనోధృతి దార్ద్రశూన్యమై
కలగి గతాత్మ తేజమయి కాటికి గూటికి గాక మౌఢ్య శృం
ఖలలకు జిక్కి చెన్ను చెడి కంతల బొంతగ మారెనో కవీ...

గండంబుం గనిపెట్టెరా భువికి విజ్ఞాన ప్రబుద్ధుండు సత్
ఖండజ్యోతి తటిల్లతా ప్రగతి జేతంబట్టి యణ్ణస్త్రముల్
పిండెన్, దేశము గాలముంబ్రకృతి కంపింపన్, ధనారాధనా
పాండిత్యంబున గూటముల్ నిలిపి సర్వధ్వంస హింసారృటిన్

జడతాసుందరి చేదు నాగసరపున్ సన్నాయి నొక్కంగ వే
పడగల్ విప్పి భుజంగివోలె మణి శోభం దృష్ట నర్తింపగా
ముడిచీకట్లనిటారుగొండ కలుషంపుంగొమ్ము పైకెత్త లై
బొడిచెన్ నేటి యుగంపు నెమ్మొగమునం బ్రొద్దుల్ జగానవ్వులన్.

లవచై తన్యము శుభ్ర మౌట తిమిరాహంకార పాఠోధి యు
ద్ధవిడిం గ్రిందయి మీదునై చెలగ యాదస్సంతతుల్ రెచ్చి, చి
ర్నవులం దండ్రిలు చూప ముత్తైములు రత్నంబుల్ పటాపంచగా
భువి సర్వంబు సమూలమున్ మరల రూపుల్ క్రొత్తలై తోచెడిన్.

ధరాయోని నే అగ్నిస్థంభ ఉత్తా తేజోజ్వల్
అతల కూప నే నగ్నరూప జగతా తమ కా బల్;
తౌహు దండ వహ దీప దేహధర్ జనమన సంబల్,
సూర్య ముఖుల్ సిర్పర్, ప్రభాతచవి స్మిత దిగ్మండల్ !

ఆజ్ దూల్ మే, సోయా అంధీ, రక్త మే, తడిత్,
ఓర్పోర్ జన భూకే అగ్ని ప్రవాళ ప్రజ్వలిత్;
దైన్య దుఃఖ చారిద్ర్య, - యుగోం కీ ప్రిత్ పరాజిత్,
అఖిల అసుందరతా భూ ప్రాంగణ్ నే నిర్వాసిత్

ప్రాణోం కా ఆవేశ సహస్ర ఫణోం పర్ నర్తిత్,
ఫంగు పక్ష పీడిత, గతి-కుంతిత నైతికతా మృత్;
కామ, అంధ, తమసాణు తరం విద్యుత అహివేష్టిత్ !
కూన్యసీల శ్రీ హరిత, స్వర్ణపావక జు సింఛిత్ !

కనక కిరణ భూగయీ, ధరా తమ కీ గహ్వర్ కో,
జ్యోతి నేతుమే, బాంధ్ విరోధోం కే అంతర్ కో;
పాప్త కరే భూ మన్ సుందర నే అతి సుందర్ కో
ఖండ సత్య నే పూర్ణ సత్య, శివ నే శివతర్ కో !

మగ్న అచేతన కర్దమ మే, భూ జీవన్ శతదర్
ఉనే ఉతా, కర్ సకే కలుష కా ముఖ తుమ్ ఉజ్వల్ ?
మానవతా కీ సిద్ధి న విశ్వ సమస్వయ కేవల్,
ఉర్ద్వ గహన పూర్ణత్వ, లక్ష్మీ హీ మే, జన మంగల్ !

క్యా సోచా థా ? నరక స్వర్గ హీ కా లఘు ఉపక్రమ్,
జాగేగా సోయా ప్రకాళ జో ధర్మ కా తమ్;

ధరణీగర్భము జీల్చుకొంచఱల భుక్త్యంభాయిత జ్వాలలు
 ప్పరమున్ ముట్టడమస్సు దిస్స మొల సల్పన్ నాట్యముల్ భూమి గ
 హ్వరమందాయన దండముల్ నిలువ దీవ్యద్వేహముల్ దాల్చి, భూ
 నర మేదస్సుకు సంబళంబుగ గనంగా దోచె బ్రాగ్దీధితుల్

ధూళిన్నిద్దురగూర ఝంఝలు టటిత్తుల్ రక్తముంజార, బ్రా
 వాళజ్వాలలు సాప్త జిహ్వలు కకుబ్ధాగంబులన్ నాక, దు
 హ్మలోద్భూత దరిద్రతల్ దొలగె దుఃఖంబుల్ పరాభూతమై
 నేలం గూతె నసుందరమృఖలమున్ సిగ్గెన్ యుగ ప్రేతముల్

ప్రాణజనమ్ము వేల్పడగలన్ పయికెత్తి నటించుచుండగా
 ద్రాణనశించి నీతి స్పృహతప్పిపడెన్ తిమిరాంధవాసనా
 స్తానువుబుట్టి, విద్యువహి, ధర్మము జూపగ శూన్యమున్ హరి
 చోళిగా వినీల చిత్రరుచి శోభిలు వహిసువర్ణ ధారలన్ . .

అంధతమనము పట్టిన యననికిషాదు
 మొనసి పడి దాకె వచ్చి కాంచనగభస్మ
 శాంతి చెడి నీడ్చడిన మానసాంశగముల
 జ్యోతిరుజ్జ్వల సేతువుల్ బోక గట్టి

నరుడు సుందరము గని సుందరతరమ్ము
 శివముగొని యందుపై బోయి శివతరమ్ము
 ఖండ సత్యము బొంది యఖండ సత్య
 మందుచుం బోవుగావుత మవని నెపుడు

మరుగగు దొంగయూబి దిగమారిన మానవు జీవనాబ్జమున్
 తిరిగి వెలార్చి పుల్లడిగి తేరిచి చెన్నలరింపు నేర్పగున్

రాశి బనేగీ గుణ, గుణరాశి, విషమ హోగా నమ,
చేతన ఓర్ కరేగా జడ అరోహణ్ నిరుపమ !

అంభ మూందే జో జడ వహ్ అంభ బురే పర్ చేతన్,
దోతా ఆజ్ ధరా తమజన ప్రాణోంకా ప్లావన్;
మహాకవే! యుగపలకోం పర్ పూలా నవసావన్,
దిగ్విరాట్ నవ మనుష్యత్వకా దివ్య స్వప్నబన్.

దేఖ్ రహా మైః, ధూమ జ్యోతి కా రుద్ర సంఘటన్
వజ్ర దళన్, సంఘర్ష సఘన, విద్యుత అనికేతన్,
విశ్వక్రాంతి సందేశ లియే భరతా గురు గర్జన్,
శత హీరక్ మాణిక్ దీపిత అద్భుత మరకత ఘన్ !

గరజ్ రహీ దిగుందుభి, చిట్కా అగ్ని భీజకణ్
ప్రాణహరిత నవజీవన మూల్యోం కా కర్ వితరణ్;
జడచేతన, ఆత్మా తన్ మన్ కార్యర్థ విభజన్,
మూల్యబ్రాంత, కవి, రహా యుగోం నే జీవన దర్శన్ !

జీవన నే సంయుక్త రహీ జన కర్మ వచన మన్,
జీవన సత్య అఖండ్ కరేగా మార్గప్రదర్శన్
సింధు హరిత ఛవి, నీలదిగంచల కనకగౌరతన్
భూ జీవన లక్ష్మీ కే ప్రతి హో పూర్ణ సమర్పణ్.

నరతకు సిద్ధి కేవలము నాకును నీకు విభేద భావముల్
తలుగుట కాదు నింగి కెగజ్రాకుటబో శుభతంతు సంతతుల్

నరకము స్వర్గస్పష్టికయి నాందిగ నెంచితొ భూతమస్సుని
ద్వరబడియున్న కాంతియని తోచెనొ యేమొ సమష్టి సద్గుణా
భరణముగా ఓలంచితివో ప్రస్తరముల్ జలధార లొచు ని
స్సరణము సేయునంచు మనసారగ నమ్మితొ పేదమానిసీ

కన్నుల మూతయకొ జడము కన్విరివిష్టులఁ జేతనమ్మ, యు
త్సన్న ధరాముఖాంధ తమసంబు నదల్పును ప్రాణవాహినుల్
గ్రన్నన నో కపీశ యుగకామిని కన్నుద దొల్కరించు బ్రా
హ్మణ్య నీరదంబు పృథివీ నప మానవు వైడి స్వప్నమై. .

క్రించనరాని విద్యుదసి కేతన మెత్తుచు, వజ్రదంష్ట్ర తా
టించుచు ధూమరుద్రత నటించుచు మించుచు, జ్యోతిరక్షి కా
న్పించుచు, గ్రోత్తయెల్గు వినిపించుచు, నార్పుచు వచ్చె క్రాంతి, కాం
త్యంచిత హీరహార పరమాద్భుత గారుడ రత్న మేఘముల్

చైతన్యోజ్జ్వల వహ్ని బీజముల నుచ్చైరోషలం జిమ్మి యీ
చేతమ్మన్ జడ మాతృ దేహ మని నిక్షేపించు మౌర్ఖ్యమ్ము, ది
గ్రాత ప్రాంగణ దుందుభుల్ మొరసి వహ్వాయంచు హాసించు తా
నేతజ్జీవన మైక్య దర్శనము కాదేయంచు వాగ్రుచ్చెడిన్ ..

బ్రదుకును నంటి యుండదగు బల్కులు కర్మలు నెమ్మనంబు నీ
బ్రదుకు నఖండ సత్యమయి పండి యెరుల్ గనుత్రోవ జూపి ప్రా
గుదధి హరిచ్చపుల్ జిలుక నూర్ధ్వ దిగంచల నీల గౌర శో
భదనరు భూమిలక్ష్మి పదపద్మ సమర్పిత మౌత సర్వమున్ .

అనువాదము : శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

అహే విశ్వ అభినయ కే నాయక్ :

అఖిల సృష్టి కే సూత్రధార్ :

ఉర్ ఉర్ కే కంపన మేఁ వ్యాపక్ :

ఐ : త్రిభువన కే మనో వికార్ :

ఐ : అసీమ సౌందర్య సింధు కీ

విపుల వీచియోం కే శృంగార్

మేరే మానస కీ తరంగ మేఁ

పునః అనంగ ! బనో సాకార్

అది రాల మేఁ బాల ప్రకృతి జట్

ధీ ప్రసుప్త, మృతవత్, హతజ్ఞాన్,

సస్య శూన్య వసుధా కా అంచల్,

నిశ్చల జలనిధి, రవి శశి మ్రాన్;

ప్రథమ హౌస్ నే, ప్రథమ అశ్రు నే,

ప్రథమ పులక నే, హే భవిమాన్ :

స్మృతి నే, విస్మయ నే తుమ్ సహసా

‘విశ్వ స్వప్న’ నే ఖలే అజాన్

ఓ యనంగ నా హృదయ రంగమున
ఉదయింపగ గ్రొమ్మేను గైకొనుము
హే విశ్వమయాభినయ కుశీలవ!
ఇదం జగ త్సృషి సూత్రధారా...
హృదయ హృదయ సంస్పందన విస్మయర
మృదుల మధుర కటుచటుల వికారా!
హే యనంత సౌందర్య మాధురీ!
హృదూర్మిమాలాఖిల శృంగారా!
ఓ యనంగ నా హృదయ రంగమున
నుదయింపగ గ్రొమ్మేన వెలుంగుము...

తొలి యుషస్సు క్రొవ్వెలుగు జూపుటకు
దొలి చీకటులే చిమ్మియుండు తటి,
ప్రకృతి సమస్తము నిదుర గూడు తటి,
పడి మృతవలె హతమతిగ నుండు తటి,
వసుధ శూన్యసస్యాంచలయగు తటి,
వనధి కదలికలు లేక యుండు తటి,
వే వెలుగొక్కడు వెలుగు లేని తటి,
వెలవెల చలి వెలుగున్న నాటి తటి,
తొలి క్రొన్నగవుల దొలి కన్నీకుల
దొలి పులకల దులకించు క్రొవ్వెలుగ
స్మృతి వలె విస్మయగతి వలె ప్లుతి సం
స్మృతికి స్వప్నభృతి విరియునో, స్మరా!
ఓ యనంగ నా హృదయ రంగమున
ఉదయింపగ గ్రొమ్మేను గైకొనుము...

యూర్ జగత కే ఉర్ కంపన్ మే,
 పులకావలి మే హున్ అవిరామ్,
 మృదుల కల్పనావో నే పోషిత్,
 థావోం నే భూషిత అభిరామ్;
 తుమ్నే ఖోరోం కీ గుంజిత్ జ్యా,
 కుసుమోం కా లీలాయుద్ థామ్,
 అఖిల భువన కే రోమ్ రోమ్ మే,
 కేసర్ శర్ భర్ దియే సకామ్!

నవ వసంత కే సరస స్పర్శ నే
 పులకిత వసుధా బారంబార్
 సిహార్ ఉతీ స్మిత సస్యావలి మే,
 వికసిత చిర యౌవన కే థార్;
 పూబ్ పడా కలికా కే ఉర్ నే
 సహసా సౌరభ కా ఉద్గార్,
 గంధ ముగ్ధ హో అంధ సమీరణ్
 లగా తిరకనే వివిధ ప్రకార్ |

అగణిత వాహ్ పథా ఉదధీనే
 ఇందు కరోం నే ఆలింగన్
 బదలే, విపుల చటుల లహరోం నే
 తారోం నే ఘేనిల చుంబన్;
 అపనీ హీ చవి నే విస్మిత్ హో
 జగతి కే అపలక్ లోచన్
 సుమనోం కే పలకోం పర్ సుఖ నే
 కరనే లగే సలిల మోచన్

విశ్వహృదయ మృదుమధుస్పందమున
 నిశ్చయించి దృశ్యాంతరంగమున
 పులకాందోళిక నూగియూగి నగి తెల్లు
 లలిత కల్పనల గొనికొని క్రొంజిగి
 తలపు బూనగల తొలి సింగారీ !
 వలపుటనికి బూవిల్లు చేత గొని
 టంకరించి భ్రమరజ్యోర్ముంకృతి
 బింకమ్మన త్రిభువన హృదయమ్ముల
 నాటి నాటి కుంకుమ పుపుటమ్ముల
 నాటితి వంతట గెల్పుకంబములు...

విరిసె దొలుత నీ కంట నామనులు
 మురిసె బడింబడి మూడు భువనములు
 చిలకరించె జిర్నగవులు పొలములు
 గిలిగిలించె బిసిబిసి జవ్వనములు
 దుసికిలి విసిరి విరిసె నెత్తావులు
 మిసమిస పస బూమొగ్గల తావులు
 ఉక్కిరి బిక్కిరి కమ్మ తెప్పెరలు
 గ్రక్కదలెం బలుతెరగుల పరుగులు...

కడలి పొంగి తరగల వే చేతుల
 నొడికి దీసె శశి శిశువుం బ్రీతుల
 స్రుక్కిసోలి చంచల తరంగములు
 రిక్కల కిడె నురుగుల చిరు ముద్దులు
 రిచ్చవడుచు తన సొగసు సోగలకు
 రెప్పార్పక జగమేదో లో గులుకు
 ఎఱుపులూరు పూరేకు రెప్పతుద
 మెఱుగువారు కన్నీరు కార్పునెద...

సొ సొ సొంసొంమే పత్రోం కీ
ఉమడి హిమజల సస్మిత థోర్,
మూర్ విహగ కుల కే కంతోం నే
ఉతీ చుఘర సంగీత హిలోర్;
విశ్వ విధవసే దాం ఉషాకీ
ఉడా సుసహరి అంచల్ చోర్,
శత హర్షిత ధ్వనియోం నే ఆహత్,
బహ గంధవహ సథ కీ వోర్.

శూన్య సీరాదోం మే సంస్కృతి కీ
హువా విచారోం కా సంచార్,
నారీ కే గంధీర హృదయే కా
గూఢ రహస్య బనా సారార్;
మిలా లాలిమా మే లజ్జా కీ
చిపా ఏర్ నిర్మల సంసార్,
నయనోం మే నిశీమవ్యోమ 'బా'
ఉరోరుహోం మే సురసరి ధార్ !

అంబుధి కే జల మే అఘాహ్ ఛవి
అంబర మే ఉజ్జ్వల ఆహ్లాద్,
జ్యోత్స్నా మే అవనీ అడనతా,
మేఘం మే ఉదార సంవాద్;
విభు రల్పనాయే లహరోంమే,
తరుణాయా మే విరహ విషాద్,
మిలీ తృషా సరితా కీ గతి మే,
తమ మే అగమ, గహన ఉన్మాద్.

చిగురుటాకు నిట్టూర్పు సవ్వడుల
 నగె బల్లని తొలి సంజ చిన్నపుల
 మూగవడిన విహగముల గళములు
 మ్రోయసాగె సంగీత మధురము,
 ఉషకుమారీ స్వర్ణచలాంచల
 ముప్పర మెగిరెను విశ్వవిభవ కళ
 హర్షోన్మద మాధురీ నాద ము
 త్కర్షణమై గంధవాహు డేచగ...

జగచ్చాన్య శిరలందు పొంగులై
 సాగె భారభావములు రంగులై
 నారీ గభీర మానసమున, సా
 కారమయ్యె చిరగూఢ రహస్యము
 సిగ్గు దొంతరల కెందఱులతో
 ముగ్ధి దాగె నేదో నవసంస్కరి.
 కన్నుదోయి బోతెనుగని మిన్నులు
 చన్నుదోయి మిన్నేటి పెల్లుచు...

నిండి నిబిడమై యవసుంచె నీ
 గండు చూపు తాకంగ దృశ్యకా!
 అంబుధి జలముల నగాధ శోభలు
 అంబరముల నాహ్లాద భంగిమలు
 జ్యోత్స్నిహృదిని చిరమౌగ్యగంధములు
 జ్యోతిరుదరముల సంపానములు
 సరిల్లహరులన్ సన్యకల్పనలు
 తరుచ్చాయలన్ విరహ వేదనలు
 సరిద్గతులలో తృషాభాషణలు
 సంతమసమునం గూఢోన్మదము...

మృగియోనే చంచల అవలోకన్,
 బా. చకోర నే విశాఖసార్,
 సారన్ నే మృదు గ్రీవాలింగన్
 హంసోం నే గతి, వారి విహార్;
 పావన్ లాన ప్రమత్త శిఖీ నే,
 ప్రమదా నే నేవా, శృంగార్,
 స్వాతి తృషా సీఖీ చాతక్ నే,
 మధుకర్ నే మాదక్ గున్జార్

కూన్య వేణు ఉర్ నే తుమ్ కితనీ
 ఛేద్ చుకే తబ్ నే ప్రియ తాన్,
 యమునా కీ నీరీ లహరోం మే,
 బహా చుకే కితనే కలగాన్;
 కహా మేఘ్ బా, హంస్ ? కింతు తుమ్
 భేజ్ చుకే సందేశ అజాన్,
 తుడా మరాలోం నే మందర ధను
 జాదా చుకే తుమ్ అగణిత ప్రాణ్

లేళ్లు క్రేళ్లురికి బెదరుం జూపులు
 రేల జకోరము లభిసరణమ్ములు
 సారసములు గ్రీవాళింగనములు
 వారి యలల గలగలల చిర్నడలు
 మత్తశిఖలు ప్రావృడ్లాస్యమ్ములు
 మధుకరములు మదభర కల రుతములు
 కలహంసలు నడకల యొయారములు
 తెలిసి నేర్చెనో యామని నెచ్చెలి
 వలపు వేలుపా తలపుల పిలుపా
 వలపు తలపు చదువుల బడి యొజ్జా...
 ప్రమదామణి సేవా పరిచర్యలు
 బ్రదుకు వెలుగు శృంగార మాధురులు
 స్వాతికార్తి చిటువెలుగు మనకలో
 చాతకములు దప్పిక గొన నేర్చెను...

పొడి పొడి పిల్లంగ్రోవి యెడందల
 పూరించితి మధు సగస రాగములు
 యమునా నీల నీల లహరులపై
 దమిదేలించితి మధుర రాగములు
 అంబువాహమో హంసరాజమో
 అంపించితి విరహుల సందేశము
 మరాళమాలా : ధనుర్భంగముల
 మరులుగొల్పి రక్షించితి వసువుల...

జీవన తే సుఖ దుఃఖ నే సురభిత
 కితనే కావ్య కుసుమ సుకుమార్,
 కరుణ కథావోం కీ హృదు కలియాఁ—
 మానవ ఉర్తే నే శృంగార్—
 కితనే చందోం మేఁ, తాళోం మేఁ,
 కితనే రాగోం మేఁ అవికార్
 పూట్ రహే నిత్, అహే విశ్వమయ్ :
 తద్ నే జగతీ కే ఉద్గార్.

విపుల కల్పనా నే, భావోం నే,
 భోల్ హృదయ కే సౌ సౌ ద్వార్,
 జల, భృ, అనిల, అనల, నభ నే కర్
 జీవన్ కో ఫిర్ ఎకాకార్,
 విశ్వమంద్ పర్ హాస అశ్రు కా
 అభినయ దిఖలా బారంబార్,
 మోహ యచనితా హటా కర్దియా
 విశ్వ రూప తుమ్నే సాకార్ :

హే త్రిలోకజిత : సప్త వసంత కీ
 వికచ పుష్ప గోదా సుకుమార్
 సహస్, తుష్టారే మృదులకరోం మేఁ,
 యుక్తి ధనుష నీ హై సాఫార్:
 వీర్ : తుష్టారీ చితవన్ చంచల్
 విజయ ధ్వజా మేఁ మీనాకార్
 కామినీ కీ అనిమేష నయన చవి
 క ర్షీ నిత నవభరి సందార్,

బ్రదుకు వెలుగునీడల పరిమళములు
 బహుళ కుసుమ సుకుమార కావ్యములు
 కరుణాగాఢల మృదుల ముకుళములు
 తరుణహృదయ మధుశృంగారమ్ములు
 బహుళ తాళముల బహుచ్ఛందముల
 బహుళ రాగముల బాడె నీ జగతి
 కామదేవ! నీ యభావ భావము
 కాదగు నొక యీ విశ్వోద్ధారము..

సరసకల్పనల మధుర భావముల
 దెరచి హృదయ శతశత ద్వారములు
 అనలానిల జల భూతల నభముల
 బెనచివై చి జీవన మొక రూపుగ
 అశ్రుహాసముల విశ్వరంగమున
 నభినయించి చూపించి సారెకును
 మోహ యవనికల నెత్తివై చి న
 మోహన విశ్వైక్యాకృతి నిల్పుడు.

త్రిలోక శేతా! తొలి వసంతమున
 పులకరించి విరిసిన పూ బరువుల
 సిరుల విల్లు నీ మృదుల కరమ్ముల
 నెదిగి వంగె జంటి తేనె బరువుగ
 మిలమిల మీనై గెలుపు కంబమున
 తళుకు జిలికి నీచూపు కైపుగా
 మత్త కామినీ నయనచ్ఛవులకు
 క్రొత్త బలుపు జత జేర్చు వలపుగా

బజా దీర్ఘ సాంసోం కీ భేరీ,
 సజా సదే కుచ కలశాకార్,
 పలక్ పావడే బిఛా, బడేకర్
 రోవోంమే పులికత ప్రతిహార్
 బాల యువతియాం తాన్ కాన్ తక్
 చల్ చితవన్ కే బందనవార్,
 దేవ్ : తుమ్హారా స్వాగత కర్తీ :
 ఖోల్ సతత ఉత్సుక దృగ ద్వార్.

ఐ : త్రినయన కీ నయనవహ్ని కే
 తప్త స్వర్ణ : ఋషియోం కే గా :
 నవజీవన్ : షడ్ఋతు పరివర్తన :
 నవరసమయ : జగతీ కే ప్రాణ్ :
 ఐ : అసీమ సౌందర్య రాశి మే
 హృత్కంపన్ నే అంతర్ధాన్ !
 విశ్వకామినీ కీ పావన చవి
 ముయే దిఖావో, కరుణావాన్.

పీనకుచమ్ముల కనక కలశముల
 బీత రాగ చర్చల నమర్చుకొని
 అదరి బెదరు వాల్గన్ను రెప్ప తుద
 లడుగడుగునకున్ మడుగు తొత్తగొని
 ఊర్పు సందడుల భేరిస్వరితము
 బుండి యుండి పరిమళించి మొరయగ
 దెంచి సముత్సుక దృగ్భ్రామ్యములు
 తిగిచి కట్టి యాకర్ణాంతమ్ముగ
 వలపు బూల చూపుల తోరణములు
 నిలిపి నిలిపి పులకల ప్రతిహారుల
 స్మరదేవా ! స్వాగత మని యందురు
 తరుణీ జనములు భయ సంభ్రమముల . .
 ఆహాహా తిగకంటి మంటలకు
 నారితేరి యలరిన జగజ్జీవా !
 జగత్పాణమా నవజీవనమా !
 సరసోషశ్రీ సవన మయమా !

ఋషిజన బృందయ ముగళ పరమేశమా !
 ఋతునర్తన ! ఋతుపరవర్తనమా !
 అంతరహిత సౌందర్య మాధురీ
 స్వాంత చరంగిత కిలికించితమా
 విశ్వకామినీ పావన శోభలు
 వేగ జూప రావో కరుణామయ . . .

అనువాదము ; శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

★ ★

కూర్మచలకే ప్రతి

జన్మభూమి, ప్రియ చూర్మభూమి నీ శీర్షరత్న. శత స్వాగత్.

హిమ సౌందర్య కిరీటిర జినా శారదమస్తక్ ఉన్నత్.

ఉషా రశ్మిస్మిత, స్ఫటిక పుష్ప, స్వర్ణమ ఖిరంమేఁ ఉత్కర్

పుణ్యధరా కే స్వర్గోన్ముఖ సోహనమంభ సా విస్తృత్.

నిజ అవాక్ గరిమానే తర్తా నన్ అమరోంబో హేహిత్.

నిఖిలవిశ్వ కో దిగవిరాట్ భాగోళిక విస్మయ నే థర్ :

బాల ప్రవాసీ లుభుర్ లాటా, పహా భీ క్యా అధ్యాగత్ ?

న్నేహ ఉచ్ఛ్వసిత, హేమజ పుంకిత అంబల కా శరణాగత్.

మేరీ నై సర్గర నిషమా మేఁ జనని, సదానే లాలిత్,

హాసముఖ ఛాయాతప నే గుంఫిత క్యామ గౌర్ జినా తన్.

శ్రీ శోభా స్వప్నోం నే నిర్మిత గీత ధృంగ గుంజిత మన్,

రజిత అనిల సౌరభ పల్నే మేఁ దోలిత వైశవ ముకులిత్.

కూర్మాచలము

★ ★

స్వాగతము స్వాగతము మజ్జనన హామి!
మాతృభామి శిరోరత్నమా! శన శత
వందనములు, కూర్మాచల వందనములు ...
శారదాచ్చ చంద్రోచ్చ శీర్షమ్మ నీ హి
మాచ్చ పౌండర్య మకుటము లపియు, నీ యు
షోగభస్మ స్మిశులనియు, పొగమణిగ
లనగ సింగికి తెలిచాడి యమనన శిఖ
రములు స్వర్గ నివాస నిరణ విడిచికి ...

పృథ్విధాన్రి వరాహక ముగ్ధ కరణి
నేం పెరిసి సింగ తెలిసి నిండినట్టి
నీ యహ్లాదిహ-పాడిహ- నిఖిల విశ్వ
విస్వయావహ హూనోక పిప్రసాయి
నీ విరాడ్రూప గోగ్రహ భావ మాయి

బాల్యమున వీడి సుచిత ప్రవాసముండి
చెలగి నీ యుడి కేరిన శిశువు నమ్మ
నేను నశ్యాగమండన. నాను, నీదు
సరసపులికెన వచ్చుకొందలము పోర
వెండి శరణన్న శరణాగమండగాని.

నీదు నై సర్గిక శ్రీల నాదు లాల
నమ్ము పొందనమ్ము పరిగె నమ్మ, నీదు-
వెలుగునీడల నన్నల, వెలుగు నీడ
లీనె నా మేను, నీ నీరు శేను కలలు
కన్న గీత భృంగములు నాగళము మనము
మాధురీ శీధువుల్ నింపి నునిచె నన్న
నీదు నెత్తావి యూయెల నాదు ముకుళ
నై శనమ్ము తెమ్మెర లూపసాగె నమ్మ...

చుట్పన్ నే విచరా హూమై ఇన్ దూపచాహ శిఖరోం పర్,
 దూర్, ఓతిజపర్ హిల్లోలిత సీ దృశ్య పటీ పర్నిస్వర్
 హస్త్ గహరీ చాయావోం కే రేఖాంత సే పర్వత్.

నీల, వేగినీ, కపిళ, వీర, హరితాభవర్ణ శ్రీ చహూ
 మోహిత అంతర్మే ధర్దేతే ఆదిమ విస్మయ గహరా,
 అంతరిక్ష విస్ఫూరిత నయనోం కో అపలక్ రభ తద్వత్.

ఊపర్, నీపీ కే రంగ కా నభ, నవ ముర్తాతప నే భర్,
 రజిత నీలిమాగలిత్, నహజ హంతా సా లగ్తా సుందర్,
 ఊంచే ఉద్ నేవాలే ! నిర్జల, కాళ మస్మణ, రోమిల్ ఘన్

చూర్ణ రుపహరీ అలకొంమే ఉలదూ రవికిరదే ఉజ్వల్
 మౌన ఇంద్రధనుషీ చాయా కా స్వప్న సీద్ రచ, చంచల్
 ఉదీత-చితవన్ కే భగకో బందీరర్ లేతే కుచ్ షణ్.

విజన ఘటియోంపర్ చక్రకర్ శిశు సేషోం-నే దుగ్ధోజ్జ్వల్
 చిత్రగ్రీవ హిమ కే ఘన పల మే హోతే నభమే ఓరుల్.
 సావన్ మే ఇట్ మిహితా మే లిపటా రహతా గిరిప్రాంతర్

వెలుగు నీడల ముగ్గుల వెలుగు మలుగు
 శృంగరంగాంగణముల బొంగి తిరుగు
 బాల్యమున గంట మిన్నులు పడ్డచోట
 గదలి కడలన చూపట్టు కన్న కట్టు
 దృశ్య నీగవతాండిత దృశ్య పటము-
 గూడ గాఢ రేఖాంకిత కుధరములును
 హరిత పీత నీల గహిశాహార్య శోభ
 లంబరంబంత జ్వలింపించి నంబు మీట
 అంతరిక్షపై చూచి నన్నార్పకండు
 అది యనాది స్వయంభూయోగ్యదినిండు . . .

శుక్తి సుందర గగనమ్ము శుద్ధ మౌక్తి
 కాళపత్రము నించ శుభాంగివోలె
 సహజ మనవాన్మయై యొప్పు నహరహమ్ము . . .

ఎగసి యుప్పుర వీధుల కెగురు కాళ
 మన్మథ ఘనహరి సూర్యు విహల కిరణము
 లను రజత చూర్ణ మృదుకుంతలముల దురుము
 కొనుచు నింద్రచాప నిశల బెనిచి స్వప్న
 పంజరస్ముల బదరించి నది జేయు
 చల చల దృగ్విహారుల మిగ్గలిత గతుల . . .

అంతలో ప్రాప్త నేర్పరి హిమాంబుదములు
 సాల నురుగుల మేముల గ్రాలు గొట్టె
 పిల్లని కడుపు వలె నోర బెట్టి మెడ లొ
 యొప్పు నడల గిరి చటేయలకు బ్రాకి
 మాయమైపోయి పొగమంచు మాటుజేరి

క్షణము తడయక ఇంతలో కైలగుహల
 సింగముల మాడ్కి జ్వలింపించి చెఱగి రేగి
 మెఱపు జూట్టులిపి యురిమి కురిసిపోవు
 చటేయలం గాల్చు ననల నిర్దురులు గిరులు . . .

శైల గుహాలోంమేఁ దహాచేతే నింహోఁ నే జగ్గ్ క్షణ్ మేఁ
దుహాకి తిహాకి తాడిత శృంఖలా చహారే ఘనతనమేఁ,
బర్సాకర్ అగ్నేయ సాసుదోంసే ములింగ కే నిర్దుర్ :

షడ్ముతుయేఁ సురబాలాదోంసీ చరతే సదృధత్ సర్వస్వే.
వాసంతీ కిసలయ కితనే హీ రంగ్ కర్తే చరిషత్తే,
రజతతామ్ర, పాటల లలితానీ, హరివిజ మృదు కంపిత్.

సలజ మౌన్ ముకులోంమేఁ బర్సా అన్తనిమీలెర చితమన్
పూలోంకే అంగోం కీ అన్తని నీ లలిత ప్రభు చూపన్
ఉదత్త పర్వత చూటి సారథి చందోంమేఁ రోమాంచిత :

ఉచ్చప్రసారోంమేఁ లేటా, చాయా మర్మన్ బిదితిన,
శ్రాంత పాంథసా గ్రీష్మ బిందెరా ధరి ముహూర్తే మేఁ నిన్ :
పాగుర్ కర్తే దృఢ సర్వలంబు చురుచ్చన్ శైల పృషథవత్,

కాలే పద్మా తిగ్మ ధూప నే కురంగ తలైటీమేఁ రంగ్,
కూటోంపర్ లిపటా రహతా నిలాశప మేఘాంకే సంగ్,
చారవాయు హిమ జలద పంభేరా చంబర్ చులాతీ అవిరత్ :

దివిజగన్మల వలె పడ్యతున్నలు- తామ్ర
రజత పీత పాటల సువర్ణ పరితాప
లనెత వానించ కిసలయ వసనములను
సారె సారెను రంగారు సారు మార్చి
అమ్మతావల గతుల స్మృతములు నల్పు.

సుమనమయ సుర మూరాంగ సుఖగ యగుచు
లోయ బవరాలు గంధర్వ లోల నయన
బోలి, ప్రదాన తాన్త నిమిలిత ముకు
శనయనమ్ముల బొప్పు వలపులు విరిసి
లీల దారాడు పల్లవి రెక్కలాళ్ళి . . .

రెండు హనుల రా మండు తెండవేళ
నీడల బేవనలు గాగ నింగ కెరసి
రంధ పిథుని బోలి విశ్రాంతి గొనును
ప్రాలి గ్రమ్మము నిపద ప్రాంతరముల . . .

శైలము లని పరివృత్తవృత్తిపథముల వలె
హాయి రోమంధ శీలమందుల నుండు
గిరుల చటియుల గ్రగ్గరికి గమి గూడి
తిగ్మలిగ్మాతపమ్ముల దిరిగి తిరిగి
నలుపు దిరిగి పంచల నయనముల నులుకు
మృగము లని నిదు కృప పృష్ఠమృగము లయ్యె . . .

నీలి సుబ్బల తోడివై నిదు కొమ్ము
లంటి తిరుగాడు చెలిమి నీరాతపములు . . .

చారచాయువు లంబుద చామరములు
వీచుచునె యుండు నివపు జెంపేననేచ . . .

ఆదిమహర్షా పశు జగతీ అద్ భీ బన్ కర్తే మోషిత్,
 సింహముక్ష వృక గిరి ఘోహోంకో రభతే భీత నివాసిత్,—
 చకిత, చాకడీ భీత మృగోంఘర్ బుపట్ టూటతే నాహర్ :

శ్వేత నీలకాలే ఉపరోంసే కంఠ వృషోంరే ఘోషిత్,
 భేదోంకి మంటీ నే రహతీః గిరి డగరేః కలగుంజిత్,
 ఉచ్చశాద్వలోం నే ఛనోతే చరవాహోం కే మురళీస్వర్ :

సుఘర్ కృషక బంధుయేః నితభేతోంమేః సోనా ఉపజాతీః,
 కంఠ మిలా జన కే సంగ్ కృషి కే గీత హుడుక్ పర్ గాతీః,
 త్యోహోరోంమేః నాచగాన రంగోం కే రచ బురు ఉత్సవ్ :

నీలారుణ కిరణోంమేః పలతే స్వస్థ సౌమ్యనారీనర్
 గౌర కపోలోంమేః ఉషా కీ లాలీ లియే మనోహర్ ,
 లజ్జారుణ లక్ష్మీ జిన్ నే అజ్ఞాత యావనాయేః నవ్

నీదు పాదాల నిలచిన నిభృత వసులు
పశు జగత్తునకు ననాది బ్రాహ్మమైన
స్వీయ సత్తను ఘోషించు శెలగి నేడు
గొండ గుండెలు దద్దిర్ల గోండ్ర పెట్ట
జేరి తోడేళ్లు నెలుగులు సింగములును . . .

క్రేళు లురికి తడంబడి తూలి పారు
జారు లేళ్లపై బులులు పంజాలు పెట్టు . . .

తెలుపు నలుపు నీలంపు బూసల పగలు పు
డల కొయారములు మలచి నిలప గోచి
పలుక బెనురంకె లిడు వృషభములు పంట . .

మెడల చిరుగంట సవ్వడుల్ మేళవించి
గిరుల త్రోవలు మొరయించు గోజీయముల . .

సానుభూముల నోములు శాద్వలములు
బసులకాపర్ల వేణువుల్ పాడుచుండు . .

కర్షక వధూకరస్పర్శ గన్నె బీళ్లు
పసిడి ముత్యాల పంటలు పండుచుండు
మురటు మగవాని కంఠముల్ మ్రోచి పోవు
బొలము పాటలు పడుచులు కలిసెపాడు
పండుగల నాళ్ల కృష్ణుత్సవమ్ము లిచట
సృత్య గీతమ్ములందేల్చి నెరపు చుండ్రు . .

అరుణ నీలార్ధి కిరణమ్ము లందు బెరిగ
స్వస్థ సౌమ్య నారీ నర సంఘ మిచట . .

జిలుగు కెంపుల చల దుషశ్రీలు చింది
ముగ్ధయావనా గౌర కపోల పాళి
లలిత లజ్జారుణము నాగ దొలకరించు . .

ఉగ్ర కరాల శిలాయే భర్తీఁ మన్ మేఁ విస్మయ సంభ్రమ్,
మోర అంధేరీ గహరీ దరియోఁ మేఁ బసతా అదిమ తమ్,
స్వీతనాద భర్ బహతే భహతే-జల-స్తంభోఁ-నే నిర్దుర్ :

వివిధగహన మేఁ సహసా జగ్ మగ్ జల్ ఉత్తే పట్ బీజన్
హింస్ర వ్యాఘ్రు కే విస్ఫూరిత హరితాభ భయావహలోచన్,-
సంకరీ ఘాటీ మేఁ సర్పొం-నే స్రోత్ సరక్తే సర్ మర్ .

మీనే కంపిత నీల కుహసోఁ నే పరివృత హో సత్వర్
బృహత్, గరుత్సా భన్తా నభ మేఁ పంఖ మార్ గిరి ప్రాంతర్,
అర్ధదృశ్య గంధర్వ లోకసా, చాయాపథ మేఁ శోభిత్,

భ్రూవిలాన్ కర్తీ చపలాయేఁ, మందహాస రర్ ప్రతిక్షణ్,
ముగ్ధ వలాకోఁ కే సంగ్ ఉచ్ఛతా నభ మేఁ ఇచ్ఛాకుర్ మన్;
చీర్ బాష్పపచ్ఛ కథ్తా శశి సా రవి, కిరణోంనే విరహిత్.

యహ్ ఘోరిక ఐశ్వర్య శుభ్ర గరిమానే మన్ కో చూకర్,
వీరవ అధ్యాత్మిక విస్మయ సే అంతర కో దేతా భర్,
ఏక మహత్ గుణ అన్యగుణోఁ కో కర్తా నిత ఆకర్షిత్

వ్రేలి నిల్చిన యుగ్ర కరాళ శిలలు
తిర మిరవుగొను దరుల నాదిమ తమస్సు
ధీర నాదార్భటుల్ సేసి తిన్నబాటి
నిలిచె నాగ సంభ స్తంభ నిర్జరములు
జలుపు నెడదల విస్తయ సంభ్రమములు ..

గహన వివినాన బచ్చజగా వెలుంగు
మంటనా మండు బెబ్బలి కట్టి జిగులు ..

ఇరుకు లోయలలో నెలయేళ్లు బారు
రిక్కి జరజరం బ్రాహ్మ సర్పిణుల భంగి ..

సీలి పొగమంచు దగిలొని నిగి కెగయ
రోద సిండుగానుక బృహద్గరుత్తు పోవు
నాగ- రెక్కలల్లాప్పుచు సగమె యెగిరె
నాగ- గంధర్వలోకము నాగ నుండు
దృశ్యతావృశ్యతలలోన దిరుగు చుండి ..

ఉదము ఉదమున మంసహాసములు చేసి
చపల లూరించు భూవిలాసముల చేసి ..

లాలసంబడి ముగ్ధ బరాకల కలు
నభమునం చేలిపోవు మనస్సు సతము ..

ఎంచుకొనివై చుకొన బొగమంచు జిలుగు
నంత తిగ్మ గభస్తి శీతాంశు వగును ..

గుడికి గొప్పరపు పసిడి కుండవోలె
భౌతికై శ్వర్య గరిమ విసూతి యేదొ
ఆత్మ సంస్పర్శనాధ్యాత్మికాదుభతస్సు
నెడద నింపు- నిజము తన యిచ్చజేయు
నన్యగుణముల నొక్క మహద్గుణమ్ము ..

జగజీవనరూ క్రందన దోషణ హోజాతా తుమ్మే లయ్,
 జగరా ప్రాణోం మే అనంత ధావోం కా వైభవ అక్షయ్,
 ఊర్ధ్వారోహీ మౌన శాంతిమే భూమన్ కో కర్ మజ్జిత్.

అద్ మై సమయే సరా మహర్షి ఇన్ శిఖరోంతా స్వర్గోన్నత్.
 నీలమర్తీ మే సమాధిస్థ ణో అంతర్నభ మే జాగ్రత్ -
 వృద్ధీరే శాశ్వత ప్రహరీ-నే అంతరిక్ష మే శోభిత్.

జహో పుష్కరోపాదోం పర్ చైతన్య విచరరా పావన్,
 స్ఫుర్ణిమ అరాదోం మే ఉదరా అపలక్ శోధామే మన్,
 ఉచ్చ సభర్తృత మే రహతా సంగీత అనశ్వర్ గుంజిత్

మాతృభూమి శీర్షస్థు కూర్మాచలస్థు
 దివ్యకోకోన్నతులు లోన దెలిపిగొన్న
 పేరు విభిరోన్నతి మహాత్తు పేడు తెలిసె
 పేరు గరచిన మనసున నిగి కెత్తి
 యట- పిరాజిల్లు శాంతి యాదార్తి డీర్చి
 బీవన వైరల్ల శోక రుషు
 ఈవె దిగమింగి ఒగతి రక్షింతువమ్మ . .

అను రానంద సద్భావ పుతయముగ
 నిలవ నీరుగ ప్రాణముల నిండి వెలుగ
 అడు చ్చునుం ముగ్ధ గగన వైల్యమున యందు
 దెలియించుదార్చి శిరమిత్తి యుడు మేలు
 కొని ప్రసాద పరింప పుడమిగిసి సతమ్మ
 పుష్ప సోమనమల యందు శుభచేర
 ననుచు చరించుచుండు- సువర్ణ సభమునందు

శోభి రేలుచూడు మనసు చూపు నిలిపి
 అచట ముదై గ్గుభ స్థంతు నందు సతము
 నిండ ననటించు మచిర పంగీవ మహిము . .

అనువాదము : శ్రీ రావకొండ నరసింహమూర్తి

మ హాత్మా జీ కే ప్రతి

విర్యాతోన్ముఖ ఆదర్శం కే అంతిమ దీప శిఖోదయ :
 జినకీ జ్యోతి చటా కే జణనే స్థావిత ఆజ్ దిగంచల్,—

గత ఆదర్శం కా అభిధవ హీ మానవ ఆత్మా కీ జయ్,
 అతః పరాజయ ఆజ్ తున్హూరీ జయనే చిర లోకోజ్జ్వల్ !

మానవ ఆత్మా కే ప్రకీర్ ! ఆదర్శంనే తుమ్ హిపర్,
 నిజ ఉద్దేశ్యం నే మహా, నిజ యశ నే విశద చిరంతన్,
 సిద్ధ సహీ, తుమ్ లోకసిద్ధి కే సాధన బనే మహత్తర్,
 విజిత ఆజ్ తుమ్ సర వరేణ్య, గణజన విజయీ సాధారణ్.

యుగ యుగ కీ సంస్కృతియోం కా చు తుమ్నే సార సనాతన్,
 నవ సంస్కృతి రా శివాన్యాస కర్మా చాహో భవ భుభవర్,
 సామ్రాజ్యోం నే తులరావియా యుగోం కా నైభవ పాహన్—
 పదాఘాత నే మోహబుద్ధి హోగయా ఆజ్ జన అంతర్ !

దలిత దేశ కే దుగ్ధమ నేరా, హే ప్రువ, ధీర, ధురంధర్,
 ఆత్మశక్తి నే దియీ జాతి-శప కో తుమ్నే జీవన బల్;
 విశ్వ సభ్యరా రా హోనా థా నభిశిఖ నవ రూపాంతర్,
 రామరాజ్య కా స్వర్ణ తుష్టారా హువా న యోం హీ నిష్పర్ !

వికసిత వ్యక్తివాద కే మూల్యోం కా వినాశ థా నిశ్చయ్,
 వృద్ధ విశ్వ సామంతరాం కా థా కేవల జడ బంధహర్;
 హే భారత కే హృదయ్ ! తుష్టారే సాథ్ ఆజ్ నిఃసంశయ్,
 మార్గ హోగయా విగత సాంస్కృతిక హృదయ జగత కా జర్జర్ !

మ హాత్మ దు

★ ★

నిర్వాణోన్ముఖ ! సురుచిర-పూర్వాదర్శ ప్రదీప- పుం దుది శ్రివై
పర్వంజేసితి జ్యోతులు-సర్వదిగ్గంచలములంపు డణిక స్ఫురణ్...

ఆదర్శములు నాటివి-కాదని జనమనము మీద గాంచిన జయమే
నీదు పరాజయమై న-వ్యోదయ రాగమ్ము లీనె నుక్తిస్థలికిన్....

ఆదర్శముల కందనట్టివాడవు మానవాప్రాప్తికుండ వగుచు నీ మ
హానుభావమే నీ మహాత్మునిగా జేయ నెల్లకొండవి కీర్తి వల్లికలను
సిద్ధుండవై కాదు నీదికి సాధన భూతుండవై వెల్గు బూసినావు
నిను గెల్చుకొనియె మందిని గెలిపించితి హతుడవై యమృత
జీవితుడవైతి

యుగయుగమ్ముల సంస్కృతులొడిసి యొక్క నూన్నసంస్కృతి
పుడమికినూలుకొల్పి
రాజ్యములు త్రోసిరాజను ప్రాజ్యవిభవశిలను బడదూశించే మేలు
కొలిపినావు

పాడ్వడు దేశమున్నడవు భవ్యదురంధర ! యో యుగంధరా!
కాడ్వడి యున్న జాతి కొక గాటపు టూపిరిపిసి, సభ్యతల్
కీడ్వడు కర్మభూమిని రగిల్చి, దిగంచల సర్వసంస్కృతుల్
తోడ్వడ రామరాజ్య మెడలో గలగంటివి కల్ల యెట్టుతా....

తీగలు సాగు వ్యక్తి వసంరము నశించె
సామంతయుగపు గ్రీష్మము గతించె
తొలినాళ్ల యాదర్శములు సంస్కృతులు ముక్క
చెక్కలై రూపముల్ చెదరి పోయె.

వర్గాత్మక సమాజ దుర్గముల్ నేల మ
ట్టమ్ము లొచు సమతలమ్ము లయ్యె.
మనుజమాత్రుని బండగొను స్వర్ణ శృంఖలల్
తెగతెంపులై విముక్తి గనుపట్టె

గత సంస్కృతియోం కా, ఆదర్శోం కా థా నియత పరాభవ్,
 వర్గ వ్యక్తి కీ ఆత్మా చిత్ థే సౌధ థామ జనకే స్థిత,
 తోడ్ యుగోంతే స్వర్ణపాశ అద్ ముర్త హో రహ మానవ్,
 జన మానవతా కీ భవ సంస్కృతి ఆజ్ హో రహీ నిర్మిత :

కియే ప్రయోగ్ నీతి సత్యోంతే తుమ్ నే జన జీవన పర్,
 భావాదర్శ న సిద్ధ ర్క సకే సామూహిక-జీవన-హిత;
 అభోమూల అశ్వత్థ విశ్వ, కాథాయే సంస్కృతియాఁ వర్,
 వస్తు విభవ పర్ హీ జనగణ రా థావ విభవ అవలంబిత :

వస్తు సత్య కా కర్తే భీ తుమ్ జగ మే యది అవాహన్,
 నదే నే పహతే విముఖ తుమ్హారే హోతా నిర్జన ధారన్,
 మధ్య యుగోం కీ-నైతికతా మే పోషిత శోషిత-జనగణ్,
 బినా థావ స్వప్నోం కో పరభే కద్ హో సర్వే కాగ్రత :

సఫల్ తుమ్హారా సత్యాన్వేషణ, మానవ సత్యాన్వేషక్ !
 ధర్మ, నీతికే మాన్ అచిర నదే, అచిర శాస్త్ర, దర్శన ముల,
 శాసన, జనగణ-తంత్ర అచిర,—యుగ స్థితియాఁ జనకే ప్రేరక్,
 మానవ గుణ, భవ రూపనామ హోతే పరివర్తిత యుగపత్ :

పూర్ణపురుష ! వికసిత మానవ తుమ్, జీవన సిద్ధి అహింసా !
 ముర్త-హుయే-తుమ్-ముర్తహుయే-జన్, హే జగవంద్య మహాత్మన్ !
 దేభేరహే మానవ భవిష్య తుమ్ మనశ్చక్షు బన్ అపంక్,
 ధన్య, తుమ్హారే శ్రీ చరణోం నే ధరా ఆజ్ చిర పావన !

నీవు జీవన పదముగ నీతి సత్య
ముల బ్రయోగించితివి గాని పూర్ణసంఘ
మునకు వలయు భావాదర్శమును గడించి
చివురు పట్టించుటయె యుపేక్షించినావు . .
విశ్వమధోమూలం బగు
నశ్వత్థము సంస్కృతులు మహాయత శాఖల్
శాశ్వత వస్తుబలంబున
విశ్వజనీనంపు భావ విభవము వెలయున్ . .

అవులే వాస్తవవస్తురూపము బ్రయోగార్హంబుగా బూని యుం
డు వయేనిన్ నిలుపేద భారతము జేడున్ మ్రింగునో, మధ్య కా
ల విభానానుభవమ్ము గొన్న జనముల్ భావోన్మద స్వప్నముల్
జవిగా కెట్టులు మేలుకో నగు నహింసా సత్యనిర్భవృతా !

ధర్మము నీతి శాస్త్రములు దర్శనము
మతమ్ము శాసనము సృతంత్రము లవి.

స్థిరములే, కాలాచు సృతములై ప్రకృతి
గుణంబులు పరివర్తనములు గొనవె
తోహారు నీ పరిశోధనమున కహింసా వ్రతా !

నీ సత్య సాధనమ్ము
పూర్ణమ్ము పూర్ణరూపుండవు పురుషోత్త
ముడవు జీవన సిద్ధి పొందినావు

ముక్తుడవు నీవు, నీప్రజల్ ముక్తులై రి
సాక్షిభూతమంతశ్శక్తు వగుచు నేటి
కరయుచుందువో నరుభవిష్యమ్ము, పుడమి
పండ్మాడెను నీ పద స్ఫూర్ణనముల . .

అనువాదము: శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

దో పక్షీ హైః సహజ సఖా, సంయుక్త నిరంతర
 దోనోం హీ బైతే అనాదినే ఉసీ వృక్షపర్
 ఏక్ తే రహా విష్ణుర్ పం కా స్వాద్ ప్రతిక్షణ్,
 దినా అశన్ దూసరా దేభరా అంతర్లోచన్,
 దో సుహృదోం - నే ముర్త్య అమర్త్య సయోనిజ హోకర్
 తోగేచ్చానే గ్రసిత, ధటక్తే సేచే ఊర్జి,
 సదా సాథరహా, లోంలొంమేః కర్తే విచరన్
 జ్ఞాతమర్త్య సభక్తో, అజ్ఞాత అమర్త్య చిరంజన్

రహిః సహిః క్యా పక్షీః తో చభరా తీవసభల్
 విశ్వ వృక్ష పర్ సిద్, దేభరా భీ హై నిశ్చల్.
 పరమ అహం బౌ ద్రిష్టా భోర్తా జిన్ మేః సంగ్ సంగ్,
 పంథోంమేః బహిరంతర రా సబ్ రజత స్వర్ణరంగ్,
 ఐసా పక్షీ, జిన్ మేః హో సంపూర్ణ సంతున్
 మానవ జన్ సర్తా హై, నిర్మిత రర్ తరుజీవన్,
 మానవీయ సంస్కృతి రవ భూపర్ శాశ్వత శోభన్
 బహిరంతర తీవస విరాస కీ జీవిత దర్పణ్,
 భీతర్ బాహర్ ఏక్ సత్య తే రే, సంపూర్ణద్వయ్,
 జీవన సఫల ఉడాన్, పక్ష సంతులన్ జో, విజయ్

కలదు పక్షుల జంట సఖ్యమ్ము వానిది చిరతరమ్ము
విడనిదియు చెడనిది వలెంచు నని ననాదిగ
నదే చెట్టు పై న నందొకడు రావిపండు చవిదినుచునె యుండు.
మరి యొకడు పవాసముండి సతము చూచుచుండు నిశ్చలత లో
చూపు లలర.

నెచ్చెలురయి జంట విడక, నిచ్చలుండి మర్త్యము సమమర్త్యమగు
రూపమమ్ముకొనుచు భోగపాంశ దెలి జగంబుల దిరుగుదురు.

గతి క్రిందుగ మీదుగ సొగసు లమర.

జ్ఞాతుడూ మర్త్యుడేరి కజ్ఞాచు దగు-
చిరంతను డమర్త్యు డగు వా డనంతుడగుట.

విశ్వవృక్షమ్మునం గూడు విడిసియుండి
జీవితఫలము మెనవి రుచిగొనుచు
తిగముగ నుదిలి పరసూహమ్మురగుచు
నగుచు ద్విష్టయున్ భోక్తయుంగూడ తాన యొకడె
రజతమండునైన బాహ్యోర్జమ్ము విప్పి,
స్వర్ణమండునైన లోకి పశమ్ము విద్రిచి
పక్షముల రెంటి నిలుపుచు పరమ సమత మానవుడు కాగలడు పక్షి
మనగలకు తరువుచేసెము నెరప నవును
శాశ్వతమును సుఖగమును నయి యాదర్శమయిన సంస్కృతి
పుడమి పయి నిల్పజాలు.

సర్వ మానవులకు లోన బయటం బ్రదుకు తెలివి
వెల్ల బరమమౌ సత్యమ్ము విద్రిచి విచ్చి
నవియె యీ రెండు పక్షములని యెరుక గలుగును లోకమునకు..
సఖలోద్గతియె బ్రదుకు విజయమౌ సమస్థితి తోడుతోనె . .

అనువాదము: శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

అట్ జబ్ కి సీరస అసార్ విశ్రీ లగదాజగ- జీవన్,
జీవన కా సాందర్య పూల్సా ముర్చూ రహాసురభి-క్షణ్,
చిసర్ గయా జబ్ సతరంగ్ బుద్ధుద ఉర్ కా స్వప్న అవానక్,
జీవన సంఘర్షణ నే లోహిత, గయే మర్త్య కే చగ్ కక్
జీర్ణయుగోం కీ నైతికతా జబ్ కర్తీ జనమన భోషణ్
ప్రద్ర అహం కీ దాసీ బన్, స్వార్థీకో కియే సమర్పణ్
అంతర్విశ్వాసోం కే ఉన్నత శృంగ రహా ధర్మా భావర్
మాఖ్ గయా చిరస్రోత ప్రేరణా కా ఉర్ హువా ఆసుర్వర్

అట్ జబ్ కి మన్ ప్రాణ ఇంద్రియోంకే క్షత విక్షిత ఆంగ్ అంగ్
పునః బాహతీ వే గతిలయమేఁ బంధనా దేవోంకే సంగ్
ధ్వంస భ్రంశ హోగయే విగత అదర్శోం కే జబ్ ఖండహర్
కుచల్ రహా మానవ అత్మా కో జడ భౌతిక అగంబర్,
అట్ జబ్ కి బుద్ధి గయీ చేతనా అంధకార నే ఉర్ భర్,
చూర్ణ హోగయా హృదయ సభృతా కా, సీరవ సంస్కృతి స్వర్

తుమ్హే పుకార్ రహా తబ్ అంతర్, బావీ మానవ ఈశ్వర్
నవ్యచేతనా, నవమన్, నవజీవన కా భూ కో దో వర్,
స్వర్ణచేతనా, ద్రవిత జలద తుమ్, రజిత తడిత రుచిస్పందిత్,
రత్నచ్ఛాయ సజర్, రహస్యప్రభ, శతశత సురధను మండిత్,
దివ్య ప్రేరణావోం కీ జగమగ్ కిరణోంసే చిరగుంఫిత్,
మనన్ పంఖ్ మేఁ జ్వలిత అమర పిందోం కో కియే తిరోహిత్,

ప్రపంచ జీవనం అసారంగాను నీరసంగాను ఉన్న ఈనాడు
జీవితసౌందర్యం పుష్పం వలె పొడివత్తలై న ఈనాడు
సప్తవర్ణబుద్బుదం వంటి స్వప్నం లకస్మాత్తుగా విడిపోయెను
జీవన సంఘర్షణతో మానవుడు అలసి పోయెను
గత యుగాల నైతికత తుద్రమైన అహంకరు డాసియై
జన మనస్సులను చాలా ఘోరంగా వేధించెను.

అంతర్విశ్వాసముల ఉన్నత శిఖరములు కూలి నేల రాలెను
చిర చైతన్య ప్రోతస్విని ఎద లోపల ఇంకి పోయె
ఈనాడు మనస్సు ప్రాణం ఇంద్రియములు సమస్తం
మళ్ళీ దేవతల వలె లయ గతులతో ఇమిడి పోవ జూచును.
వగతాదర్శాల అవశేషాలు ధ్వంసమై భ్రంశమై పోయెను
భౌతికాడంబరాలతో మానవుడు ఆత్మను కలచి వేసెను
అంధకార బంధుర స్పృహయంతో చైతన్యం మరిగి పోయె
నభ్యంతర సలిగి దుమ్మైపోయెను, సంస్కృతి స్వరం నీరస మయ్యెను

మనస్సు నిన్ను పిలుస్తున్నది రా భావి మానవేశ్వరా !
నవ చైతన్యము, నవ మనస్సు నవ జీవనము ప్రసాదించమని,
రజత్ తటితో రుచి స్పృహిత సువర్ణ చైతన్య జలదమ వీవు
సజల సప్రభ శత శత సురధనుర్ మండిత జలదమ వీవు
నీవు దివ్య చైతన్య కాంతి కిరణాలలో గుంఫితుడవు.

స్వర్గానన నే ఉత్, ఉత్తో, అద్, జనమన కే శిఖరోంపర్
 సూక్ష్మ చేతనా బాష్పకణోం మే, లిపటా మానవ అంతర్,
 నవజీవన శోభా మే, బరసో, కరో ధరాముఖ సస్మిత్,
 అమృత చేతనా కే ప్లావన మే, మర్త్య శోకకర్ మజ్జిత్.
 హే అతిచేతన్, నవమానసరసనోంమే, హోతర్ భూషిత్
 నవ ఆదర్శ బనో తుమ్, జిన్మే, నవజీవన హో బిందిత్.
 జీవన మన్ నే ఊపర్ తుమ్ నవజీవన మే, నవమన్ మే,
 మానవరా కో బాంఛో అభినవ ఐక్యముక్తి బంధన్ మే,

స్వేదము నుండి బయలు వెడలి దిగిరా జనమనశ్శిఖరాల మీదకు
 మానవ మనస్సు బాష్పకణాలతో స్థావితమై యున్నది
 నవజీవన వర్షం కురిపించుము, ధరిత్రిని నవ్వింపుము
 మానవ శోకమ్మును అమృతచైతన్య ప్రవాహంలో ముంచుము
 ఓ అత్యుదాత్తచైతన్యమూర్తి ! నూతన మనో వసనాలతో
 భూషితుడవై
 నవజీవనం బింబించే నవాదర్శమూర్తివి కమ్ము !
 అభినవై క్య ముక్తి బంధనలో మానవతను బంధింపగ రమ్ము !

అనువాదము ; శ్రీ దాశరథి.

పర్వత ప్రదేశ మే పావన్

పావన్ ఋతు థీ, పర్వత ప్రదేశ్,
పర్ పర్ పరివర్తిత ప్రకృతి వేస్,

మేఘలాకార పర్వత అపార్
అప్ నే సహస్ర దృగ సుమన హౌస్,
అవలోక రహా హై థార్-థార్-
నీచే జుమే నిజ మహారాత్,

ఇన్ కే చరణోమ్మే పలా రాల్
దర్పణ సా హైలా హై విశాల్.

గిరికా గౌరవ గాతర్ యుర్యుత్ మదమే నన్ నన్ ఉత్తేజిత తర్
మోతీ కీ లడియోమ్-నే సుందర యుర్తే హై యుగ్ భరే నిర్మల్.

గిరివర కే ఉర్ నే ఉత్ ఉత్ తర్ ఉచ్చాఽహ్లాదోమ్-నే తరువర్
హై యూమ్ రహా నీరవ సభ పర్, అనిమేష, అబం, కుచ్ చింతా పర్
ఉద్గయా, అచానక్ లో భూభక్, ఫడహ అపారవారియ కే పర్,
అవశేష రహా గయే హై నిర్మల్. హై టూబ్ పడా భూపర్ అంబర్
ధన్ గయే ధరామే సభయశాల్ ఉత్ రహా భువా, జల్గయా తాల్
యో జలదయాన మే విచర్, విచర్ తా ఇంద్ర ఫేల్తా ఇంద్రజాల్.

(వహా సరలా ఉన్ గిరి కో కహతీ థీ జాదల్-మర్)

ఇన్ తరహా మేరే చి తేరే హృదయ్ కీ
బాహ్య ప్రకృతి బనీ చమత్కృత చిత్ర థీ;
సరల శైశవ కీ సుఖద సుధి సీ వహీ
బాలికా మేరీ మనోరమ మిత్ర థీ

పర్వత ప్రదేశంలో వర్షం

పర్వత పరిసరముల వర్షార్తువు
వచ్చివాలె వికసింపగ ప్రకృతి తనువు.

మేఖలాకార పర్వత పంక్తి తన
సహస్ర నయనాలతో చూస్తున్నది
పాదప్రాంతంలో పరచుకొన్న తటాక జలంలో
తన మహాకార ప్రతిబింబమును.

గిరి గౌరవమును గానము చేస్తూ
ఝరి వేగముగా ప్రవహించినది
గిరివర వక్షస్థలమున పుట్టిన
తరువులు గగనముపై చూపుంచెను.

రెక్కలాడించె జలధరములు గగనాన
భూధరములెగసి పోయె, వచ్చె వాన
మిన్ను వచ్చి మన్నుపై దూకె
అన్ని దెసల జలధారలు ప్రాకె.

భయముతో సాలములు భూమిలోకి క్రుంగె
తటాకాలు తగులబడె, పొగ దళ దిశల మ్రింగె
మేఘ వాహనమెక్కి వచ్చి ఇంద్రుడు
మేదిని పై చేసినాడు ఇంద్రజాలము.

నా కళా హృదయాన నూతనమగు
చిత్రములు వ్యాపించె, పొంచె
సరళ శైశవ నవ స్మృతి వలె
“సరళ” నా మనోహర మిత్రము.

కొండను ‘సరళ’ మబ్బుటిల్లు అనేది.

అనువాదము: శ్రీ దాశరథి

కిన్ తత్వోంసే గద్ జావోగే తుమ్ భావీ మానవ కో ?
 కిన్ ప్రకాశ నే థర్ జావోగే, ఇన్ సమరోన్ముఖ భవకో ?
 సత్య, అహింసా నే ఆలోకిత హోగా మానవ కా మన్ ?
 అమర ప్రేమకా మధుర స్వర్గ బన్ జాయేగా జగజీవన్ ?
 ఆత్మా కీ మహిమా నే మండిత హోగీ నవ మానవతా ?
 ప్రేమకత్తి నే చిర నిరస్త హోజాయేగీ పాశవతా ?

బాపూ ! తుమ్ నే సున్ ఆత్మా కా తేజరాసి ఆహ్వాన్
 హాన్ ఉతతే హై, రోమ్ హర్ష నే, పులికిత హోతే ప్రాణ్
 భూతవాద ఉన్ ధరా స్వర్గ కేలియే మాత్ర సోపాన్,
 జహ్, ఆత్మ చర్చన అనాది నే సమాసీన అహ్లాన్
 సహీ జాన్తా, యుగ వివర్త మే, హోగా తిరనా జన క్షయ్,
 పర్, మనుష్యకో సత్య అహింసా ఇష్ట రహేంగే నిశ్చయ్.

నవ సంస్కృతి కే దూత్, దేవతావోం కా కర్నే కార్య
 మానవ ఆత్మాకో ఉబార్నే ఆయే తుమ్ అనివార్క.

భవిష్య మానవునే గుణాలతో పరికించెదవో బాపూ!
సమరోష్ణుఖ ధరణి తలమును ఏకాంతులతో నింపెదవో!
మానవ హృదయం సత్యాహింసల మహిమ నెరింగేనా!
జగజ్జీవితం నవ ప్రేమతో రస స్వర్గమై పోయేనా!

నవమానవ గణమాతృ మహిమతో నందిత మయ్యేనా?
ప్రేమశక్తితో పశు స్వభావం నిగల్గమయ్యేనా?

విని నీ సిలుపును ప్రాణికోటి ఆనందముతో పొంగారునులే
రోమరోమ ముత్సాహముతో పులకాంకితమై వెలుగొందునులే
ధరణి స్వర్గమై తనరుట కొక సోపానమేలే భౌతికవాదము
ఆత్మదర్శనస్మృత అష్టాశ్రముగా సమా సీకమై ఉండవలెనులే.

యుగ చరిత్రనలోప్రాణిక్షయ మెంతయగునో ఎరుగను గానీ
సత్యాహింసలపై మానవునికి ముగ్ధుల కలుగుట తథ్యము
నవ సంస్కృతి దూతవు నీవు సురాలయ వాసుల వలె
మానవాత్మనుద్ధరించుటకునై మహికే తెంచితివో బాపూ!

అనువాదము: శ్రీ చాళరథి

జీవన కా శ్రమ తాప హరో, హే!

జీవన కా శ్రమ తాప హరో, హే!
 సుఖ సుఖమా కే మధుర స్వర్ణనే
 సూనే జగ గృహ ద్వార భరో, హే!

తౌతే గృహ సద్ శ్రాంతి చరాచర్,
 నీరవ తరు అధరోం పర్ మర్మర్.
 కరుణాసత నిజ కర పల్లవనే
 విశ్వ నీడ్ ప్రచ్ఛాయ కరో, హే!

ఉదిత శుక్ర, అద్ అస్త ధాను బరో:
 స్తబ్ధి పవన, నత నయన పద్మదర్,
 తంద్రిల పలకో, మే, నిశి కే శశి:
 సుఖద స్వప్న బన్దర్ విచరో, హే!

జీవన తాపం హరింపుమా!

★ ★

జీవనతాపం హరింపుమా! ప్రభు
శూన్యమైన నా గృహద్వారమున
సుఖసుఖమా నవకాంతి నింపుమా!

అలసి సొలసి ఇలు చేరె ప్రాణితతి,
నీరవ తరువుల పెదవులపై రుతి!
కరుణానతమగు నీకర తలమును
ధరణి నీడముపై చాప గదే!

అగ్కుడు క్రుంకెను. శుక్రుడు వెలసెను
నతనయనాబ్జము, స్తబ్ధము పవనము
మత్తుగొన్న నిశి నయనమ్ములలో
మధు స్వప్నమై సంచరింపుమా!

అనువాదము: శ్రీ దాశరథి

తపరే మధుర మధుర మన్

తపరే మధుర మధుర మన్
 విశ్వ వేదనామే తప ప్రతిపత్,
 జగ జీవన కీ జ్వాలామే గత్,
 బన్ అకలుషః ఉజ్వల. ఔ, కోమల్,
 తపరే విధుర విధుర మన్!

అపనే సజల స్వర్ణ నే పావన్
 రచ జీవన కీ మూర్తి పూర్ణతమ్,
 స్థాపితకర్ జగమే అపనా పన్,
 ధర్మరే ధర్మ అశుర మన్!

తేరీ మధుర ముక్తి హే బంధన్,
 గంధ హీన యా, గంధయుక్త బన్,
 నిజ అహుబమే థర్ స్వరూప్, మన్!
 మూర్తిమాన్ బన్, నిర్దన్!
 గల్ రే గల్ నిఘుర మన్!

తపము చేయుము

తపము చేయుము మధుర చేతమ్మ, నీవు
విశ్వవేదసలలోన జీవిత జ్ఞాన
లో సమర్పించుకొమ్ము సముజ్జ్వలా క
లుషము కోమలమగునులే లోకమెల్ల.

ఆర్థ సువర్ణముచే నాత్మ జీవ
న ప్రతిమ పూర్ణతమముగా సుప్రతిష్ఠి
తమొనర్చి, ఆతుర హృదయమ్ము, జగము
నందు తన తనమ్మును నిల్పు.

నిష్ఠుర మనమ్మ బంధమ్ము నీదు ముక్తి
గంధ హీనవు సౌగంధకాత్వమందు
మాత్ర - నీ రూపమున స్వరూపావధిగను
సేయుమది మూర్తి మంతమ్ము చిత్త !

అనువాదము: శ్రీ దండమూడి మహీధర్

లాయీ హూఁ పూలోంకా హాన్,
లోగీ మోల్, లోగీ మోల్;
తరల తుహిన వనకా ఉల్లాన్
లోగీ మోల్, లోగీ మోల్;

ఫైల్ గయీ మధుముతు కీ జ్వోల్,
జల్జల్ ఉరతీఁ వనకీ దాల్;
కోకిల కే కుచ్ కోమల బోల్
లోగీ మోల్, లోగీమోల్;

ఉమద్ పదా పావన్ పరిప్రోత్,
పూట్ రహే నవ నవ జలస్రోత్;
జీవన కీ యే లహరే లోల్
లోగీ మోల్, లోగీ మోల్;

విరల జలద పట్ ఫోల్ అజాన్
చాయీ శరద రజత మున్కాన్,
యహ్ చవి కీ జ్యోత్స్నా అనమోల్
లోగీ మోల్, లోగీమోల్;

అధిక అరుణ హై ఆజ్ సకార్ —
చహక్ రహే జగజగ భగ బాల్;
చాహో తో సున్ రో జీ ఫోల్
కుచ్ బీ ఆజ్ న లాంగీమోల్.

వెలబెట్టి కొనెదరా?

★ ★

మంచు బిందుల శోభ మించు నవ్వెడి పూలు
తీసుకొని వచ్చాను ఎవరు కొంటారు?

మధు ఋతుజ్వాల ఈ మామిడి చివురులై
పొలిచె కోకిల గొంతు పిలిచె కుహలకుహలతో
వెలబెట్టి కొనెదరా? వెలబెట్టి కొనెదరా?

సెలయేళ్లు క్రొత్త క్రొత్తలై సాగినవి, జీవ
సములోన క్రొత్త తరగలు పొంగిపోయినవి
పిరళ జలదారాళ వీధిలో శీతాంశు
తరల జ్యోత్స్నలు రజతామూల్యద్యుతులయ్యె
వెలబెట్టి కొనెదరా? వెలబెట్టి కొనెదరా?

ఉదయ కాంతులు మించె కదలే ఖగ సంతతులు
మదివిచ్చి చూడు, పూవులు వాసనల తోరు
ముదుల శోభ మించు నవ్వెడి పూలు
తీసుకో ఈ రోజు నేను వెల గైకొనను.

అనువాదము: శ్రీ దండమూడి మహీధర్

★ ★

జగకే ఉర్వర్ ఆంగన్ మేఁ

జగకే ఉర్వర్ ఆంగన్ మేఁ
 బరసో జ్యోతిర్మయ జీవన్ః
 బరసో లఘు లఘు తృణ తరు పర్
 హే చిర అవ్యయ చిర సూతన్ః
 బరసో కుసుమోఁ మేఁ మధుబన్,
 ప్రాణోఁ మేఁ అమర ప్రణయ ధన్ః
 స్మితి స్వప్న అధర పలకోఁ మేఁ,
 ఉర్ ఆంగోఁ మేఁ సుఖ యౌవన్ః

ఛూ ఛూ జగకే మృత రజ కణ్
 కర్దో తృణతరుమేఁ చేతన్,
 మృస్మరణ బాంధ్ దో జగకా,
 దే ప్రాణోఁ కా ఆలింగన్ః
 బరసో సుఖ బన్, సుఖమా బన్,
 బరసో జగజీవస కే ఘన్ః
 దిశి దిశి మేఁ టాఁ పల్ పల్ మేఁ
 బరసో సంస్మృతి కే సావన్ః

విశ్వవిశాలాంగణమున

★ ★

ఉర్వర జగతీ తలమున
జ్యోతిర్మయ జీవనమును
వర్షింపుము ! వర్షింపుము !
అల్పతరు తృణాగ్రమ్ముల అవ్యయ
చిరనూతన లావణ్య శోభలను
నవ సుమనస్సుల ప్రాణవీధికల
మధువులు అమర ప్రణయ సంపదలు
అధరాంచలముల స్థిత స్వప్నములు

ఉరోజముల సంపూర్ణ యౌవనము.
వర్షింపుము ధూళి కణమ్ముల స్పృశించి
శృణముల ప్రాణమ్ము నించి
జడ మృత్యుఫలందు చిక్కు
జగమున ప్రాణాలింగన
సూఖ సుషమల వర్షింపుము
నవజీవన నీరదమా !
వర్షింపుము, వర్షింపుము.
దిశ దిశలను ! అహరహమును
సంస్కృతి శ్రావణ ఘనమా
వర్షింపుము, వర్షింపుము.

అనువాదము: శ్రీ దండమూడి మహీధర్

భారత మాతా

గ్రామ వాసిని!

ఫేతో, మే, పైలా దృగ్భ్యామల్

సస్యభరా జన జీవన లంచల్,

గంగా యమునా మే, శుచి శ్రమజల్

శీలమూర్తి :

మఖ దుఃఖ ఉదాసిని!

స్వప్న మౌన, ప్రభు పద సత చితవన్,

ఓర్తోం పర్ హాసతే దుఃఖ కే క్షణ్,

సంయమ తపశా ధరతి సా మన్,

స్వర్గ కళా,

భూ పథ ప్రవాసిని!

తీన్కోటి సుత, అర్ధనగ్న తన్,

అస్స వస్త్ర పీడిత, అసపథ్, జన్,

రూడ్ పూంస్ ఖర్ కే ఘర్ అంగన్,

ప్రణత శీశ్,

తరుతల వివాసిని!

విశ్వ ప్రగతి నే నిపట్ అపరిచిత్,

అర్ధ సభ్య, జీవనరుచి సంస్కృత్,

రూఢి రీతియోనే గతి కుంతిత్,

రాహు గ్రసిత

శరదేందు హాసిని!

గ్రామవాసిని ! పొలముల గట్ల పచ్చ
దశము నిండిన బ్రతుకుల ధాన్యములను
పండి గాంగయ్యమున జలాఖండవాహి
నీ శుచి శ్రమజలమూర్తి నీరదాంగి.

సౌఖ్య దుఃఖ సమస్కూర్తి. స్వప్నమాన
భావ, ప్రభు పద సత బుద్ధి, బాధితాత్మ
వేళ పెడపుల సవ్య దేవివి, ఉమాధ
రిత్రి, సర్వ కళావతాంత ప్రవాసి.

సతులు ముప్పదికోట్ల తర్జితులు, అర్ధ
సగ్నసనులు, అనక్షరాస్యులు, అన్న-
వస్త్ర పీడితుల్, ప్రాత భావాశ్రితులు, త
రుతల వాసిని !

అపరిచిత విశ్వ విజ్ఞాన సుపరిణామ
అర్థ సభ్య, సంస్కృత జీవనాధ్వరుచిర
రూఢభావ కుంతిత గతి రుచిర శార
దేందు హాస రాచుగ్రస్త, హీన శక్తి

బహు శతాబ్దముల నీ కర్మ భాజనమ్ము
లక్ష్మహీన జర్జరిత నర ప్రబంధ

నదియో, కా ఖండహర్, నిష్క్రియమన్,
 లక్ష్మీహీన, జర్జర జన జీవన్,
 కై నే హో భూ రచనా నూతన్,

జ్ఞాన మూఢ
 గీతా ప్రకాశిని!

పంచశీల రత, విశ్వశాంతి వ్రత,
 యుగ యుగ నే గృహ ఆంగన్ శ్రీహత్,
 కద హోంగే జన ఉద్యత జాగ్రత్?

సోద మగ్న
 జీవన వికాసిని!

ఉనే చాహియే లాహ్ సంగతన్
 సుందర-తన్, శ్రద్ధాదీపిత మన్,
 భూ జీవన ప్రతి అథత్ సమర్పణ్.

లోక కళామయి!
 రస విలాసిని :

మీ విమూఢము, నవస్పృష్టి యెట్లు రచన
నేయవలె గీతా ప్రకాశిని !

పంచశీల రతమ్ము ప్రపంచ శాంతి
వ్రతము, యుగయుగముల నుండి చితికినట్టి
శ్రీ, సముద్యోతమై యెట్లు చెలువు కాంచు
జీవన వికాసిని !

అందుకొరకు సమస్త ప్రజాశి యైక్య
మయి సముద్దీప్తమనమున అచ్చతనుల
దేశ జీవనమున కయి దీప్తత్యాగ
మవసరము సర్వలోక కళాత్మ భావ
నీ ! రస విలాసిని !

అనువాదము: శ్రీ దండమూడి మహీధర్

హాయ్! మృత్యు కా ఐసా అమర, అపార్థివ పూజన్
 జబ్ విషణ్ణ, నిర్జీవ పదా హో జగరా జీవన్!
 స్పటిక్ సౌధ మేః హో శృంగార మరణ కా శోభన్,
 నగ్న జుహతుర, వాస విహీన రహే జీవిత జన్!
 మానవ! ఐసీ భీ విరిక్తి క్యా జీవన కే ప్రతి?
 ఆత్మా కా అపమాన్, ప్రేత బౌ, ఛాయానే రతి!
 ప్రేమ అర్చనా యహీ, కరే హమ్ మరణ కో వరణ్?
 స్థాపిత రర్ కంకార, భరే జీవన కా ప్రాంగణ్?
 శవ కో దేః హమ్ రూప, రంగ్, అదర మానవ కా,
 మానవ కో హమ్ కుత్సిత్ చిత్ర ఐనాదే శవకా?
 యుగ యుగ కే మృత అదిర్హోరే రాజ్ మనోహర్
 మానవ కే మోహాంధ హృదయ మేః కియే హుయే ఘర్,
 భూల్ గయే హమ్ జీవన కా సందేశ అనశ్వర్
 మృతకోః కే హై మృతక్, జీవితోం కా హై రుశ్వర్

మృత్యువు కేలా యీ అలౌకిక పూజలు
 జగమంతా శోకించే నిర్జీవం కాగా
 అటు చూస్తే సుధా సౌధంలో
 మరణశృంగార డోలల నూగు సుందరులు
 ఇటు చూస్తే ఊత్పీడిత
 వానహీన, నగ్నరూప జనసందోహం.
 మానవుడా! జీవితమంటే యింత విరక్తి దేనికి?
 ఆత్మధిక్కారం తగునా భూత ప్రేతాశ్లేషం
 మృత్యుహోవనం ప్రేమార్పణ కాగలదా?
 శవసమ్మానం మానవాదరణ కాగలదా?
 మానవుణ్ణి శవరూపంగా చిత్రించడమా?
 యుగయుగాల నిర్జీవాదర్యాలంకార కిరీటాలు
 మానవ మోహంధ హృదయాలు నిండా
 జీవితానశ్వర సందేశం విస్మరించాం
 మృతులకు తోడు మృతుడే
 చిరంజీవి నరునికి రక్ష ఈశ్వరుడే !

అనువాదము: శ్రీ దండమూడి మహీధర్

మైఁ ముత్తీ ధర్ ధర్ బాంబ్ సకూఁ
 జీవన తే స్వర్ణము పావర కణ్
 వహ్ జీవన జిన్మేఁ జ్యూలా హో
 మాంసర్ అకాంకై హో మాదన్ !

వహ్ జీవన జిన్మేఁ శోభాహో, —
 : శోభా సజీవ, చందల్, దీపిత్,
 వహ్ జీవన్ జిసరో మర్కసీతి
 సుఖ దుఃఖ నే రక్షతి హో ముఖరిత్:

జిన్మేఁ అంతర్ కా హో ప్రకాశ్
 జిన్మేఁ సమవేత హృదయ స్పందన్
 మైఁ ఉన్ జీవన లో వాణి దూఁ
 జో నవ అదర్శోం కా దర్పణ్:

జీవన రహస్యమయ ధర్ దేతా
 జో స్వప్నోంసే తారాపథ మన్
 జీవన రక్తొజ్జ్వల వర్తా జో
 నిత రుధిర శిఖావోం మేఁ గాయన్ !

జిన్మేఁ న రనిక్ సంశయ మురుకో
 యహ్ జన - భూ జీవన కా ప్రాంగణ్
 జిన్మేఁ ప్రకాశ కీ ఛాయేఁ
 విచరణ్ కరణిఁ కణ - ధ్వనిత చరణ్ !

జీవనదానము

పావకోజ్జ్వలతోజ్జీవ జీవనంపు
స్వర్ణకణములు ప్రాంతబాంజులు నింపి
నేనె పంచగాజాలు దీ నేల కెల్ల . .

ఆబ్రదిమియందు దీప్తి గోరామచుండు
అందు మాదకాహంకారాదుచుండు
అందు నిలువెల్ల నవశోభ విందుచుండు
అది సజీవము నవశోభ అమృతము
జాల చపలము కూర్మల కాలయము
కూర్మలవి జీవన సుఖమభ్యోర్మలందు
తీయ నౌ సవ్యమిహ్ నింపి నిన్ను చుండు
క్రాలునందున స్థాంత్రప్రకాశ వెలుగుడు
అందు జాగృతమైయుండు ననవరతము
సర్వహృదయానుకంపన స్పృహనము

అట్టి బ్రహ్మగుర కేనిన్ను సమృతవాణి
దర్శనమృది నవనవాద్యములకు
జీవనమృది చిర రహస్యీలు నిండి
స్వప్నరహితము ల్గట్టు చలపు తలపు
తారికా పథమైన హృదంతరమున . .

అపుడు రక్తోజ్జ్వలమైన యజ్ఞ బ్రదిమి
రుధిర శిరలపై గానమున రుచులబాడు
లేదు సందియ మింతయు లేదు నాకు
ప్రజల భువియిది జీవన ప్రాంగణము

మైః స్వర్గిక శిఖరోంకా వైభవ
 హూః టటారహో జన ధరణీ పర్
 తిన్మేః జగ జీవన కే ప్రరోహ
 నవ మానవతా మేః ఉతేః నిఖర్ :

దేవోంకో పహనా రహో వునః
 మైః స్వప్న మాంస కే మర్త్యవసన్.
 మానవ అనన సే ఉతా రహో
 అమరత్వ ధరే జో అవగుంతన్ :

ఇందు గాంతి పాదమ్ములు చిందుహోయలు
 తుణ రణ త్కింకిణీయుత సరణు లగుచు
 బలిమి స్వర్గోన్నతమైన వై భవమ్ము
 దెచ్చి ధారుణికిం బంచి యిచ్చువాడ
 నందు నుండు జగజ్జీవనాంకురములు
 నవ్య మానవ చైతన్య భవ్యగతులు ..

దివ్యుల ధరింప జేతును తిరిగి నేను
 స్వప్న మాంసలములు మర్త్యవసనములను
 అమరతం గప్పు నవగుంథనముల బట్టి
 చించివైతు మానవ ముఖశ్రీలు వెల్గ.

అనువాదము : శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

ప్రాణా కాంక్ష

బట్ పాయల్ థమ్,
 థమ్ థమ్!
 ఉర్ తీ కంపన్ మే నిర్మమ్
 బట్ పాయల్ థమ్
 థమ్ థమ్!

హృదయ రక్తరంజిత మంగర్
 సృత్య ముగ్ధ ప్రేయ చరణో చర్,
 ప్రాణో తీ స్వత్వరాంజె థమ్
 ప్రణయ జపిరి, చంచల నిరుపమ,
 బట్ పాయల్ థమ్,
 థమ్ థమ్!

ఉద్వేగిత హృత్ జిత్ అంతర్
 వృక్షా లహరియోం పర్ చగభర్,
 తీవ్రస తీ గతియ నే అర్థమ్
 పద ఉన్నది, మత్ థమ్, మత్ థమ్.
 బట్ పాయల్ థమ్,
 థమ్ థమ్!

మొరయు మొరయు మింక బళి
ముప్పల ముప్పల రవళి...

నిర్మల హృద్రాగారుణ
స్వశ్శ్రీయ చరణమ్ముల
ప్రణ కనత్కాంక్ష వోతె
ప్రణయ ముగ్ధ చండలవై...

విత మటి కలగిన యెడంద
వెర తరగల చదము లూని
జీవన గతి లయ కలయక
ఈ వాగకు మాగకుమీ....

ఈ యెడంద యలబడులకు
ఇంతయు జంకకు కలగకు
కెరలి కెరలి మొరయు మొరయు
తెరలి తెరలి మొరయు మొరయు....

అనువాదము: శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

జన భారత హే!

భారత హే!

స్వర్గ స్తంభవత్ గౌరవ మస్త్యక్ -

ఉన్నత హిమవత్ హే!

జన భారత హే!

జాగ్రత్ భారత హే!

గగనచుంది విజయీ తిరంగ ధ్వజ్

ఇంద్రచాపమత్ హే,

కోటి కోటి హమ్ శ్రమజీవీ సుత

సంభ్రమ యుత నత హే

సర్వ ఏక మత, ఎక ద్యేయ రత,

సర్వ శ్రేయ వ్రత హే!

జన భారత హే,

జాగ్రత్ భారత హే!

సముచ్చరిత శతశత కంఠోంసే

జన యుగ స్వాగత హే.

సింధు తరంగిత, మలయ శ్వసిత,

గంగాజల ఊర్మి నిరత హే,

శరద ఇందుస్మిత అభినందన హిత

ప్రతిధ్వని పర్వత హే!

స్వాగత హే, స్వాగత హే.

జన భారత హే.

జాగ్రత్ భారత హే!

భారతమా

జనతా భారతమా !

జాగృత భారతమా !

స్వర్గ స్తంభవ దున్నత మస్తక

గౌరవ హిమ నగమా

జనతా భారతమా జాగృత భారతమా !

ధ్వజవర్ణత్రయ చిత్రిత నభమా - ఇంద్రచాప గరిమా

కోటి కోటి కార్మిక నతమస్తక హస్తాంజలి యుతమా

ఏకారాధ్యమ ఏక ధ్యేయమ సర్వశ్రేయోవ్రతమా

జనతా భారతమా ! జాగృత భారతమా !

ఉన్నత శతశత కలహావాహిత జన యుగ సుస్వాగతమా

సింధు తరంగిత మలయోచ్ఛ్వాసిత గంగోర్మి మృదురుతమా

శరదందుస్మితభివందన వత్సతి సుస్మిత పర్వతమా

స్వాగతమా స్వాగతమా జనతాభారతమా జాగృతభారతమా !

స్వర్గ ఖండ షడ్మతు పృథ్విణ ఆమ్రమంజరీ మధుపోద్రుతమా

ఫలవ దుగ్ధమమా, కూజత్పికమా, అభిమతకామోర్వరమా

శ్వర్గంబుండ పద్మము పరిక్రమిత్.

అమ్ర మంజరిత, మధుప గుంజరిత,

కుసుమిత ఫలద్రుమ పిక కలకూజిత,

ఉర్వర, అభిమత హే!

దశ దిశి హరిత సస్యశ్రీ హ్నిత

పులక రాశివత్ హే!

జన భారత హే!

జాగ్రత్ భారత హే!

కిరణ కేళి రత రక్త విజయధ్వజ

యుగ ప్రభాతమత్ హే!

కీర్తిస్తంభవత్ ఉన్నత మస్తక్

ప్రహరీ హిమవత్ హే!

పదతల భూశత ఫేనిలోర్మి పన్

శేషోదధి సతహే

పర్గముక్త హమ్ శ్రమిక కృషక జన

చిర శరణాగత హే!

జన భారత హే,

జాగ్రత్ భారత హే!

దిశదిక్పామల సశ్యశ్రీస్మిత పులకిత సంభర దురమా
జనతాభారతమా జాగృతభారతమా . .

కిరణక్రీడారత విజయధ్వజ వత్సభాత యుగమా
క్తిర్నిస్తంభవ దున్నత మస్తక రక్షక హిమనగమా
పదతల స్పృశచ్ఛత ఘోర్మి ఘణనత శేష భుజగమా
చిరశరణాగత కార్మిక కర్షక వర్గముక్తి దాభయమా

జనతా భారతమా

జాగృత భారతమా . .

అనువాదము: శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

మై నవ మానవతా కా సందేహ్ సునారా,
స్వాధీన లోక కీ గౌరవ గాథా గాత,
మై మనఃషితిజ్ కే పార్ మాన శాశ్వత కీ
ప్రజ్వలిత భూమి కా జ్యోతివాహ్ బన్ ఆతా !

యుగ కే ఖండ్ హర్ పర్ డాల్ సునహలీ ఛాయా
మై నవ ప్రభాత కే నభ మే ఉర్ ఝునకాతా,
జీవన పతయుర్ మే జనమన కీ దాలోంపర్
మై నవ మధు కే జ్వాలాపల్లవ సులగాతా !

అవేళోంనే ఉద్వేలిత జన సాగర మే
నవ స్వప్నోం కే శిఖరోంకా జ్వార్ ఉతాతా,
జిబ్ శిశిర క్రాంత, వన-రోదన్ కరతా భూమన్,
యుగ పిక వనప్రాణోంకా పాపక బరసాతా :

మిట్టి కే పైరోం నే భవ-ద్లాంత జనోంకో
స్వప్నోం కే చరణోంపర్ చలనా సిఖలాతా,
తాపోంకీ ఛాయా నే కలుషిత అంతర్ కో
ఉన్ముక్త ప్రకృతి కా శోభా వక్ష దిభాతా :

జీవన మన కే భేదోంమే సోయా మతి కో
మై ఆత్మ ఏకతా మే అనిమేష జగాతా,
తమ పంగు, బహిర్ముఖ జగ మే విభరే మనకో

మై జుగర్ సోపానోంపర్ ఉగర్ నగరా

నవ్య మానవతా దీప్తి భవ్యమైన
దివ్య సందేశ సూధురుల్ దెచ్చి గొల్పి
పొంగి నిరత స్వతంత్రతాపూర్ణ దేశ
పరమ గౌరవ గాఢలన్ పాడి వినుతు ..

నేను ఊతిజమున కవల నిల్చు నాంతి దేశములనుండి వెల్లుల దెచ్చి యిత్తు
పాడుపడిన యుగపు గొంపపైన బంగరువుల నీడలు పట్టి చిరునవు రువ్వి
ఎగసిపోదు నవోదయ గగనములకు ..

నేను బ్రతుకది శిశిరర్తు వై నచోట జనుల మనసుల రెమ్మల జ్వాలలెగడు
తేనియలు నిండు చిరువుల దెచ్చి గూర్తు ..

వ్యగ్ర మానవసాగర ముగ్రమగుచు నేల చాట క్రొత్తకలలు వెల్లు దెత్తు
శిశిర పీడితమై భూమి చేతన మృరణ్య రోదనమ్ము నలుప ప్రాణ పావ
కములు కురిసిపోదు యుగపిత మున్నగుచు ..

మట్టి గొట్టిన కాళులు బ్రదిమి బరువు
నట్లుపెట్టగమూల్గు మానవుల స్వప్న
చరణముల నడిపితు వేసట జిలు దీర
తానముల క్లాంతి బడలు హృదయము లలర
ప్రకృతి సుందర వక్షమ్ము పరచియిత్తు
బ్రతుకు టడజల్లకు జోగి నిదురకూరి
తెలివి దప్పిన బుద్ధిని జేవెలుగు దేర్ప
ఆత్మయోగము నందాని కార్తిబాపి
మేలుకొలుగు నే నిర్నిమేష గతిగ ..

అదర్శం కే మరుజుల నే దగ్ధ మృగోంకో
మైః స్వర్గకా స్మిత అంతర్భవ బలలాతా.
జన జన కో నవ మానవతా మేః జాగ్రత్ కర్
మైః ముక్తకంఠ జీవన్ రణ శంఖ బజాతా :

మైః శీత్ విహగ. నిజ మర్త్యనీడ్ నే ఉదకర్
చేతనాగగనమేః మన కే పర్ పైలాతా,
మైః అపనే అంతర కా ప్రకాశ బరసాకర్
జీవన కే తమ కో స్వర్ణిమ కర్ నహలాతా !

మైః స్వర్ణాతోంకో బాంధ్ మనో ధావోం మేః
జన జీవన కా నిత ఉనకో అంగ బనాతా,
మైః మానవప్రేమీ, నవ భూస్వర్గ బసాకర్
జన ధరణీపర్ దేవోంరా విభవలుటాతా :

మైః జన్మ మరణ కే ద్వారోం నే బాహర్ కర్
మానవకో ఉస్కా అమరానన్ దే జాతా,
మై దివ్య చేతనా కా సందేశ సునాతా,
స్వాధీన్ భూమికా నవ్య జాగరణ గాతా :

ఇరులు జుట్టి మనస్సు బహిర్ముఖమయి బన్న పడి కుంటువడిన విపన్న వేళ
లోనికిం జూపు నిచ్చెడి లోని వెల్లు - మెట్ల పైపై కి జేర్తు చీకట్లు చెదర..

బ్రమసి యాదర్శమృగతృప్త పాలబడ్డ జంతు సంతతి నోదార్చి స్వర్గ గంగ
శీతలాచ్ఛస్మితద్యుతుల్ చిమ్మునట్టి చోటికే పోవతోతో వజూపుచుండు
మానవుని మానవుని నవమానవత్వ సుప్రభాతంపు దర్శన శుభమువేళ
సత్తి జీవన రణశంఖ మొత్తి నేనె మేలుకొల్పుదు లోకాలు మేలుకోగ.

ఏను గీతవిహంగమ నిచటి మర్త్య-నీడము వదలి చైతన్య నిర్మల గగ
నాంతరములు మనసు లెక్కలాల్చిపోదు ..

నేను నాలోని వెల్లులు నేల కురిసి బ్రదుకు చీకట్ల ముంచెత్తి స్వర్గ సేవ
నమ్ము సేతు బ్రదుకు బంగరమ్ముగాగ ..

స్వర్గ దూతల నామనో భావబంధ నమ్ములం గట్టితెచ్చి మానవుని బ్రదుకు
చెలిమికానిగా నెప్పుడు సేయుచుండు ..

సర్వ మానవజాతి నేస్తమ్ము నేను
భూమికే నేను స్వర్గపుం బొందు తెత్తు
దివ్యుల విభవమంతయు దెచ్చి ధరణి
జనునకుం బంచి పంచి యిత్తును సుఖముగ
జన్మ మరణాల ద్వారముల్ సాగనంపి
జనునకే యిత్తు స్వా-మరాసనము తిరిగి
నేను దివ్యచైతన్య సందేశమిత్తు
పొంగి నిరత స్వతంత్రతా పూర్ణభూమి
భవ్యనవ్య జాగృత్తిగీతి పాడుచుండు

రక్త కమల్ శ్వేత కమల్

రక్త కమల్, శ్వేత కమల్,
ఘటే జ్యోతి పలక నవల్ :

రక్త కమల్ జీవన స్మిత,
శ్వేత కమల్ శాంతి జనిత
భోల్ రహీ రక్తి స్ఫురిత్

మానవ మేః జ్వాలాదల్ :

సీత కమల్ శ్రద్ధాసిత,
స్వర్ణ కమల్ భక్తి ప్రబలిత,
కర్దమ మేః ధరే సతత్,

ప్రీతి మమిర అంత స్తల్ :

అమిత సురభి రహీ నిఖర్,
గూంజ్ ఉరే లోక నికర్,
జాగ్ ఉతా దీపన సర్

స్వర్ణిమి లహరేః ఉచ్చల్ :

నయా చేతనా హిలోల్,
శోభా ఛాయీ అధోర్,
హానే కో నయా ధోల్,

గావో సుర, జన మంగల్ :

రక్త కమలము—శ్వేతకమలము

★ ★

సురలారా స్వర లహరుల్
తెగలం గెరలం జాడుడి
మానవ మంగళ గీతులు
శ్రీనవారుణ జ్యోతులు ..

సవ చైతన్య శరంగము
భవ సవ శోభారంగము
అల్లదె సవ సుప్రభాత
మరుణోదయ పూర్వనగము ..

అదె జీవన సరోవరము
అల్లవె కాంచన లహరుల్
క్రమై నివే నెఱతావుల్
గమ్మనె ముల్లోకమ్ములు ..

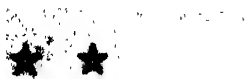
అవిగపిగో కమల వనులు
అందచందములకు గనులు
వ్యోర్లళ పద్మలములు
చూపు నెపుడు కొందోవలు ..

శ్వేత పీత రక్త నీల - వివిధ వర్ణ కమలమ్ములు - సదా
పంకజాతమ్ములు - మృదుమధురాంత స్తలములు ..

శ్వేత కమలమదె శాంతి - పీత కమలమిదె భక్తి
కెందమి జీవన సుస్మృతి నీర్దమి శ్రద్ధా సంభృతి ..

అదె జీవన సరోవరము - అల్లదె కాంచన లహరుల్
ప్రాణాగ్ని జ్యోతిర్దళ - మానస మంగళ గీతులు ..

అనువాదము : శ్రీ రాచకొండ నరసింహమూర్తి

మర్మ కథా

బాండ్ దియే కోయిం ప్రాణ్
 ప్రాణ్ నే :
 తుమ్నే చిర్ అనజాన్
 ప్రాణ్ నే :

గోపన్ రహా న సకేగీ
 అబ్ యహ్ మర్మ కథా,
 ప్రాణ్ కీ న రుకేగీ
 బహతీ విరహా వ్యథా:
 వివశ పూబతే గాన్,
 ప్రాణ్ నే :

యహ్ విదేహ ప్రాణ్ కా బంధన్
 అంతర జ్వాలా మేః తపతా తన్ :
 ముగ్ధ హృదయ సౌందర్య జ్యోతి కో
 దగ్ధ కామనా తరతా అర్పణ్ :
 నహిః బాహతా జో కుచ్ ఫీ ఆదాన్
 ప్రాణ్ నే :
 బాండ్ దియే కోయిం ప్రాణ్
 ప్రాణ్ నే!

ఈ పసిప్రాణమ్ముల గుడి
ఏదో వైచిత పెన్నుడి
ఈవేనా నా ప్రాణమ
ఈవేనా నా ప్రాణమ . .

దాగనేర దింకమైన
దాహదగ్ధమైన లోన
ప్రాణమ్ముల రహోగాధ
గానమ్ముల నుబుకు బాధ .

ఈ పసిప్రాణమ్ముల గుడి
ఏదో తెలియని పెన్నుడి
లోమంటల వేళ్ళు మేను
నేమో తెలియంగ రాను .

ముద్దరాలు నా యెడంద
మోవి కదపి కోరబోచు
సౌందర్య జోతి పుండు
సర్వార్పణ మనెడి జోరు . .

ఈ పసిప్రాణమ్ముల గుడి ఏదోవై చితి పెన్నుడి
ఈవేనా నా ప్రాణమ - ఈవేనా నా ప్రాణమ.

శరద్ చాందనీ

శరద్ చాందనీ,
విహన్ ఉతీ అతల్ మాన్
నీలిమా ఉదాసినీ!

అకుల్ సౌరభ సమీర్,
చల్ చల్ చల్ సరిత్ నీర్,
హృదయ ప్రణయ నే అధీర్,
జీవన ఉన్మాదినీ!

అశ్రుసజల తారక దల్,
అపలక దృగ గిన్ తే పల్:
చేద్ రహీ ప్రాణ వికల్
విరహ వేణు వాదినీ!

జగీః కుసుమ కవి థర్ థర్,
జగే రోమ్ సిహర్ సిహర్,
శశి అసి సీ ప్రేయసి స్మృతి
జగీ హృదయ హ్లాదినీ!
శరద్ చాందనీ!

శరచ్చంద్రికలు

శరద చంద్రికలు విరిసి నవ్వగా
విన్నబోయె విన్నేలు నీలిమలు ..

వ్యాకులపడె సారథ సమీరములు
కాకలి వినిచెను సరిస్సీరములు
ప్రణయ మధురిమాధీర హృదయములు
రాగితె జీవన మధూన్మాదములు
శరచ్చంద్రికలు విరిసి నవ్వగా ..

నాశునయన తారకా నికరములు
సడినవ్వుడి విడి నిర్ని మేషములు
వికలవేదనా విల ప్రాణముల
విరహ వేణు వీణా వాదకములు
శరచ్చంద్రికలు విరిసి నవ్వగా ..

రెప్ప విడిచి కన్నెత్తె మొగ్గగమి
రే ముద్దయ పులకించె హెచ్చి తమి
శశి యసి వలె ప్రేయసీ మధుస్మృతి
సాగి రేగె హృదయాహ్లాదకములు
శరచ్చంద్రికలు విరిసి నవ్వగా ..
విన్నబోయె విన్నేలు నీలిమలు .

ప్రాణోమేఁ చిర వ్యథా బాంధ్ దీఁ
 క్యోఁ చిరదగ్ధ హృదయ కో తుమ్ నే
 వ్యథా ప్రణయ కీ అమర సాధ్ దీఁ

పర్వత కో జిత్, దారు కో అనర్,
 వారిద కో దీ విద్యుత్ చంచల్,
 పూల్ కో సురభీ, సురభి కో వికల్
 ఉన్దనే కీ యిచ్ఛా అబాద్ దీఁ

హృదయ దహన్ రే హృదయ దహన్,
 ప్రాణోం కీ వ్యాకుల వ్యథా గహన్,
 యహ్ సులగేగీ, హోగీ న సహన్,
 చిర స్మృతి కీ క్వాస సమీర్ సాత్ దీఁ

ప్రాణ గరేగే, దేహ జరేగీ,
 మర్మ వ్యథా కీ కథా ధరేగీ,
 సోనే నీ తప నికలేగీ
 ప్రేయసి ప్రతిమా, మమతా అగార్ దీఁ
 ప్రాణోం మేఁ చిర వ్యథా బాంధ్ దీఁ

మర్మ బాధ

★ ★

ప్రాణమ్ములకు చిరబాధ నిచ్చితివి
నా చిర దగ్ధహృదిని ఈ తీరని
వలపు కోరికల ఆశ బుచ్చితివి.

గిరికి జలము దారువులో అనలము
వారిదములలో శంపాశకలము
సుమములనురభి సురభిలో నిరతము
ప్రసరించెడి అభిలాష నిచ్చితివి.

హృదయ దహనమిది హృదయ దహనమిది
వికలప్రాణముల వ్యధావహనమిది
తీరక రగులును పొగలై నెగలై
అతిశ్వసనమును తోడు జేసితివి.

ప్రాణము కరుగును దేహము రగులును
మర్మవేదనాగాఢలు పొగులును
తత్తస్వర్ణమై ప్రియావిగ్రహము
వెలువడు నా కీ ప్రీతి నిచ్చితివి
ప్రాణమ్ముల చిర బాధ నిచ్చితివి.

అనువాదము : శ్రీ శైలాగి.

విశ్వశ్యామ జీవన కే జలధర్
రామ ప్రణమ్య, రామ హైః ఈశ్వర్!
లక్ష్మణ్ నిర్మలస్నేహ సరోవర్
కరుణా సాగర నే భీ సుందర్!
సీతా కే చేతనా జాగరణ్
రామ్ హిమాలయ నే చిర పావన్
మేరే మన్ కే మానవ లక్ష్మణ్
ఈశ్వరత్వ భీ జిన్నే సమర్పణ్!

ధీరవీర అపనే పర్ నిర్భర్
యుక్తా అహం ధను, మర్ సేవా శర్,
కట్ నే భూ పర్ విచర్ రహే వే
లక్ష్మణ, సచ్చే నారా, సహచర్!
యుగ యుగ నే చిర అని వ్రతచారీ,
జగ జీవన విఘ్నాం కే హారి,
జనసేవా ఉన్ కే ప్రియ నారీ
వహ్ ఊర్మిలా, హృదయ కో ప్యారీ!

రుధిరవేగనే కంపిత థర్ థర్
పకడ్ ఊర్మిలా కా పల్లవ కర్
బోలే, "ప్రియే, బిదా దో హానకర్,
సంగ్ రామ్ కే జాతా అనుచర్!
చాదహ్ బరన్ రహే వహ్ బాహర్
బిచుడే నహి, ప్రియా నే క్షణ థర్
సజగ ఊర్మిలా థీ ఉరు భీతర్
మానవ కీ సీ ఊర్మి నిరంతర్!

విశ్వశ్యామ జీవితపు జలదుడు రాముడు వంద్యుడు రాము డీశ్వరుడు
నిర్మల స్నేహసరస్సు లక్ష్మణుడు కరుణాసీరధి కన్న సుందరుడు
సీతానవచైతన్యజాగృతుడు రాముడు హిమగిరివోలె పావనుడు
ఈశ్వరత్వమునుగూడ అర్పణము చేయదగిన మానవుడు లక్ష్మణుడు

ధీరుడు పీరుడు స్వయం నిర్భరుడు నిరతాధిజ్ఞాహంధన్వాశ్రిత
సేవా ప్రభరశరుడు నిజానుజుడు చరియించును భువిపై బాపుచు వెత
శాశ్వత అసిధారావ్రత ధరుడును విశ్వజీవనపు విఘ్నావహారుడు
లోక సేవ అతని చిరసహచరి ఊర్మిళ లక్ష్మణునకు ప్రియమ్ముకడు

రుధిరవేగమున గజగజ వణకెడి నిజసతి కరపల్లవము చేతగొని
పలికె లక్ష్మణుడు 'ప్రియా సెలవు నే రాముని వెంట వనమునకే గెదను.'
పదునాల్గేండ్ల కఠిన వనవాసము కాని సతిని ఎడబాయలేదు మరి
హృదయాలయమున స్వర్ణప్రతిమవలె నిరతము నిలచెను ఊర్మిళ అత్తరి

స్నేహ ఊర్మిలా కా చిర నిశ్చర్
 నహీఁ జాన్తా విరహ మిలన్ పర్,
 వహ్ బహ్ బహ్ అంతర్ మేఁ అవిరళ
 బన్తా రహతా నేవా మంగళ !
 వహ్ నేవా కర్తవ్య నహీఁ హై.
 వహ్ భీతర్ నే స్వతః బహీ హై,
 హర్దికతా కీ సరితా రహీ హై,
 జిన్ నే నిశ్చిత హరిత మహీ హై :

సహజ సలజ్జ సుశీల స్నేహమయ్,
 జన జన కే సాధీ, చిర సహృదయ్,
 ముక్త హృదయ, విసయీ, అతి నిర్భయ్
 జన్మ జన్మ కా హో జ్యోతి పరిచయ్ -
 అతే వే సముఖ ప్రసన్న మన్
 భూషర్ శత ఆనంద కే గగన్, -
 బరన్ గయా జిన్ కా మమత్త్వ ఫున్.
 గార్ చాందనీ సా చేతన్ తన్ :

ఐసే భూ కే మానవ లక్ష్మణ్
 కబీ గా సకూఁ ఉన్ కా బీవన్,
 భూ జిన్ కే నేవారత పదతర్
 బచ్ జాతే పథ శూల్ పూల్ బన్ !
 రామ్ పశిత పావన్, దుఃఖ మోచన్,
 లక్ష్మణ్ భవ సుఖ దుఃఖ మేఁ శోభన్ !
 వే సర్వజ్ఞ, సర్వగత, గోపన్, -
 జ్ఞాన ముక్త యే పద నత రోచన్ :

అతి నిశ్చలమా ఊర్మిక స్నేహము ఎరుగదు విరహోదులన వ్యత్యాసము
 స్రవియుంచును అవిరళమంతరమున విరియును సేవామంగళహాసము
 కాదది ఒక కర్తవ్యము మాత్రము తానై హృదయమునించి పొరలునది
 భూమిని పచ్చపచ్చగను చేసెడి హార్దికప్రితిపవిత్ర ప్రోతమది

సహజ స్నేహము శుభసౌశీల్యము జనులకు తోడునీడయగునుహృదుడు
 వినయము నిర్భకత ముక్తవ్యము జన్మజన్మముల ధీర్ల పరిచయుడు
 అత డరుదెందు ప్రసన్నహృదయుడై భువిపై వినతానంద గగనమై
 మమతాజలదము వ్వించును తనువు గౌర కాముదీ కిరణమై

ఇలపై తిరిగెడి నరుడు లక్ష్మణుడు కీర్తించెద అతని జీవనమును
 అతని సేవారత చరణమ్ముల తాకి ముండ్లు పూవులై పరచుకొను
 రాముడు లోకానకుడు పావనుడు కష్టసుఖాలను ఎరుగు లక్ష్మణుడు
 సర్వగతుడు సర్వజ్ఞుడగ్రజుడు స్వప్నవాసి నిర్లౌఘ్యుడు అనుజుడు

అనువాదము : శ్రీ బైరాగి

హిమాద్రి ఔర్ సముద్రి

వహా శిఖర శిఖర పర్ స్వర్గోన్నత స్తర పర్ స్తర్ జ్యోం అంతర్వికాన్
చద్ సూక్ష్మ సూక్ష్మతమ చిద్ నభమే కర్తా హో శుచి శాశ్వత విలాన్!

వహా మాన, గంభీర, ప్రశాంత, ఊర్వస్థిత ధీ, అసంగ్, చిర నిరభిలాష్
ఆత్మా కీ గరిమాకా భూపర్ బరసాతా హో అకలుష ప్రకాశ్!

వహా నిర్వికల్ప చేతనా శృంగ్ ఉత్ స్ఫుర్ణ షితిజ నే ధీ ఊపర్
అంతర్గౌరవ మే, సమాధిస్థ అపనీ హి సత్తా పర్ నిర్భర్!

వహా జ్యోం అసీమ సౌందర్య ఆమర్, జో తృణ తృణ పర్ రహా నిఖర్
వహా రోమాంచిత ఆనంద్, నృత్య కర్తా విముగ్ధ భవ జిన్ లయ పర్!

యహా జ్యోం అనంత జీవన వారిధి, ఆహరహ అశాంత ఔ ఉద్వేలిత్,
జిన్ కే నిస్తర్ గహరే రంగ్ మే, అగణిత భవ కే యుగ అంతర్హిత్!

* జగ కీ అబాద్ అకాంక్ష నే ఇన్ దా అంతస్తర్ ఆంవోళిత్,
సుఖ దుఃఖ ఆశా ఆశంకా కే ఉత్థాన పతన్ నే చిర మంఛిత్!

యహా మనస్సేతనా జ్యోం సక్రియ్ భూ కే చరణ్ పర్ బిభర్ బిభర్
శత స్నేహోచ్ఛ్వాసిత తరంగ్ కీ బాహ్ అం మే రేతి భూకో భర్!

నభ నే బన్ పపన్, పవన్ నే జర్, లాలాయిత్ యహా చేతనా ఆమర్
సోయీ ధర్ తీ నే లిపట్, జగానే ఉనే, యుగ్ కీ జడతా హర్

వహా మహాకాల్ సా రే అలంమ్య జో శాశ్వత స్వర్గ మర్త్య ప్రహరీ,
యహా మహాదిశా సా హీ అకూల్ జిన్ మే, విరాట్ సంస్కృతి లహరీ!

హీమగిరి కీ గహరాయీ ఉంచీ సాగర కీ ఉంచాయీ గహరీ
చాయా ప్రకాశ కీ సంస్కృతి కే జీవన రహస్యమే, హై చహరీ!

సముద్రము-హిమాద్రి

★ ★

అది శిఖర శిఖరమున స్వర్గోన్నత మడుగడుగున అంతర్వికసితమై
అతిసూక్ష్మరూఢ్యతను చిన్నభమును స్పృశియించును శశ్వద్విలసితమై
మాన గభీరస్రశాంతమూర్ధ్వమది నిస్సంగస్థితి విగత వికారము
ఆత్మగరిమ అను శుభ్రప్రకాశము భువిపై వెలయగజేయు ప్రకారము

నిర్వికల్ప చేతనాశృంగమది స్వర్గముకన్న మిన్నగా ఎగయును
అంత రౌరవసమాధిస్థమై స్వీయశక్తి సంభృతమై వెలయును
తృణతృణములలో వెలసెడి మురిసెడి నీస్సీమామృత సౌందర్యమృది
ముగ్ధజగతి లయమై నర్తించెడి రోమాంచిత దివ్యానందమృది

ఇది ఆనందజీవితపు సీరనిధి నిరతాశాంతము సముద్వేళితము
దీన అగాధ గభీరగర్భమున లోకశతము యుగతతి సన్నిహితము
విశృంఖల నిఘ్నబ్రహ్మసనల ఆందోళితము దీని హృదయతలము
సుఖదుఃఖముల ఆశాశంకల పతనోత్థానమధితమీ అతలము

ఇది సంచలస్మృతతైత్తన్యము వసుధాపదముల యెలరయెలికిపడి
శతశతన్నేహోచ్ఛ్వసితవీచికల కాగలించుకొను జగతిని వడివడి
శూన్యమునుండి శబ్దసనమై శబ్దసనమునుండి వారియై ఈ చైతన్యము
నిద్రితధరను శృంగించి మేలుకొలుపును హఠాచి చిరజడతాదైన్యము

శోభితస్వర్గమర్త్యములకాపరి కాలమువలెనే దుర్లంఘ్యము అది
సృష్టిసకలమును వెలయగజేసిన దేశమువలెనే చిరాపారమిది
హిమగిరి గాంభీర్యము సమున్నతము సంద్రపుటొన్నత్యము గాభీరము
వెలుగుల నీడల ఈ సంస్కృతిలో జీవిత మర్త్యము పారాపారము

అనువాదము : శ్రీ లై రాగి

అదా ద్వారా పర్, లాతీ చేతే, వహా జీవన రా బాధా పంజర్,

సిమటీ ఉనకి సికుడీ చుడీ హిలతే హడ్తీ కే థాంచే పర్!

ఉభరీ ధీరీ ననే, జార్ నీ సూఫీ తరకి నే హై లిపటీ

పశ్చుర్ మే, హంతే తరు నే జ్యోం సూనీ అమరబేర్ హో చిపటీ!

ఉన్కా లంబా డీర్ దార్ హై హడ్తీ చట్టి రాతీ చాడీ

ఇన్ బంజహర్ మే దిజరీ సీ ఉన్మర్త జవానీ హోగీ దాడీ!

బైతీ చాతీ కీ హడ్తీ అద్ రుకీ రీప్ తమరా నీ పేడీ

వివరా పేష్, గదే రంధోం ఓర్, ఫటీ దివాయీ నే హై ఏడీ,

బైత్, డేక్ ధరీం పర్ చూఖా, వహా సూమ్ కర్తాహై యున్ కర్

ఉన్ ధరతీ నే పాల్ ఉలా రేనే కో టీ కర్తా హై తణ భర్!

ముబనోం నే మున్ ఉనకి లంబీ టాంగే, జాంఘే, సటీ, పరస్పర్,

యునా బీత్ మే, శీర్, యున్మియోం రా మూంయూ ముఖ నికలా బాహర్

హాథ్ జోడ్ చాడే పంజోం నీ గుంఠీ ఉంగలియోం కో కర్ సమ్మూఖ్

మాన క్రస్త చితవన్ నే, రాతర వాణీ నే వహా కహరా నిజ దుఃఖ్!

గర్మీ కే డిన్, ధరే ఉన్కా నీ నిర్ పర్, లుంగీ నే థాంపే తన్,—

సంగీ దేహా భరీ బాలోంసే,— వన్ మానుస సా లగ్గా వహాజన్ :

భూఖా హై; పైనే పా, కుచ్ గున్గునా అదాహో, జాలా వహా మర్,

పిఫలే పైరోం కే బర్ ఉత్, జైనే కోయీ చల్ రహా జాన్ వక్

కాలీ నారకీయ చాయా నిజ చోడ్ గయా వహా మేరే భీతర్,

పెళాచిక సా కుచ్; దుఃఖోంసే మనుజ్ గయా కాయద్ ఉన్మే మర్ !

నిలచె చ్చార్మున కర్రనూతగొని అదే జీవికపు వృద్ధపంజరము
వణకెడి ఎముకల ప్రోవును కప్పిన ముడుచలు జారిస చర్మసంస్తరము
వదులుగ పొంగిన నరములు వలల్తే గదియును శుష్కపంజరపు అస్తుల
హేమంతలో మొండిచూసులను కౌగిలించు ఎండిన తీవెలవలె

దేహయష్టి ఆతనిది సుదీర్ఘము అతి బలిష్ఠము అస్థిపంజరము
ఈ శిథిలములో శంపాలతవలె పరుగిడియుండును మత్తయౌవనము
నేడో రొమ్మున ఎండిన ఎముకలు ఒడ్డవోలె వంగినది వెన్నెముక
లోతున పొట్ట బుడాలను గుంటలు పగిలిన నెగిలిన మడిమల చీలిక

కూర్చుని మెసలు నేలనానించుచు వంగివంగి యొసరించు సలాములు
తోడనె ఆ నేలను కాలూనక వెడలిపోవ దలను ఊణమాత్రము
ఆతని నిడివి కాకులును తోడలును మోచాకులపై నుండు అంటుకొని
వాలినతల, కడుముడతల ప్రోవౌ మొగము సల్లెవలగాంచుత్రాసమున

కేలుమోడ్చి తన విస్తృతహస్తపు ప్రేళులుతోడించుచు ఎదురుగ నిడి
భీతదృష్టితో కాతరవాక్కులు విన్నవించు రస పాటులు ఆతడు
మండేవేసగి తలపై తువాలు చిరుగు పంచచే కప్పిన దేహము
నగ్నాంగములు రోమమయములు కన ఆడదమనిషియని

యగు సందేహము

తుధితుడు డబ్బులు దొరికినంతనే ఏదో గొలుగుచు తన ఇంటికి చను
నాలుగుకాళ్ల జంతువేదో తా రెండుకాళ్లపై నిలచి నడిచెనన
నల్లని తన నరకపు పెను నీడలు వదలి పోయె నాతడు నాలోపల
అతడు ప్రేతమా ? కడు ఇదుములుబడి లోని నరుడు

చనిపో యెనన్నటుల.

ఉన్నద యౌవన నే ఉభర్
 మటా నీ నవ అసాఫ్ తీ సుందర్,
 అతి శ్యామ వరణ్,
 శ్లఢ్, మంద చరణ్,
 ఇరలాతీ ఆతీ గ్రామ యువతి
 వహ్ గజ గతి
 సర్ప డగర్ పర్.

సరకాతీ పట్,
 వినకాతీ లట్,—
 శర్మాతీ ఝట్

వహ్ నమిత దృష్టి నే దేఖ్ ఉరోతోం కే యుగ ఘట్

హాసతీ బలభర్
 అబలా చంచల్

జ్యోం పూట్ పడా హో స్తోత సరత్
 థర్ ఫేనోజ్వల దశనోంసే అధరోం కే తట్ :

వహ్ మగ్ మే రుక్
 మానో కుచ్ రుక్

ఆంచల్ పంభాల్తీ, ఫేర్ నయన ముఖ్
 సా ప్రియ పద కీ ఆహట్,

అ గ్రామ యువక్
 ప్రేమీ యాచక్.

ఉన్నద యౌవన భార మనోహరి
ఆషాఢ నవాంభోధర సుందరి

అతి నీల తనుద్యుతి
మంద చరణగతి

గ్రామ యువతి తన
తళుకు బెళుకుతో వలపు కులుకుతో
అరుదెంచెనదే! అదిగో చూడగదే!

చేలాంచలమును తొలగద్రోసికొని
జృంభిత వక్షోజముల చూచికొని
కాస్త సిగ్గుగనె

ఫేనోజ్జ్వలమై పిల్లవాగు గిరి
తటమునుండి భూతలి పడినలాగు
రదనోద్గతమై పెదవిపై న కొ
న్నవ్వు నివ్వటిల గ్రామయువతి అదె!

ఆగి మార్గమున
కాస్త వంగి తన
కొంగు సర్దుకొని
ప్రియు సవ్వడి విని

మొగము త్రిప్పుకొని
నిలిచె ప్రణయమతి
అదె గ్రామయువతి.

జబ్ ఉసే తాకతా మై ఇకటక్

ఉల్లసిత

చకిత,

వహ్ లేతీ మూండ్ పలక్ పట్ :

పన్ ఘట్ పర్

మోహిత నారీ సర్ :

జబ్ జల సే ధర్

ధారీ గాగర్

ఫీంచితీ ఉబహనీ వహ్, బరబన్

చోలీ నే ఉభర్ ఉభర్ కసమన్

ఖించతే సంగ్ యుగరస ధరే కలక్,

జల చలకాతీ

రస బరసాతీ,

బలభాతీ వహ్ ఘర్ కో జాతీ,

సిర్ పర్ ఘట్,

ఉర్ పర్ ధర్ పట్,

కానోం మే గుడ్ హల్

ఖోంస్,- ధవళ

యా కుయీ, కనేర్, లోమ్ పాటర్,

వహ్ హర్ సింగార్ నే కచ సంవార్,

మృదు మౌలసిరీ తే గూంథ్ హార్,

గవువోం సంగ్ కర్తీ వన విహార్,

పిక చాతక తే సంగ్ దే పుకార్-

వహ్ కుంద, కాంస నే,

అమల్తాస నే,

అమ్ర పౌర్, సహజన, పలాళ నే,

విరజ మేనజ్ ఋతు సింగార్.

పల్లియువకుడు ప్రణయ యాచకుడు
తనను చూడగ నె తన్ని సిగ్గుగొని
మోము దాచికొను.

ఊరి బావిపై ఉవిత చేదతో
నీరు లాగగా, చేలాంచలమున
డాగియు డాగని రసభర వడో
జాత యుగళ మది తొణికిస లాడగ
తలపై గల జల భర ఘటము నుండి
జలము తొణకగా సాగును కామిని
చెవిలో సాటల లోద్ర సుమము నిడి
పిలలో వెచ్చని పారిజాత సుమ
గుచ్చము కూరిచి, వకుళ మాలికల
గళమున చేరిచి — గోవుల కానెడి
కుసుమ కోమలి

పిక చాతకముల కలసి పాడుకొని
మొల్లపూలతో తెల్ల రెల్లుతో
రసాలములతో, పలాశములతో
నన మోహనమగు వన వాటికలో
విహరించె నదే పల్లి యువతి

యౌవన సుషమా శాలి శరీరము
శ్రమజనిత నవాంబుకణాక్త ముఖము
ప్రీహి మంజరీమంజుల శిరము
నెలయగ వచ్చును వారము వారము

తన్ పర్ యౌవన సుషమాశాలీ,
ముఖ పర్ శ్రమకణ, రవి కీ లాలీ,
సిర్ పర్ ధర్ స్వర్ణ శస్య డాలీ,
వహ్నా మేందోం పర్ ఆతీ జాతీ,

ఉరు మట్కాతీ,

కటి లచకాతీ,

చిర వర్షాతప హిమ కీ పాఠీ
ధని శ్యామ వరణ్,
అతీ క్షిప్ర చరణ్,
ఆధరోంసే ధరే పకీ బాలీ.

రే దో దిన్ కా

ఉన్ కా యౌవన్ :

సజనా చిన్ కా

రహతా న స్మరణ్ :

దుఃఖోం సే పిన్,

దుర్దిన మే పిన్.

జర్జర హోజాతా ఉన్ కా తన్ :

ధహ్నా జాతా అసమయ యౌవన ధన్ :

బహ్నా జాతా తటకా తినకా

జో లహరోం సే హంస్ ఫేలా కుచ్ కణ్ :

ఎద కదలింపగ
కటీనటియింపగ
వర్షాబ్ద తరుణ
అతివేగ చరణ.

రెండునాళ్లదే దాని యౌవనము
జణస్వప్నమది, మరల స్మరింపము

దుఃఖాల నణగి, దుర్దినముల చెడి
జర్జరమై పోవు తత్ శరీరము
కూలునులే యువతాప్రాకారము.

అనువాదము: శ్రీ దాశరథి

—

సోనజుహీ కీ బేల్ నవేలీ,
ఏక్ వనస్పతి వర్ష, హర్ష నే భేలీ, పూలీ, ఫైలీ,
సోనజుహీ కీ బేల్ నవేలీ!

ఆంగన్ కే బాడే పర్ చడ్కర్
దారు బంధ్ కో గలబాంహీ ధర్.
కుహనీ ఛేక్ లగూరే పర్
వహ్ మునరాతీ అలదేలీ :
సోనజుహీ కీ బేల్ చబీలీ :
దుబలీ పతలీ దేహ్ లతర్, లోనీ లంబాయీ,
ప్రేమ దోర్ నీ సహజ సుహాయీ !
పూలోం కే గుచ్చోం-నే ఉధరే అంగోం కీ
గోలాయీ,

నిబరే రంగోం కీ గోరాయీ
ళోచా కీ సారీ సుఘరాయీ
జానే లబ్ దుజగీ నే పాయీ :
సొరథ కే కలనే మేః భూలీ
మౌన మధురిమా మేః నిజ భూలీ,
యహ్ మమతా కీ మధుర లతా
మన్ కే ఆంగన్ మేః చాయీ :
సోనజుహీ కీ బేల్ లబీలీ
పహీలే అబ్ మునరాయీ !

ఏక్ టాంగ్ పర్ ఉచక్ బడీ హో
ముగ్ధా వయ నే అధిక్ బడీ హో
పైర్ ఉతా, కృశ పిందులీ పర్ ధర్,
ఘులనా మోద్ చిత్ర బన్ సుందర్,

సన్నజాజి క్రొంబూదీవియ
క్రొన్ననలను కురియించినది
అన్ని దెసల వ్యాపించినది,
సన్నజాజి క్రొంబూదీవియ.

ముంగిటిలో పందిరి నెక్కి
స్తంభమ్మును కౌగిలించుకొని
బురుజుపైన మోచే యానిచి
చిరు నవ్వెను క్రొంబూదీవియ

బక్క పలచనౌ తరళ దేహమున
ప్రణయ రజ్జువటు ప్రాకి మోహమున
వలయిత పుష్ప గుళుచ్ఛములతో
వెలసిన తరుణారుణ కాంతులతో
విష విహీన నిర్మల భుజగము వలె
వెడలి వచ్చె భూవల్మీకము,

పరిమళాల డోలికలో ఊగి
ఈ మమతా మధుర లతా సతి
నా మానస మండపి ప్రాకెను
చిరు సిగ్గులు పరిమళింపగా
చిరు నవ్వెను నా హృదయములో
సన్నజాజి క్రొంబూదీవియ.

ఒంటికాలిపై లేచి నిలచినది
ముద్దరాలి కంటెను కడు పెద్దది.

పల్లవ దేవీ నే మృదు మాంసర్,
 ఖిసకా ధూప్ ఛాహ్ కా అంచర్,-
 పంఖ సీవ్ కే బోర్ పవన మే,
 వన కీ హరీ పరీ అంగన్ మే,
 ఉత్ అంగూతే కే బర్ ఊపర్
 ఉద్ నే కో అబ్ చూనే అంబర్!
 సోనజుహీ కీ బేర్ హతీరీ
 లటకీ నదీ అధర్ సర్ :

ఝూలర్ దార్ గరారా పహనే
 స్వర్ణిమ కలియోం కే నక్ గహనే
 బూంఝే కడీ చూనరీ ఫహరా
 శోధా కీ లహరీ సీ లహరా,-
 తారోంకీ సీ ఛాహ్ సాచర్,
 సీదే పగ్ ధర్తీ న బాచర్,
 కోమలతా కే ధార్ సే మరీ
 అంగ భంగిమా భరీ, చరహరీ :
 ఉద్బిద జగ కీ సీ నిర్మరిణీ
 హరిత సీర, బహతీ సీ టహనీ :
 సోనజుహీ కీ బేర్ :
 చాకడీ భర్తీ చంచల హిరనీ :
 ఆరాంజ సీ ఉర్ నే లిపటీ,
 ప్రాణోం కే రజ తమ నే చిపటీ,
 భూ యౌవన కీ సీ అంగడాయీ,
 మధు స్వప్నోం కీ సీ పరచాయీ,-
 రీడ్ స్తంభ కా వే అవలంబన్
 ధరా చేతనా కర్తీ రోహణ్-
 ఆ, వికాస పథ పర్ భూ జీవన్ :
 సోనజుహీ కీ బేర్,
 గంధ్ బన్ ఉడీ, భరా నథ కా మన్ :

పదమునెత్తి తన ఊరున్నపై నిడి
మోకాల్ మడచి నటిమణి పోలిక
పల్లవ మాంసలమైన పక్షమున
వెలుగు నీడలను పయ్యెడ జారిచి
పర్ణ పక్షములు విచ్చి ఆడినది.

వనదేవత యీ సన్నజాజి లత
బొటనవ్రేలిపై చక్కగ నిలబడి
అటు గగనమ్మున కెగసి పోవునో
సన్నజాజి క్రొంబూదీవియ.

కడు పలుచని చీర ధరించి
కనక ముకుళముల గాజులు తొడిగి
శోభాలహరిక వలె విచ్చారెను
అంగ భంగిమలతో విలసిల్లుచు
నా అంగణమున నొప్పారెను.

హరిత జలమ్ములతో పరువెత్తెడు
ఝురి వలె విహరించెను చల్లగ -
చెంగు చెంగుమని దుముకు లేడివలె
పరువెత్తును కోమల సుమ వల్లిక.

కాంక్షతోలె హృదయము పెనవేయుచు
రాజన కానుసములవలె క్రమ్ముచు
జూయోషన ముట్టుల మెయి విరుచుచు
మధుర స్వప్నమ్ముల చాయలతో
నభో హృదయమున బ్యాపించుటకై
పరిమళమై వైకెగనెను వల్లిక.

మూల స్థూలధరతీకే భీర
 భీంవ్ అవేతన కా తమ దాహర్
 వహ్ అపనే అంతర్ కా ప్రియధన్
 కాంతి ద్వజా సా శుభ్ర మణి సుమన్
 రంపిత మృదుల హధేరీ ఓర్ ధర్,
 ఉతా క్షీణ భుజవృంత ఉచ్చరర్,-
 అర్పిత కరతీ, రో, ప్రకాశ కో
 నిజ అధరోం కే అమృత హాస కో,
 ప్రాణోం కే స్వర్ణిమ హులాస కో :
 సోనజహీ కీ బేర్
 సమర్పిత కరతీ అంతర్ముఖ వికాస కో
 ఉర్ సువాన్ కో !

మానవ మన్ కర్ రహా ప్రతీజ
 సోనజహీ నే లే నవ దీజ,
 ఉత్తే ఉర్ కే అంధ రాగ నే
 ప్రాణోంకే హరిరాత్ ఆగ్ నే
 పూదే చేతన శుభ్ర శిఖా,
 జో సకే దిజా
 మానవతా కా పథ్ :
 బీవన కా రత్ :
 -దిన్ :

ప్రేమ హో జగ రా ఇతి అత్,
 త్యాగ జన సారథి అభిమత :
 సోనజహీ దృష్టాంత్,-
 మనుజ సంఘరోంనే శ్లోత్
 రీత్ కర్దమ మే లభవత్॥

ధరణి గర్భాంతరమున దాగిన
తమో భూతమును బయటకు త్రోయుచు
తనయందలి నవ నవ ప్రకాశమును
తన అధరమున వెలయు హాసమును
జీవకోటితో గల విలాసమును
కంపిత కర పల్లవములు నిడికొని
ఒసగుచున్నదదె, సన్నజాతిలత !

శుభ్ర శిఖా నవ చైతన్య ప్రభ
అభ్రంకములై వ్యాపించునదే !
సన్నజాతి క్రొంబూదీవియలో
నున్న వెలుగు దళ దిశలనించు నదె !

ఈ స్వచ్ఛశిఖాజ్యోతియె చూపును
మానవతానవ విశాల పథమును,
అందున పరువిడు జీవన రథమును —

త్యాగమే రథ సారథిగా
ప్రేమమే జీవన విధిగా

సన్నజాతి క్రొంబూదీవియ !
సన్నజాతి క్రొంబూదీవియ !

అనువాదము : శ్రీ రాజరథి

★ ★

యహూ ధర్మీ కితనా దేతీ హై

మై నే చుటపన్ మే చివకర్ పై నే జోయే తే,
 సోచా థా, పైసోం కే ప్యారే పేద్ ఉగేంగే,
 రుపయోం కీ కల్దార్ మధుర ఫసలేఁ జనతేం .
 బార్ పూల్ ఫల్ కర్, మై మోటా నేత్ బనూంగా;
 ఎర్ బంజర్ ధర్మీ మే ఏర్ న అంకుర్ పూటా,
 వంధ్యా మిట్టి నే న ఏక్ భీ పైసా ఉగలా!
 సపనే జానే కహో, మిటే, కట్ ధూర్ హో గయే!
 మై హతాక్ హో, బాట్ జోహలా రహా దినోం తక్
 బాల కల్పనాతే అపలక్ పావదే బిచారర్!
 మై అబోచ్ థా, మై నే గలత్ బీజ్ దోయే తే.
 మమతా కో రోపా థా, లృష్టా కో సీంచా థా!

అర్ధ శతీ హహరాతీ నికల్ గయీ హై తట్ నే!
 కితనే హీ మధు పతిర్దుర్ బీత్ గయే అస్ జానే,
 గ్రీష్మతపే, వర్షాయూరీ, శరదే మురవాయా,
 సీ సీ కర్ హేమంత కంపే, తరు రురే, భలే వన్!
 బా' జిట్ ఫిర్ నే గాఢీ ఊదీ లాలసా లియే
 గహరే కజరారే బాదర్ బంసే ధర్మీ పర్.
 మైనే, కౌతుహలవక్, అంగన్ కే కోనే కీ
 గీరీ తహ్ కో యోం హీ ఉగలే నే సహలాకర్
 బీజ్ నేమ కే దబాదియే మిట్టి కే నీచే!—
 భూ కే అందర్ మే మణి మాణిక్ బాంధ్ దియే హో!

సుఫలా ధరిత్రీ

★ ★

బాల్యమందు రహస్యముగ
వైనలు నాటితి భూమిని
చెట్లు మొలచి కొల్లలుగా
కోట్ల డబ్బు కాయు ననుచు

మరుఘామిని మొలవ లేదు
తరుణాంకుర మొక్కటియును
వంధ్యా భూమ్ముదరమ్మున
పండలేదు వైన గూడ.

నిరాశతో క్రుంగి పోతి
పరాజితుడ నై పోతిని
అశా సౌధములాలెను
ఊహలోకము ప్రేలెను
నే నాటిన విత్తనాలు
పూనలేదు నవ ఫలాలు
మమకారము నాటితిన్ !
తృప్తికు నీర్వోసితిన్ !

నాటి నుండి యేబడేండ్లు
దాటిపోయె నిముసాలటు
గ్రీష్మర్తుపు మండి పోయె
వర్షమ్ముయ్యెల లూగెను
శరద్రుతువు హసించెను
వజ్రవజ్ర వణికించె హిమము,
వనములెల్ల కుసుమించెను
తరువు లెల్ల చివురించెను,
మరలి నీలి నీరదములు,
భావమ్ముగ కల్పి కురిసె,

మైః ఫిర్ భూల్ గయా ఇన్ చోటీ నీ ఘటనా కో,
 బెర్ బాత్ బీ క్యా తీ, యాద్ జినే రఖతా చున్,
 కింతు, ఏక్ దిన్ జబ్ మైః సంధ్యా కో ఆంగన్ మేః
 బహల్ రహా తా - తబ్ సహసా మైః నే జో దేఖా
 ఉన్ సే హర్ష విమూఢ హో ఉతా మైః విస్మయ నే!

దేఖా, ఆంగన్ మేః కోనే మేః కయీ నవాగత్,
 చోటీ చోటీ చాలా రానే బడే హుయే హైః,
 చాలా కహూః కి విజయ పతాకాయేః జీవన్ కీ :
 యా హతేరియాః భోలే తే వే నన్నీ, ప్యారీ -
 జో బీ హో, వే హరే హరే ఉల్లాస నే భరే
 పంఖ్ మార్చర్ ఉన్ సే కో ఉత్సుక్ లగతేథే,-
 దింట్ తోడ్చర్ నిరతే చిడియోం కే బచ్చోనే!

నిర్మిమేష! శ్రీభర్త, మైః ఉన్ కో రహా; దేఖతా -
 సహసా ముఝే స్మరణ హో ఆయా, కుచ్ దిన్ పహిలే,
 బీజ్ సేమ్ తే రోపే తే మైఃనే ఆంగన్ మేః,
 బెర్ ఉన్నీ నే బానే హాగో కి యహా పుటన్
 మేరీ ఆంఖోంకే సమ్ముఖ్ అబ్ బడీ గర్వ నే,
 నన్నేః నాదే హైర్ పటక్, బడతీ జాతీ హై

తబ్ నే ఉన్ కో దేఖతా రహా, దీరే దీరే
 అనగినతీ పత్తాం నే లద్, భర్ గయీ రూడియాః,
 హరే భరే బంగ్ గయే కయీ ముఖమరీ చందోదే,

మరల కుతూహలము విరసె,
మా ముంగిట నొక్క మూల
తడి నేలను పెల్లగించి
చిక్కుడు గింజలు నాటితి
ధరణి కొంగులో మణులను
దాచితివో యన్నట్టుల;
నడచి పోయె కొన్ని నాళ్లు—
నాటిన విషయమే మరచితి.

ఒక సంధ్యావేళ ఇంటి
ముంగిట తిరుగాడు చుట్టి,
ఆశ్చర్యము ! చూచినాడ
అటు మూలగ బయలు వెడలె
రొమ్ము విరుచుకొని వెలువడు
రెమ్మలుగా చిరు మొక్కలు

చైతన్య పతాక లేమొ,
చేతులు సాచుక లేచిన
చిన్ని చిన్ని బాలలేమొ,
వచ్చిరాని రెక్కలతో
గగనానకు నెగయ జూచు
పిచ్చుక పిల్లలొ యెవో!

నిర్నిమేషముగా ఊణము
నిలచి చూచి నాడ, వాని !
ఏనాడో నాటి నట్టి
ఈ చిక్కుడు విత్తనాలు
వెలయించెను చిరు మొక్కలు
వేల సైనికుల వోలిక

రోజు రోజు కవి పెరిగెను,
హరిత పర్వముల దాలిచి

బేరే ఫైర్ గయీఁ బల్ బా, అంగన్ మేఁ లహరా, -
 బిర్ సహరా లేకర్ బాదే కీ టట్టి కా
 హరే హరే సౌ యురనే పూబ్ పదే ఊపర్ కో, -
 మై, అవాక్ రహగయా వంశ కైనే బధతామై,
 చోతు, తారోంసే చితరే, పూరోం కే చీచే
 రూగోంసే లిపచే లహరీ శ్యామల లతరోం పర్
 సుందర లగతే థే, మావన్ కే హాసముక్ నభసే,
 చోటీ కే మోతీ. సే, అంచర్ కే బూబోంసే.

ఓహ్, సమయ పర్ ఉన్ మేఁ కితనీ ఫలియాఁ టూటీఁ ;
 కితనీ సారీ ఫలియాఁ; కితనీ ప్యారీ ఫలియాఁ, -
 పతలీ చాడీ ఫలియాం! ఉప్, ఉన్ కీ క్యా గింతీః
 లంబీ లంబీ అంగులియోం సీ, నన్దీ, నన్దీఁ
 తలవారోం సీ, పన్నే కే ప్యారే హారోం సీ,
 ఝూర్ న సమయేఁ, చంద్రకలావోం సీ నితఁ బదతీఁ,
 సచ్చే మోతీ కీ లడియోం సీ, థేర్, థేర్ ఖల్.
 ఝుండ్ ఝుండ్ ఝిల్మిల్కర్ కచ్పచియా తారోం సీ!

ఆః ఇతనీ ఫలియాఁ టూటీఁ, జాదోం భర్ బాయీ,
 సుబహ్ శామ్ వే ఘర్ ఘర్ పక్షీ, సదోస్ పాన్ కే
 జానే అన్ జానే సఖ్ రోగోం మేఁ బలబాయీ,
 బంధు బాంధవోం, మిత్రోం, అశ్వాగత, మిత్రగతోం నే
 జీ భర్ భర్ దిన్ రాత్. ముహల్లే భర్ వే బాయీ.
 కితనీ సారీ ఫలియాఁ, కితనీ ప్యారీఫలియాఁ.

పచ్చ పట్టు తివాసీలు
 పరచినటుల వ్యాపించెను,
 గుబురు గుబురుగా లతికలు
 అంగణమంతట నిండెను.
 తామర తంపర యయ్యెను
 వాని వంశ మెల్ల అపుడు.

చెదరి యున్న తారల వలె -
 పుష్ప కేసరముల పట్టు
 పుట్టమ్ములు కట్టి నటుల
 వర్షకాల హర్షాంకిత
 జలకణ మోక్తికములతో
 విరాజితై నందముగా

ఎన్నో కాచెను కాయలు
 పలుచని పచ్చని కాయలు
 అసంఖ్యాకముగ కాయలు
 సుదీర్ఘాంగుళుల మాదిరి.
 చిన్ని చిన్ని ఖడ్గాలటు -
 మరకత నవ హారములటు -
 శుక్లపక్ష శశి కళ లటు
 వ్రతి దిన వర్ణమానమయి
 ముక్తాసరముల పోలిక,
 చుక్కలవలె గుంపులుగా,
 కాయలు కాచెను లక్షలు.

తింటిమి చలికాల మెల్ల,
 పగలు రాత్రి వండిరింట
 ఇరుగు పొరుగువారెల్లరు
 ఎరిగిన వారెరుగని వా

యహా ధర్మతీ కితనాదేతీహై ! ధర్మతీమాతా:
 కితనా దేతీ హై అపనే హ్యారే పుత్రోం కో:
 నహీ సమయ్ పాయా తా మై ఉన్ కే మహర్ష కో.-
 బచపన్ మే, ఛి, స్వార్థ, లోభవశ పైనే బోరర్,
 రత్న ప్రసవినీ హై వసుధా, అద్ సమయ్ సకా హూః
 ఇన్ మే సచ్చి సమలా కే దానే బోనే హై,
 ఇన్ మే జన కీ క్షమలా కే దానే బోనే హై,
 ఇన్ మే మానవ మమలా కే దానే బోనే హై,
 ఇన్ నే ఉగల్ సకే ఫిర్ ధూల్ సునహలీ ఫసలే.-
 మానవలా కీ, - బీవన శ్రమనే హునే దిశాయే: -
 హమ్ జైసా దోయేంగే జైసా హీ పాయేంగే:

రెల్లరు బంధు బాంధవులు
మిత్రులు నభ్యాగతులును
వాడలోని వారు తినిరి
తృప్తిగాను ఆప్తులతో.

భూమాత యొసంగును తన
పుత్రులకెన్నెన్నిటితో:
బాల్యమ్మున నెలుగ నైతి
పవిత్ర ధరణి మాతను
స్వార్థముతో నాదెమ్ముల
నాటియుంటి దురాశతో

భూమిలోన నాటవలెను
నిజమగు సమతా బీజము,
మనుజు ఊచుతా బీజము
మానవ మమతా బీజము.
ఈ బీజములందు నుండి
ఎగసి వచ్చు దండిగాను
మానవతా సస్య ఫలము.

ఏ తీగున నాటుదుమో
ఆ తీరున పొందుదుము.

అనువాదము: శ్రీ దాశరథి

శాంత, స్నిగ్ధ, జ్యోత్స్నాశిఖర్ :

అపలక్ ఆనంత, సీరవభూతల్

నైకతి శయ్యా పర్ దుగ్ధ దవళ, తన్వంగీ గంగా, శ్రీష్ణవిరల.

లేపే హై శ్రాంత, క్లాంత, నిశ్చల్ :

తాపన చాలా గంగానిర్మల్, శశిముఖ నే దీపిత మృదు కరతల్.

లహరేఁ ఉర్ పర్ కోమల కుంతల్ :

గోరే అంగోం పర్ సిహర్ సిహర్, లహరాతా తార్ తరళ సుందర్.

చంచల అంచల్ సా సీలాంబర్ :

సాదీ కీ సికువన్ సీ జిహ్వా, శశి కే రేశమీ విహ నే తర్.

సిమటీ హై వర్తుల్, మృదుల లహర్ :

చాండినీ రాత్ కా ప్రథమ ప్రహర్,

హమ్ చలే నావ్ లేవర్ సత్వర్.

సికతా కీ సస్మిత సీసీ పర్ మోతీ కీ జ్యోత్స్నా రహీ విచర్.

లో, పాలే చదీ, ఉతా లంగర్ :

మృదు మంద్ మంద్, మంధరఁ మంధర, లఘుతరణి, హాసిసీ సుందర్

తిర్ రహీ, భోల్ పాలోంతే పర్ !

నిశ్చల జల కే కుచి దర్పణ పర్ బించిత హో రజిత పులిస నిర్మల్

దుహరే ఊంచే లగలే కణితర్.

కాంతము, స్నిగ్ధము, జ్యోత్స్నాజ్జ్వలము !

నిశ్చల, నీరస మీభూతలము. !

పైకత శయ్యాతలమున గంగా

భామిని దుగ్ధధవళ కాంతులతో

క్రిష్ణవిరళయై పరిశ్రాంతయై ఊర్పునించినది వవ్వళించినది.

తాపస తాలిక, నిర్మలగంగ,

శశిప్రభతో విలసిల్లెడు మోమున

ఉరమున కోమల కుంతలములు పడ,

ధవళ తనువుపై జలనీలాంబర

ముదము లొలుకగ ధరియించినది.

చంచలమగు జల చేలాంచలమున

శశికాంతుల జలతారు మెరసినది.

వెన్నెలరాతిరి మొదటి యామమున

వెడలినాము నౌకా విహారమున

సికతాతల సస్థిత శుక్తికలో

జ్యోత్స్నామౌక్తికములు నిండారెను

తెరచాప బడెను, లంగరు లేచెను

మృదు మందమంద మంథర మంథర

లఘు తరణి, సుహాసిని సుందరివలె

తెరచాపల చెక్కలు సాచినదచె

ధరణి తలమును దూరాన విడచె

కాలాకాండర్ కా రాజ భవన్, సోయా జలమే నిర్మింత్, ప్రమన్.

పాకోం మే వై భవ స్వప్న సమన్ :

నౌకా నే ఉరతీ, జల హిలోర్,

హిల్ పడతే నభ తే ఓర్ చోర్,

విస్ఫారిత నయనోం నే నిశ్చల, కుచ్ భోజ్ రహే చల్ తారకదల్,

జ్యోతిత ర్క జల కా అంతర్ధర్;

జిన్ కే లఘు దీపోం కో చంచల్, అంచల్ కీ ఓద్ కియే అవిరల్.

ఫిరతీ లహారే లక్ చిప్ పల్ పల్,

సామ్ నే శుక్ర కీ చవి రుల్ షల్, పైర్ తి పరీ నీ జలమే కల్.

రుహారే బచోం మే హో ఓరుల్,

లహారోం తే ఘూంఘుద్ నే రుక్ రుక్, దశమీ కా శశి నిజ తిర్యక్ ముఖ్

దిఖలరా, ఘుగ్ధాసా రుక్ రుక్

అబ్ పహుంచీ చపలా బీచ్ దార్,

చిప్ గయాచాంచనీ కా కగార్.

దో-బాహోం-నే దూరస్థిర్, దరా కా కృశ కోమల శరీర్.

అలింగన కర్ నే కో అభీర్.

అతి దూర్, షితిజ పర్ వివిధ మూల్, లగతీ భూరేఖా నీ అరాల్,

అపల్క నభ నీల నయన విశాల్.

మా: తే ఉర్ పర్ శివు సా, సమీప్, సోయా దరా మే ద్వీప్.

ఊర్మిల్ ప్రవాహ కో కర్ ప్రతీప్:

వహ్ కౌన్ విహగ్ ? క్యా వికల కో ఉదతా, హునేనిజవిరహకో-

భాయ్ కీ కోకి కో విలోక్.

నిశ్చల జల నిర్మల దర్పణమున
ప్రతిబింబించెను రజత పులినమును
ద్విగుణీకృతములుగా కసిపించెను.

“కాలాకాంక్ష” రాజ భవనమున
నదీజలమ్ముల నిద్దురించినది
విస్ఫారిత సయనమ్ముల తారలు
జలగర్భమ్మున కాంతులు చిమ్ముచు
ఏమేమో వెదుకాడుచున్నయవి.

జల తరంగములు తమ అంచలముల
మాటున కాంతుల చిరుదీప్తిమ్ముల
మలుగకుండ కాపాడుచున్నయవి.

శుక్రతార జలమున బింబించుచు
అచ్చర వలె తా హాయిగ నీమను
వీచ్యవగుంతనమునుండి తొంగుచు
దళమినాటి శశి తనతీర్థజ్ఞులు
బింబము చూపును ముద్దాంగన వలె
పడవ చేరినది మధ్య ధారలో

దూర తీరములు జాహుద్వయమున
కృశకోమల వాహిని దేహమ్మును
కాగిలించుకొనజాలకున్నయవి.

వభోనీల దయనోపరిసీమను-
అతిదూర ఊతిజమ్మున తరుతలి
అరాళ సుహ్రురేఖలె యయ్యెను.

తల్లియొడిని శయనించు నిసుగువలె
ఉల్లసితై నొక తీవి నీటిలో.

పతవార్ ముమా, ఆబ్ ప్రతను థాక్
నొకా మూమీ విపరీత థాక్.

దాందోం కే చల్ కరతల పసార్, భర్ భర్ ముక్తాఫల్ ఫేన్ స్పార్.
బిభరాతీ జల మేః తారహార్.

చాందీ కే సాంసోం సీ రల్ మల్ నాచతీః రక్మియాః జల్ మేః చల్
రేధావోం సీ ఖిచ్ తరల సరల్
లహరోం కే లతికావోం మేః ఖిల్, సా సా శశి, సా సా ఉదు ఝిల్ మిల్
పైలే పూలే జల మేః పేవిల్.

అబ్ ఉథ్లా సరితా కా ప్రవాహ్, లగ్నీ సే లే లే సహజ థాహ్
హమ్ బధే మూబ్ కో సహోత్సాహ్.
జ్యోం జ్యోం లగతి హై నావ్ పార్
ఉర్ మేః ఆరోకిత శత విచార్.

ఇన్ థరా సా హీ జగ కా శ్రమ శాశ్వత ఇన్ జీవన్ కా ఉర్దమ్
శాశ్వత హైగతి, శాశ్వత పంగమ్,
శాశ్వత నభ కా నీలా వికాస్, శాశ్వత శశి కా యహ్ రజితహాస్,
శాశ్వత లము లహరోం కా విలాస్.

హీ జగ జీవన కే కర్ణధార్ : చిర జన్మ మరణ కే ఆర్ పార్,
శాశ్వత జీవన-నౌకా విహార్ !

మేః భూల్ గయా అస్తిత్వ జ్ఞాన్, జీవన కా యహ్ శాశ్వత ప్రమాణ్,
కరతా ముఝుకో ఆమరత్వదాన్.

విరహియైన ఒక కోకము జలమున
తన నీడనె తా చూచి ఊరడిలు

పడవ వేగమున నడువసాగినది.
ముక్తాఫల సదృశమై ఘోషము
ముసరుకున్నయది జలోపరిస్థితి.
రజత సర్పముల మాదిరి - జలమున

రేఖలుగా ప్రసరించును కాంతును
తరంగ లతికలలో సహస్రములు
శశితారా నవ సుమములు వెలసెను
నదీ ప్రవాహములోతు తగ్గినది,
నడచె ఓడవ తీరన్మువైపుగా
నావ తీరమును చేరుచుండగనె
నవాలోచనలు మదిని నిండినవి.

నదీధారవలె నున్నది లోక క్రమము,
శాశ్వతము జీవనోద్గమము
గతి శాశ్వతము, సమాగతి శాశ్వతము
శాశ్వతియు నభోనీల వికాసము,
శాశ్వతము శశాంకరజతహాసము
శాశ్వతము తరంగాళి విలాసము

ఓ ప్రపంచ జీవన కర్ణధారి !
చిరిజన్మ మరణ తీరాంతరముల
శాశ్వత జీవన తరణి విహారి !

నాకమరత్వము దానము నేనెడి
నీ అస్తిత్వమె నే మరచితివో !

నీరవ సంధ్యా మేః ప్రశాంత
 దూదా హై సారా గ్రామ ప్రాంత :

పక్షిం కే అనత అధరోం పర్ సో గయా నిఖిల పన్ కా మర్మర్,
 జ్యోం వీజా కే తారోం మేః స్వర్ :

ఖగ కూజన్ బీ హో రహా లీన్, నిర్జన గోపథ్ అబ్ దూలి హీన్,
 దూసర భుజంగ్ సా జిహ్వా, టీచ్ :

మీంగుర కే స్వర కా ప్రఖర తీర్ కేవల్ ప్రశాంతి కో రహా చీర్.
 సంధ్యా ప్రశాంతి కో కర్ గంభీర్.

ఇన్ మహాశాంతి కా ఉర్ ఉదార్, చిర్ ఆకాంక్ష కీ తీక్షణ్ దార్,
 జ్యోం బేధ్ రహీ హో ఆర్ పార్,
 అబ్ హువా సంధ్యా స్యర్దాబ్ లీన్,
 నబ్ వర్ణ వస్తు సే విశ్వ హీన్.

గంగా కే చల జల మేః నిర్మల, కుష్టులా కిరణోం కా రక్తాత్పర్
 హై మూండ్ చుకా అప్పే మృదు తర్.

లహరోం పర్ స్వర్ణ రేఖా సుందర పద్ గయీ నీల్, జ్యోం అధరోంపర్
 అరుణాయీ ప్రఖర శిశిర సే డర్

తరు శిఖరోం సే వహ్ స్వర్ణ విహగ ఉద్ గయా, భోల్ నిజపంథ్ సుభగ
 కిన్ గుహా వీద్ మేః రే కిన్ మగ్.

అవర నీరవ సాధ్యా మహాప్రశాంతి
పూరమున గ్రామమంతయు మునిగిపోయె,
వీణ తీగలతో స్వర వితతి యాగు
పగిది ప్రతానతా ధర పుక్తిపై న
నిదుర వోయెను నిఖిల సనీరవమ్ము
విహగ రుతిపూడ నడగె విన్పించకుండ.

వక్రమై సన్నమై బూచివన్నె గాలి
మేపరి విధాన నిర్ధర గోపథమ్ము
వీత ధరణీ పరాగమై వెలయు నిపుడు.

నిశిత నారాచముల గతి నిగుడు కీచు
రాళ్ల కఠిన స్థనములు సర్వ ప్రశాంతి
నింత చీల్చియు సాధ్యా ప్రశాంతి కంత
కంత గంభీరతా ముద్ర హత్తు కొలుపు;

ఈ మహాశాంతి సముదార హృది నిదేదా
చిరతరాశా కఠోర నిస్త్రింశధార్
సాతంఘగ చీల్చుకొనిపోవు సరణి తోచు.

సంజ బంగరు కాంతి సమసిపోయినది
ఇల వర్ణ వస్తు విహీనమ్ముగాగ

పూత గంగా చలాంబువుల తాళిళ్ల
రంగేదు సాధ్యాంశు రక్తోత్పలమ్ము
కుదియించుకొనె తన మృదు దళమ్ములను.

ఖరతై శిరాభీల కర్షణమ్ములకు
నధర రక్తిమ భీతమై మాడినట్టు
లలలపై నొయ్యారములు పోవు సుంద
రాంత్య సాధ్యారేఖ యది నల్లనయ్యె.

మృదు మృదు స్వప్నోం నే భర్ అంచల్, నవ సీల సీల, కోమల కోమల్
చాయా తరు వన మేః తమ శ్యామల్.

పశ్చిమ నభ మేః హూః రహః దేఖ్.

ఉజ్వల, అమంద నక్షత్ర ఏక్.

అకలుష, అనింద్య నక్షత్ర ఏక్, జ్యోం మూర్తిమాన్ జ్యోతిత వివేక్.
ఉర్ మేః షో దీపిత అమర రేఖ్.

కిన్ స్వర్ణకాంజి కా ప్రదీప్ షహ్ లియే హుయే కిన్ కే సమీప్ :
ముక్తాలోకిత జ్యోం రజు సీప్.

క్యా ఉక్తీ ఆత్మా కా చిర ధన, స్థిర, అపలక్ నయనోం కా చింతన్.
క్యా భోక్ రహః వహ్ అపనాన్.

దుర్లభ రే దుర్లభ్ అసాపస్, లగతా యహ్ నిలి విశ్వ నిర్జన్.
వహ్ నిష్ఫల ఇచ్చా నే నిర్దన్,
ఆకాంజి కా ఉచ్చస్థిత పేగ
మాన్ తా నహీః బంధన వివేక్.

చిర ఆకాంజి నే హీ ధర్ ధర్ ఉద్వేలిత రే అహరహ సాగర్.
నాచీతి లహర్ పర్ హహర్ లహర్.

అచిరత ఇచ్చా హీ మేః సర్తన ర్కతే అబాద్ రవి, శశి, ఉదగచ్ఛ.
దుస్తర ఆకాంజి కా బంధన్.

రే ఉదు, క్యా జత్తే ప్రాణ్ వికర్. క్యా సీరవ, సీరవ నయన నజర్.
జీవన నిసంగ రే వ్యర్థ విఫర్,

భూరుహోగ్రముల నింపులు గుల్కుచున్న
ఆ స్వర్ణ విష్కరమ్మది రెక్కవిప్పి
ఏ గుహ నీడార్థ మెగిరిపోయినదో !

మృదు మధురమ్మలై పొడలు స్వప్నములు
నిండిన యెఱిఁతోడి నీల నీలాతి
కోమల శ్యామలమై మించుచుట్టి
కటిక చీకట వనాంగులెల్ల సలమె.

* * *

పశ్చి మాంశమున సముజ్జ్వల మమంద
మొక్క నడక మురు చూచుచుంటి నేను,
అకలష మనింద్య మని, వివేకాచ్ఛదీప్తి
మూర్తిగొన్నట్లు, రచనాన మొక్కవోని
పట్టుదల దీంత మై నవగించి, వెలుగు.

ఏ పరమ ధర్మ కాంక్షా ప్రదీ కళిక
నెవరికోసమ్ము ఁటిన ది.యు సిత ?
ముత్తియగు సంకులలనిన క్రొత్తకుక్తి !

అక్షయమ్ము రదాత్మ భాగ్యమ్ముదెట్టి ?
దనిమిష స్థిర గయ చింతన మదేమి ?
అరయ నాల్గ్రియతాప్రేక్షవార్త మేము !

దొరకుటాల్గ్రియతయు నెంక పుల్లగంబు !
నిఖిల విశ్వమ్ము సీరిపి ను నిర్వ మని !
నిష్ఫలేచ్ఛావశమ్మున నిర్వనమని !

ఈ తెగని యాశయు న్నదే యిదియు నుచ్చ్య
సిత మహా వేగమై వివేక న గొనచు.

చిరతరాకాక్ష వలన సాగర మరార
తమ్ము నుద్వేలకల్లోలతతుల నూగు.

అవిరతేచ్ఛచే రవి శశి యఖిల తార
కలు నిరాటంక నర్తనగతి దసర్పు.

పీకాకీవన కా అందకార్, దుస్సహ మై ఇదే కా మూక ధార్,
ఇకకే విషాద కా రే న పార్.

చిర అవిచల పర్ తారక అమంద్.

జానతా నహి వహ్ చంద బంధ్.

వహ్ రే అనంత కా ముక్త పీన్, అపనే అనంగ్ సుఖ మే విలీన్,
స్థిత నిజ స్వరూప మే చిర నవీన్.

విష్కంప శిఖా సా వహ్ నిరుపమ, భేదితా జగత్ జీవన కా తమ్,
వహ్ శుద్ధ, ప్రశుద్ధ, శుక్ర వహ్ సమ్.

గుంజిత అలి సా నిర్జన అపార్, పుదుమయ లగతా ఘన అందకార్,
హల్కా ఫీకీ వ్యథా ధార్.

జగమగ్ జగమగ్ సభ రా ఆంగన్ లద్ గియా కుంద కలియో నే ఘన్,
వహ్ ఆర్మ ధార్ యహ్ జగ దర్శన్

కోర్కెయను బంధమును తెగగొట్టలేము.

* * *
ఓ తారకా! నీదు నూర్పులలోన
నెటువంటి వికలత్వమిప్పుడు నుండెడివి ?
నీ మౌన సేత్రాల నీరమెందులకు ?

సంగ విహీన నిస్సార జీవనము
వ్యర్థమ్ము విఫలమ్ము పరికించిచూడ
ఏ కాకితనమను నీ తమఃపుంజ
మూక భారమ్మును మోయ దుర్భరము.

ఈ విషాదమ్మున కేది పారమ్ము ?

* * *
అట్టి కాలమ్మునుండియు నవి చలమ్ము
మంద మాతార యెరుగదు బండ్ములను,
ఆదిమధ్యాంత రహిత మనంత కాల
జలధిలో విహరించు స్వేచ్ఛా ఝషమ్ము
తనదు నిస్సంగ సుఖములో మునిగినట్టి
దై స్థిత నిజస్వరూప తేజోంగణమున
సంతతము క్రొత్తకొత్తలు సంతరించు.

నిశ్చలమై న శిఖవలె నిరపమాన
మది జగజ్జీవన తమస్సు నట్టె చీల్చు.
శుద్ధమది. ప్రబుద్ధస్మది. శుక్రమది. స
మత్వమది - ఝంకరించెడు మధు పగతి త
మస్సు చూడు మపారమ్ము మధు మయమ్ము
నయ్యె నిప్పుడే కాకితా వ్యస తొలంగ.

చూచుచుండగనే దివ్య శుద్ధ ధవళ
తారకా కుందమాలికోదారమైన
ఆకసమ్ము జిగేత్ జిగేలనియె - నాశ్వు
దర్శనమ్మది! - ఇది జగద్దర్శనమ్ము!

అనువాదము : శ్రీ నాయని మహారావు

ఆ : చావన్ నివామ్ అద్ బీతే

జీవన్ కే కలశోం-నే రీతే ?

చావన్ మఘ నివామ్ అద్ బీతే

గతయుగ కే జ్వర్యవిహ్ననే, మఘ కే అంతిమ్
తాను హరిత కుచ్ పల్లవ, కుచ్ రలికోరక్ స్వర్ణిమ్
జాడేనే తిరురే, దాలోం పర్ విలమాయే థే,
రజత కుహనే పవ్ మే, లిపతే అలసాయే థే,
ధరతీ పర్ జిబ్ శిశునే పహలే అంఘే భోలీ !
(అంగన్ కే తరుపర్ తద్ క్యా గిరికోయల బోలీ ?)

విజన పహాడీ ప్రాంత, హిమాలయ కా థా అంచల్,
న్నేహక్రోద్ శైశవ కా గిరిపరియోం కా థా ప్రియస్థల్;
ధూవ్ చాహా కా స్వప్నసీద్, శ్యామల, స్మృతి కోమల్,
వన పూరోంకా గంధ దోల్, ఋత్ మారుతచంచల్.
నవప్రభాత వేళా థీ, నవజీవన అరుణోదయ.
విగతశతీ థీ భుక్తప్రాయ్, యుగసంధి కా సమయ్,
ఓన్ హరీ హీ థీ, తృణ రుక్ కీ పలకోం పర్ జల్,
మాతృ చేతనా శిశు కో దే ప్రాణోం కా సంబల్
అంతర్నిత జిబ్ హుయీ - భాగ్య చర్ కహియే విధిబల్
జన్మ మరణ ఆయే థే, సంగ్-సంగ్ బన్ హమ్ జోలీ
మే, జీవన్ కే జిబ్ అంఘే భోలీ,

జన్మ దినము

పబడియు నాల్గు గ్రీష్మంబు లేగె బ్రతుకు
దొన్నియల జాటు నుదకబిందువుల పోల్కి

* * *

గత యుగముల వై భవగత గాఢలవలె
ఆమని తుది కెంపు పసిడి యాకులవలె
చలికి ముడిగి బంగరు సుమంబులును తడనె
వెండి పొగమంచు వలువలు వేసరితెను
బుడుత డాదిగ పుడమిపై బడినవేళ
కోకిలము కూసెనో లేదో గురుతులేదు

నిర్జనగిరి హిమానీ శిలాంగణమది

తైళవ స్నేహ ప్రశాంతవేది

నగసుర కన్యలు నడయాడు భూములు

వెల్గు నీడలు స్వప్న విహగి కుటులు

స్మృతిశాద్వలస్థలి, మృదు సుగంధము గ్రోలి

మెరపు ఋతువుల తెమ్మెరలు గదలు

తొలిప్రాద్దు వేళలో తొలి జీవనమ్ముగా

అరుణోదయము ప్రియమై చెలంగె

గతము ముగియింపు, సమయ సంక్రాంతివేళ,

పసిడి మంచులు, తృణముపై బడిన జలము,

మాతృచేతన ప్రాణముల్ మార్చి నిసువు

కప్పగించి యంతర్హితంబైన దపుడె.

నియతియో విధి బలితంపు నిశ్చయమ్మొ,

జన్మ మరణమ్ము లిదియేమి సరస సరస

అ, నమదృష్టి ప్రకృతి : విషణ్ణ ఆంగన మేః స్వర్గిక స్మృతిభర్
 పూర్వ ఉతే థే ఆదూ, లలహాహే ముకులోః మేః సుందర్
 నేహోం కీ కలియాః ప్రభూతి, రక్తిమ చీందోం నే శోభిత
 భీః మంద్యోలే రజతి ఫలోంమేః కరతీ థీః మసి మోహిత్
 వయ్యోం కీ ప్రముదిత పంఖడియాః ఉడితీ దీ విభవారే,
 మహాకీ రహేథే నీంబూ, కుసుమోంమేః రజగంధ సెవారే
 నారంగీ, అఖరోట్, నాక్రే పూల్, మంజరీ, కలియాః,
 బిడా రహీథీః ఋతు శోధా, కేలే కీ పూరీ ఫలియాః
 కాఫల్ థే రంగ్ రహే, పూల్ మేః దీ ఫల్ లియే ఖువానీ,
 లార్ బురూసోంకే మధుచత్తోంసే థీ ధరీ వనానీ.
 హాఃసతీ థీ ఘాటియాః హిసాలూ భిలే సుసహారే క్షణ మేః
 బేదూ థే బైఃగనీ, లసలనే పతే అహ్పతే వన మేః
 లదే అహ్మాయే గుచ్చోంమేః థే జంగలి మూంగి దానే,
 ఖూట్రహా ౭ తోతే ఖట్మిచ్చే వన్-మేవే ఖానే
 దేవదారు కుంకుమ కా స్వర్ణమ టంగా సహన్ మేః థా నభ,
 మూక నవాగత కా కరతీ దీ శైల ప్రకృతి అభినందన్
 వర్షోం బాద్ కిశోర్ హువా ఇన్ దృశ్యోం కే ప్రతిచేరిన్

శోకా థా క్యా ధూంక్ రాత్ భర్ రుబరా రాలూ పాజీ?
 మస్త భోటియా శేర్, బాఫ్ నే లీ థీ జిస్ నే బాజీ?
 నీనీ నీటీ బజా, ఆ రహా హోగా థాజీ దేనే
 మంగర్ బావర్సీ కా నట్కట్ లడకా పైసే లేనే
 ఉమద్ చీటియోం—నే, కిర్బిల్ కర్, మాల్బర్ నిజ్ దలియా,
 చునతే హోంగే హరీవాయ్ కీ బటీ సున్హరీ కలియాః

చేయియుం జేయికలిపి నెచ్చెలుల పోల్కి-
నడిచె, మృత్యువుదరి జీవనమ్ము పొడిచె.

సమదృష్టి ప్రకృతీ! విషణ్ణమయిన నీ గృ
హమ్మునగూడ హాసమ్ము దోగు
దోరగా సుగ్గి చిటారుకొమ్మల వేళలు
రేగు లక్రొట్టు మారేడు పండ్లు
అంటు మామిడియు ననంటిబోదెల జుట్టి
సాగు గుర్విందల తీగె వలపు
మధువు దొన్నియల జుమ్మనిరేగు మఱిక
లోయలన్నింపె కల్లోల రవము

పులుపు దీపియు గొరుకు రాచిలుక హోయలు
దేవధారులు శేకులున్ చేవదేలి
నిఖిలసృషియు కొంగ్రొత్త నిసుగు కొరకు
స్వాగతమ్ములు పల్కె సుస్వాదరుతుల.

మొరగి రేలిపుడె కన్ మొగిచె తుంటరిజాకి
చిరుతను దెబ్బతీసిన సివంగి
ఈల నూదెనొ కూర లీయవచ్చెనొ వంట
కూలీని గుంటడు గుంజె రూక
కొండ నెత్తముల వైనుండి గంపను ద్రోసి
ఆకులన్ గోయు తేయాకు మాలి
ఇలమొక్కి గంగు పళ్ళికిలించె “నా దొరా!
పిసరంత లేదాస పింఛనొకటె

చేతులుం గాళ్లు నరుగుడు చెక్కలట్లు
వణకు చున్నవి నీటి కానధులు జూచి

హాథ్ జోదకర్, బకతా హోగా ఖదా మస్థరా విస్సా
 అబ్ హుజూర్, పెంసన్ మిల్ జాయ్, బార్ నహీఁకుచిత్తిస్సా.
 దొలీ కే సీమోం నే కంపతే హాథ్ పైర్ కర్ లక్ లక్
 పానీ కే బహంగే లానే మేఁ సాన్ పూల్ జాతీ థక్
 జాదే నే హద్దీ బజతీ.—సర్కార్, హువా బూధా తన్,
 మూనా కే చత్తై కరతే పూచే కానోం మేఁ భన్ భన్
 అబ్ మోతీపర్ జీన్ కసేగీ : దేఖే అప్ కిసీ చిన్,
 కాన్ ఖదేకర్, టాప్ ఉతాయే, కరతా దిన్ భర్ హిన్ హిన్
 అగే కే సబ్ దాంత నిగల్ వహా చుకా సాథ్ చారే కే,
 పీత్ ఝుక్ గయీ, పెంసన్ కే దిన్ అబ్ ఉన్ బేచారే కే,
 హీఁ హీఁ హాన్, జుట్ గయీ కామ్ మేఁ హోగా తురత్ లగన్ సే,
 భృత్య పురాతన్, కుభదిన్ కీ కర్ మాన్ కామనా మన్ సే.

నిశ్చయ్ హీ, కటతీ హోగీ తబ్ జొ గేహూఁ కీ వాల్,
 కటిమేఁ ఖోన్ దరాతీ, సిర్ పర్ ధర్ సోనే కీ దాల్,
 జాతీ హోగీ ఫేతోంమేఁ ప్రాతః మఖమల్ కీ చోల్,
 మార్ చీంట్ లహంగే మేఁ ఫేంటా, బహూ గావ్ కీ ఖోల్.
 దోరొంకే సంగ్ నికల్ చోకరే ఖులే హరే గోచర మేఁ
 రోల్ మచాతే హోంగే, ఫేల్ ఖబడ్డీ హో హో స్వరమేఁ
 ఉచక్ చాంక్ ఖరహే ఝూడీ మేఁ చిపతే హోంగే ధర్ నే,
 హిరన్ చొకడీ మార్, బాగతే హోంగే చకిత ఉధర్ నే
 కంధే సే టాంగీ ఉతార్ కర్, హాథ్ కనపటి పర్ ధర్,

ముగ్ధ తనువు, చలివలె ఎమ్ములను గొరుకు
నెల్ల ఋతువులు, చెవిమోయు నీగయట్లు.

“ఈ ముసలి తత్తడి పయి నింకెట్లు జీను
కట్టెదో దొర! డెక్కలు గొట్టిచూచు.
కనవుతోపాటు మొదటి పల్వరుసగూడ
మెసవికొన్నది ముదిసిన పసర మిద్ది,

“నడుము వంగెను పింఛను ముడుపొకండు
కలదు నాకు దిక్క”ని గరగరగ నవ్వి
తూలి సోలుచుబోవు, గాబోలు గంగు
ప్రాత నౌకరు భావి విశ్రాంతి గోరి

పయట కొంగును చుక్కపరికిణిన్ మెలివైచి

పొలమేగు పంటకాపుల పడంతి

గొడ్డ లావల ద్రోసి కూనిరాగము దీసి

తిరుగు కాపరుల కందరము లవ్వి

పసులవెంబడి చన్న పల్లెకుర్రల చెడ్డు

డాటకు పులికూడ నదరిపోవు

ముక్కుబేసరి పిల్ల మురుపున కీసూని

రాచిల్గు కారము రాచికొనెను

ఆకు నవ్వుడియైన చీకాకుబడెడు

లేళ్ళు కుందేళ్ళు పుల్లులు క్రేళ్ళనురుకు

నట్టితాపుల నొకపాట యాగి యాగి

దిగువ లోయలనుండి ప్రతిధ్వనించు.

మెరపు మెరసె మబ్బులలో

మంకెన పుష్పాలు విరిసె తోటలలో

నీవు నాడు నెమ్మదిలో

గారాహోగా గవయీ పైలా బదా కిసీ చోటీపర్
 ఘాన్ చీంతీ హోగీ హరీ తరైటీ మేఁ నథవాబీ
 దేఖ్ సువా కో ఛాయీ హోగీ అంభోఁ మేఁ హరియాబీ,
 చేడీ హోగీ మస్తా తాన్ స్వర మిలా ముఖర మర్మర్ సే,
 మధుర ప్రతిధ్వని ఆయీ హోగీ ఘటీ కే భీతర్ సే.

బిజలీ బసతీ ఘన్ మేఁ,

అగ్ లగాదీ ఖల్ బురూన్ నే వస మేఁ తూనే తన్ మేఁ
 మేహందీ పిసతీ సిల్ మేఁ

తూ న దేఖ్ పాయే, తేరీ హీ రంగత్ బూచే దిర్ మేఁ
 మన్ ఉదతా పాంఘోం మేఁ,

సువా ఘూమతా వన్-వన్, తూ ఘూమా కరతీ అంభోఁ మేఁ
 సాంఝ్ హుయీ అంగ్ మేఁ,

తుయే దేఖ్ కై నీ బతలావూఁ క్యా హో జాతా మన్ మేఁ
 బదలీ ఛాయీ దిన్ మేఁ

నయీ ఉమర్ కీ బాత్ నవేరీ ఉతర్ జాయగీ చిన్ మేఁ

మీతే స్వర్ మేఁ దేతీ హోగీ ప్యార్ భరీ ధని గాలీ,

క్యా భాకర్ భుఖ్ మరే, రరేగా తూ మేరీ రఖవాబీ

సాన్ సింహనీ నీ హై మేరీ, ససుర్ ఏక్ మేఁ సా-నే,

జేత్ బైల్-నే హైఁ మతవారే, దేవర్ మేరే గా-నే

సైఁయాఁ మేరే కామదేను-నే మైఁ జావూఁ బలిహారీ,

వే చందన్ మైఁ గంద-చాహ్, వే చందా మైఁ, ఉజియాబీ

వే హిరనా మైఁ హిరనీ, వీతే మిర్ ఝరనే కా పానీ,

తూ ప్యాసా తో బోజ్ కహీఁ ఇలధర్, మూర్, బక్ ద్యాచీ

గోరింత రాతిమీద నలిచి క్రొం
జాయ జీవనాన మెలిచి
చానా! నన్నొకసారి కనవు, నీ
చూడ్కి నిలిచె హృదయముతో

మనసు ఎగిరి రెక్కలలో రా
చిలుక కూసె కొమ్మలలో
తిరుగాడుచుందు వయ్యారే!
తనియింపులేని కన్నులలో

నా వాకిట మలుసంజె జేర
నా హృది కేమగునో నిన్ను జూచి
పగలే పటమొయిలు స్వారు
లిపాటికి వెనుకాడి యాడు
క్రొంత్రాయపు లే వరదపొంగు
లావంతలోనె తీసిపోవు.

పొలతి మెత్తగనెత్తి పొడుచు గాబోలు న
న్నేలాగు సాకెద విట్లుమాడ్చి
నా యత్త బెబ్బలి, నా మామ గండడు,
మా జావ యేనుగు, మరది గోవు,
కామధేనువు వంటి కాంతుడు నానోము
పంట మేల్ గండంపు పరిమళమ్ము
చందమామై తాను చంద్రకనై నేను
లేళ్లమై తిరిగేము - ఏళ్లుకేళ్లు

దొడ్డవీరుడ! నాయాడు బిడ్డయనెడి
ఉరగినిన్ బట్టవో సన్న ముదళియూది

నవదీ మేరీ కాలీ నాగిన్, జీ హో ఉనే ఖియా తూ,
 వీర మరద్ జో, బీన్ బజాకర్ పహిలే ఉనే రియా తూ,
 బెర్ నహీతో, క్యా చుల్లా భర్ పానీ తుయే నహీ హై!
 బహతీ గంగా చోద్ కహా జావూఁ ధని, క్యా న నహీ హై?
 గుంజ్ రహీ హోగీ, గిరి వన అంబర మేఁ దుహరీ తానేఁ
 బెర్ పాన్ ఖిచ్ అయే హోంగే, దో జన్ ఇసీ బహనే

హాఁ, తబ్ ఉషాస్వర్గ ఉతిజ పర్ స్వర్గిమ మంగళ ఘట భర్
 ఉతరీ థీ యుగ ఉదయ శిఖర పర్ మాణిక్ సూర్య ముకుట ధర్.
 పహలే నే జగ్ కర్ ఖగ, ఉంచే గిరివాసోం కే కారణ్,
 గాతే థే నవస్వర లయగతి మేఁ నవల జాగరణ చారణ్
 వీల, ప్రతీజె థా వీరవ్-అనురాగ ద్రవిత థే లోచన్,
 గంధ తుహిన్ నే గ్రథిత రేళమీ పట్ - సా మస్యణ సమీరణ్
 రంగ్ రంగ్ కే వనపూలోం నే గుంపిత మఖమల్ కే కాద్వర్
 తల్ప సంజోయే థే స్మిత్ శైవ కే హిత, ప్రేడా కోమల్
 దేఖ్ రహా థా ఖడా నికట హీ హిమవత్ నవ జన్మోత్పన్,
 గారవ నే ఉన్నత కర్ మస్తక్, బరసా అశీర్వాదవ్
 అమరోం కా అధివాన్, పుణ్య శిఖరోం నే అక్షయ కల్పిత్,
 సాత్విక అత్మోల్లాస, చేతనా మేఁ ఏకాంత సమాధిత్.
 స్వర్గిక గరిమా మేఁ ఉత్కర్ నైస్సర్గిక సుషమా మేఁ స్థిత్
 పుటిక శృంగ నిర్వాక్ వీలిమా మేఁ థే స్వర్గ నిమజ్జిత్,
 ఉతర్ రహా థా హేమగౌర చూదోంపర్ మౌన అతంద్రిత్
 శ్యామికాయ చైతన్య లోక - సా, నవప్రభాత దిక్ ప్రహసిత్ !

యనుచు కదినన జంటల యాగడంబు

పుడమి మిన్నులనూచు కాబోలు నెపుడు.

దిగియె నుపస్సు స్వర్ణశుభదీప్యవహః పరిపూర్ణ కుంభమో
రగిలగ వాంచి సూర్యుని శిరస్థలిదాల్చి. యుగోచయాద్రి ఊ
ర్ధ్వగిరులనుంట మున్నె ఖగపంక్తులు నవ్య లయస్వనోల్లస
ద్గగన విహార చారణ నికాయములై విసిపించె గీతమున్.

నీరవమైన కన్నుగవ నిండిన నీలనిరీడు, సాంద్ర నీ
హార సుగంధమున్ బొదివి యల్లిన పట్టుబలెన్ సమీర మిం
పారు సుమాళి గుంఠములై మఖమల్లులబోని భేలనా
గారపు కాద్యలస్థబుల గవ్యములే శిశు తల్పసూములో.

అమర లోకస్థుల కధివాసయోగ్యమ్ము
సుకృతాక్షయ శిఖర చూచుకమ్ము
సాత్వికమ్ముగు నాత్మ సత్వ సముల్లాస
మమృత చైతన్య రహస్సమాధి
స్వర్గోన్నతుల నుండి సారి. పబడి పృథ్వి
దరుల నిలిచిన సౌందర్యగరిమ
నింగినీలిమల మునింగి స్వర్ణములోన
మౌనమైయుండు నెద్దాని కొమ్ము

లట్టి మహిమాన్వితాద్భుత మా హిమాద్రి
లతి సమీపము నిలుచుండి యలఘు భాహు
శీర్ష శీర్షంబులెత్తి యాశీస్సు గురిసి
ముడముసన్ జూచుచుండె జనోత్సవంబు.

పహరాతే థే ఆరోహోం పర్ నీహోరోం కే కేళన్,
 కుద్రాయణ చాయారప కంపిత, రశ్మిజ్వలిత సవ చేతన్
 అతః గహన రాలోనే జగ ఉర్కద్వోం మేః సభమంఘత్
 అధ్యాత్మిక పరివేష శాంత, లగతా థా విస్మయ స్తంభిత
 కథీ అగోచర అంతరిక్ష మేః అంతర్జగ కే భీతర్
 సయే శిఖర్ థే నిఖర్ రహే శత సూక్ష్మవిభవ కే ఛాస్వర్.
 జిన్ పర్ నూతన యుగస్రభాత్ థా ఉదయ కో రహా గోఃన్,
 రజకనీల స్వచ్ఛాయణ శృంగోంఽర్ ఛర్ స్వార్థిర ప్లావన్.
 సయీశతీ థీ జన్మ లే రహీ కాం దుష్ప్ర మేః టీవీత్
 క్షేహమూర్తి సీ విగర శతీ థీ కృచ్ఛ్రివేచనా మూర్చిత :

సవచేతనా థా అభినవ, మానస శవ సా పుణ్యపురాన
 నాండుకుళ, - ఛర్ ఇన్ద్రా స్మృతి పాదన సంబంధ సనాతన
 శిశు నిమిత్త థా, సవ యుగ థా అవతరిత హో రహా నిశ్చయ,
 బహిరంతర రా ధూమ్ ఛీర్ హానరా థా నవస్థగ్ధోదయ,
 ఇన్ద్రలియే, సంభవ, హిమాద్రితా స్వర్గోన్ముఖ అరోహణ్
 యుగ సనాధి శిశు కే మనకే హిత రహా మహత్ అర్హణ్!
 ఇంద్ర చాప కే జ్యోతి నేతుపర్ నవస్వప్నోం కే పగఛర్
 విజరా వహో మోహిత శృంగోంఽర్ శోచా రన్మయ అంతర్.
 మహిమాన్విత కర్ మనఃక్షితిజ కో దృష్టి తరణి కో విస్తృత
 టీవీత్ కర్తే థే కైశవ పథ సామ్య శిఖర ఛీక్ శోభిత్
 ముగ్ధ ప్రకృతి చవి సవశోర మానన్ మేః తిరతీ థీ నిర
 వ్యర్గ అప్పరీ సీ తుషార్ సరసీ సుషమా మేః బిందిత్.

దిగుచుండె నొక కాంతిదేహము చైతన్య

లోకమట్టుల గిరి లోయలందు

సవవిభాత హరితు లవని హసించె ని

శ్రేణి నెగిరె హిమనిత పతాక

కంపించె శుభ్రరాగచ్ఛాయ లీలెండ

లచ్చమై వెల్గె మేలైన చిత్తు

అతలగభీర తాత్పర జగదుక్కర్ష

ముల ముప్పుగొనె సభ మృతర వింక

అపుడగోచర మంతరిజాంతరమున

క్రొత్తయుగమును నిల్చి కొంగ్రొత్త యుగము

రజిత నీలహేమముల నీ రద్ది విరియ

సూక్ష్మ నవశృంగములు పొడ సూపుచుండె.

నవశతాబ్ది రథలి, నరలు దొడ్గుచుచుండె

కాలవంష్ట్రాహత గాక నిల్చి

గత శతాబ్దము కృపాకృత్యము సన్నేహమై

మూలుచుండెను కృత్రు మూర్ఖదెల్లి

దవనవోన్మేషిణి నన్య చేతన గాని

చిర చిరంతన హృదుచ్ఛిష్టశవము

అవి, నాశముకుశమ్ములైన నేమాయలే

ప్రార సృష్టిలత సనాతనమ్ము

మాణవకుడనుట నిమిత్తమాత్రమేను

చూడగా నొక్క యుగసుప్రసూతి యద్ది

ప్రచ్ఛి బహిరంతరముల కార్కొన్న పొగలు

భవ్య సవకాంతి సవ్యచు బయలు మెల్లనె.

కావ్ కావ్ కర్ అంగన మేఁ కావే గాతే థే స్వాగత,
 గుహ్యకత్తియాఁ కబ్ అలక్యమేఁ నిశ్చయ పోంగే జాగ్రత్.
 అవచేతన నిశ్చేతన హీ హోనా థా యుగ కే మంథిత,
 మానస్ కో ఉన్నతి, దేహకే జవ అణువోం కోఁజ్యోతిత.
 చిర విభక్తకో యుక్త, రుద్ధ కో ముక్త, ఖండ కో పూరిత
 ధరా విరోఁచోం కో హోనా థా విశ్వవిద్య సంయోజిత
 కుత్సిత కో సుందర, సుందర కో బసనా థా సుందరశర
 శివ కో శివతర, లోక సత్య కో మానవసత్య మహత్తర
 దూర్ కహీఁ పిరతే థే, సంభవ, ధీరే, శ్రాంతి బలాహక్,
 రక్తిమ అపబోంతే పర్వత, భూ కే నవజీవన వాహక్.
 ముమత్ రహీ ధీ క్రుద్ధ ధరా ఉర్ మేఁ హుందార్ భయానక్,
 జ్వాలాముఖి ఉగర్నే కో థా రుద్ధ ఉవర్ కా పావక్
 యుంఘా కా థా జన్మ దోర్ వహా, ఋతు కుసుమోనే గుంజిత్,
 ప్రళయస్పృజన్ థే సాత్ ఫేర్తే,—ప్రభు కీ దయా అపరిమిత్.
 నహీఁ జన్తా, కబ్ కృతార్థ హోగా భూ పర్ నవచేతన్,
 తమ పర్ అమర ప్రకాష్ మృత్యుపర్ విజయీ కాశ్వత జీవన్.
 హిమవత్ కా విశ్వాన అబల్రే, నవప్రభాత కీ ఆకా,
 నీల మాన మేఁ బోయే శృంగోం కీ అనంత జిజ్ఞాసా,
 ప్రళయశ్రోక్ మేఁ వీఁచ్ ప్రౌఢశిఖ అమృత ప్రాణ ప్రదీప్తాసా,
 పృథ్విశ్వామేఁ రియేహ్మదయ మేఁ మహత్ ప్రేమ అభిలీషా.

అది కాబోలును హేతు వద్ర సురసాధారోహణోత్సాహియై
కదలంబారె సదే సనాభి శిశుకున్ కల్పాశమాకర్షణం
బుదయించన్ గతమయ్యె, స్పష్ట చరణంబుల్ చాల్చి శృంగములన్
గదలెన్ చారుసుండ్ర చాపధ్యమై కామ్యప్రభాస్వాంతమై.

మురియింపించి మనోరథరాశమును దృఙ్మాలముకున్ విస్త్రీణిన్
పురమాయించి నవోచ్చతైశవపథముల్ విప్పి దీపించె త
ద్గిరి శృంగముల ముగ్ధసృష్టి సుషమల్ క్రీపించె కామార హృ
త్పరివేషముల దేవకన్య హిమపుంబాధోఽభింపించెనో.

కావ్ కావుమని యుషఃకాకము లుదయ వా
క్కును సాడి మేల్కొల్పె గుహ్యశక్తి
అవచేతనము మౌనమగుట కావలె యుగ
మంథనస్ఫూర్తి సమూర్జితమ్ము
మనసు కున్నతి, అనుపునకు క్రొన్నవకంబు
గలుగవలె విభక్తి కలసియుంట
ముక్తమై బద్ధంబు పూర్ణమై ఖండంబు
సకల సిమ్మొన్నను లొకటియగుట

కుత్సితము కోమలముగను, కోమలము మ
రింత కోమలము, శుచి మరింత శుచియు
లోకసత్యము మానవా లోకముగను
మార్పుల గోరు విశ్వ సమైక్యభిత్తి.

ధూరానన్ చలియించుచుండె నెవియో ధూమంబు లుత్కాంతి మా
లారాగమ్ములు, శోణతైలములు, మర్ద్యస్థాననీ జీవనా
ధారప్రాప్తకసంఖ్య మేనుములు, సందానించి భూకాంత వలం
కారధానము రుద్ధగర్భ మగలన్ గల్పించె నే జ్ఞాతనో

తోడ్ రహా వహా యుగ దినాక మే, నవతీనన నులాపా,

విక్రప్రాస మే, నవలచేతనా, నృజన ప్రేతనా, భాషా

హా, చావన్ నిదామి అబ్ మీతే,

రిక్త అమృత - విష్ కే మటకోం—నే మీతే తీలే,

చావన్ మరు నిదామి అబ్ మీతే,

అదియే యుండువావృత్త మది జన్మదోలిక

పద్యతు సుమచయ ప్రసార రేఖ

సృష్టి లయములు రచించిన కాగిలి

ప్రభుకృప జారె నపారమీటుల

ఏనాడు ధన్యమో యీనవ చేతన

తెలియ దిరులవై బ్రదీప్తి గెలుపు

ఈ గిరి సమ్మిక ఏ యుషస్సుకు నాంఁ

యో శృంగమగునంత యూర్ధ్వదృష్టి

ప్రణయ నాసిక సమృతంపు ప్రాణమూర్తి

ఆత్రి, మాతస్యముల ప్రేమ నఖిలపించి

ఏ మహోన్నత జీవనాన్నేపరతని

కన్ను దెరచెనొ యీ పసికంఠ జగతి

ఏబదియు నాల్గు గ్రీష్మంబులేగె, బ్రతుకు

దొన్నియల జారు నుదకబిందువుల పోల్కి.

అనువాదము : శ్రీ దుర్గానంద్

మై భోయా భోయాసా, ఉచాబ్ మన్, జానేకట్
సోగయా రహత్ బర్ లుక్ అం ద... మే
దుస్స్వప్నోం కీ చాయా సే పీడిత, చేర్ తక్
ఉప చేతన్ కీ గహరీ నిక్రామే పదా మగ్న

జబ్ సహసా అంఖ్ ఖురీ తో మేరీ చాతీ బర్
థా అసంతోష్ ఛారీ రీతా బోయె జమా,
మన్ కో కదోజతీ థీ ఉధేబ్ జున్ జాన్ క్యా
అజ్జాత హృదయ మంఖన్ సా చలతా థా బీతర్
అవసాధ్ ఘుమడరా థా ఉర్ మే రడువా ఫీరా
సబ్ అస్తవ్యస్త నిశ్చంఖర్ లగతా థా బీషన్
మేరా కమరా పరిచిత కమరా సహే రహా
జీ ఊబ్ ఊబ్ ఉత్తా థా, మన్ తైవా జాతా
మై సోచ్ రహా థా జానే క్యా హోగయా ముయే
మన్ రీన్ ఆన్ జాసీ డగరోం మే హై భుక్ గయా
కితనే అందియారే కోనే హై మానవ మన్ కే
కుచ్ కియే సహీ బసతా దిన యోంహీ బీత్ రహే
సానీ - నీ బహతీ ఆయు రఫీ క్యా లాకేసీ ?
ఇన్ నిరుద్దేశ్ బీషన్ నే రీన్ కో లాభ్ భలా !
భూభార్ బనే రహనే నే తో మరనా ఆచ్చా.

ఇరనే మే మేరీ దృష్టి పర్వతర్ జా అబ్ కీ
జీన్ పర్ జాదే కీ చిట్టి, తలతీ, నరమ్ ధూవ్

అలసి యొడలు నమలి నట్టులయి తునింగి
తొణకి తక్కువై దొర్లి కందోయి వాల్చి
నాడను బడలి యుంటచే పీడ కలల
మసలె నవ చేతనా—మగ్నమైన మనసు.

కన్నువిచ్చి యొక్కుమ్మడి కలయ జూతు
నేదొ భార మసంతుష్టి నెత్తినట్లు
ఏదొ కళవళింపది లోన నేచినట్లు
దోచె మందర మేదియో దొరలినట్లు.

శీర్ణదేహుడ చేదు నిస్పృహ యొకండు
క్రమ్మె జీవనమ్ము తెగిన గాలి పడగ
వోలె దిరిగె నా గదియు నన్ బోలచేమి
టోయెడంద యొక్క ఊణ ముర్రూతలూగె.

ఏమియై పోతినో మరి నేరహస్య
తటుల నేను నను మరచి తరలినానొ
యనుచు దలచితి నీ మానవాంతరాళ
మందు గలవెన్ని యిరులకజ్ఞాంతరములు

చేయనేమియుదోచదు చిరుత దినము
లిట్టలే పోవు కాబోలు నీ కడింది
బ్రతుకు జారు గాబోలు ప్రవాహమట్లు,
ఏమి లాభము కొఱగాక యేల బ్రతికి.

అంచు దృష్టిని నేలవై వంచుకొంటి
తరళ ముకురమ్ము వలె ఎండ తక్కుమనియె

విదకీ కీ చౌఖట్ కో కుచ్ లంబీ తిరచీ కర్
 థీ చమక్ రహీ టూపే దర్పణ్ కే టుకడే — సీ,
 పిఘరీ చాందీ కే థక్కే సీ చల్ కీ చాడీ.
 జాజిమ్ పర్ థీ బన్ గంటా తలైయా మోతీ కీ
 జిన్ మేః స్వప్నోంకీ జ్వాలామేః లహరాతీ థీః
 దూధియా థావనా మేః ఉఫాన్ ఉత్ ఆయా హో.

మైః ఊట్ థర్ కో మన్ కే విషాద్ కో భూత్ గయా
 వహ్ ధూప్ స్నిగ్ధ చేతనా స్పర్శ సీ లగీ ముయే,
 జ్యోం రాజహంస ఉతరా హో ఖిచ్ కీ పఛనే.
 మేరా మన్ దువిధా ముక్త హోగయా, దుఃఖ ఛూల్,
 ఘన కే ఘేరే నే, నికల్ చాంద్ హాన్ ఉతరా జ్యోం.

వహ్ మోన్ నీలిమా నిలయోం మేః బసనే వారీ
 దుపహారీ ఘనోం కీ అలకేః సహలానే వారీ,
 వహ్ సూర్యముఖీ కిరణోం కీ పరియోం నే వాహిత
 సుకుమార సరోదుహ—నే స్తనవారీ పలజ్ ధూప్.
 వహ్ రజత ప్రసారోం మేః స్వర్ణిమ అంగడాయీ థర్
 ఊషా కీ స్వప్నీల పలకోం పర్ జగనే వారీ,
 వహ్ హేమ హంస పంఖోం పర్ నిత ఉడనే వారీ
 గోరీ గ్రీవా థాజోంవాతీ చలవయీ ధూప్.
 వహ్ తుహిన బాష్ప కే ధూప్ చాహ్ వల్కల్ పహనీ
 సౌరభ మరంద తన్ వారీ, మలయజ ననీ ధూప్,
 వహ్ పూలోం కే మృదు, ముఖదోం పర్ హాసనే వారీ,
 నీలే థాలోం పర్ సోనే వారీ సుఘర్ ధూప్.
 వహ్ హరీ దూబ్ కే పావద్ పర్ చలనే వారీ.

గళితమై వాలు సోరణగండ్ల నుండి
సోగగా డీర్ఘమై స్పర్శ చూర్ణమట్లు.

గొనబు చాందిని ఉప్పున కొట్టి కరగి
పోసిన తివాసి ముత్తైయముల సరస్సు
కలల మంటల తరగలు గలగలమని
పరువులం దోలు కీరభావనల నురుగు.

మరచి సోతిని ఊణము నా మాండ్య మదియె
సరస మీరెండ చేతన స్పర్శమయ్యె
అంచ యొక్కటి వాతాయనాంచలాల
గూరివచ్చిన పోల్కియాందోళితమ్ము
నాయెడందయు నచ్చమై నవ్వి కొనియె
ఘనముదోరగిన చంద్రమః ఖండమట్లు

అదిత్రపావతి నీరెండ యది రహస్య
నీనిమలసదంతి, రజత నీరదముల
అలకలంఠిర్చు పూరేక, హంస కిరణ
ఝాతికావహన సుభగ తోయజముల
బోనిబోమలన్న శతమ్ముల నెలంత.

అది రజత శలాకల పదియారు వన్నె
జాఘవామత్తు కరగి యుషస్సు కనుల
కలలపై మెల్కొనునది స్వర్ణిల మరాళ
పక్ష యుగ్మమునై దేలి పరువు లెత్తు
గౌరవకంఠి, సంపెగవంటి కాంతి గలది.

అది తుహిన బాష్పముల వెల్గు లందునందు
నీడలు గల వల్కలములు నెన్నడుమున
బట్టుకొను చారు పరిమళ సుభగదేహి,
మలయజానక్త మీరెండ, లలిత కుసుమ

రేశమీ లహరియోం బీచ్ బిచర్ జానే వాబీ,
వహ్ ముక్తాస్మిత సీపీ కే సతరంగ్ పంఖ్ బోర్

శత ఇంద్రధనుష్ పహరానే వాబీ సజలధూప్.
వహ్ చాందీ కీ శఫరీ సీ ఉచర్ అతల జల నే
చమకీలా వక్ష దిఖా అకూల్ కే పావక్ కా,
మేరే కమరే కే తువ్వు పటల్ పర్, ధూల్ భరే
మఖమరీ గరీచే పర్ చుపకే సహమీ బైతీ
మేరే కఠోర ఉర్ కో కృతజ్ఞతా కోమల్ కర్
సుఖద్రవిత కర్ గయీ, ప్రీతి మోన సంవేదన్ దే.

మైః ఉసే దేఖ్, శ్రద్ధా సంప్రమ నే ఉల్ బైతా,
వహ్ ముయే దేఖ్ స్నేహార్ద్ర దృష్టి, మున్ కురా ఉతీ.
వహ్ విశ్వ ప్రకృతి కీ దూతీ బన్ కర్ ఆయీ థీ,
మైః సృష్టి విభోర్, స్వప్నస్థ హో ఉతా కుచ్ షణ్ కో
వహ్ మేరే హీ భీతర్ నే ముయీ నే యోం బోలి :-

క్యా హువా తుమ్మేః ఓ జీవన్ శోభాకే గాయక్,
తుమ్ జ్యోతి ప్రీతి ఆశా కే స్వర్ బర్పాతే థే,
ఉల్లాస మధురిమా, శ్రీ సుషమా కే, చందగూంథ్
తుమ్ అమరోంకో కర్ స్వప్నమూర్త ధర్ లాతే థే.
కోయ్ అబ్ తువ్వూరీ వీణా వహ్ నిస్సంద పడీ,
కోయ్ అబ్ పావక్ కే తార్ న మధువర్షణ కరతే ?
కల్పనా బోర్ కే పంచీసీ ఉడాన్ భరతీ నభమేః ?
క్యా సోచ్ రహేహో ? ఉతో, జుబ్బుమన్ కాంత్ కరో,
తుమ్ బీ క్యా జగ కీ చింతా కే కర్దమ్ మేః నన్
సందేహ దగ్ధ, ఉద్ఘాంతచిత్త హో బోడ్ రహే.

వదనములపై హసించు, నిష్పావనీల
భాలముల శయ నించు దూర్వాదళముల
పచ్చమడుపులపై బోవు, పట్టు అలల
నడుగులం బెట్టి జారెడు, నదియె ముత్తి
యాల శుక్తి సుహాస సప్తాభవర్ణ
పక్షముల్ బూని శతశః ప్రభాసురేంద్ర
ధనువులన్ నిగుడించు నాతపకుమారి.

ఆ రజతశఢరి ఎగిరి అతల జలక
మందునుండి యకూలమౌ అగ్ని యొక్క
మెరపు వక్షము చూపించి మెరసి, నాడు
ప్రాంగణమ్మున నాతుచ్చ పటముపైన
మఖమలు పయి మౌనముగ, నమాయికముగ
క్షణము కూర్చుండి నా శిలా కఠిన హృదిని
మార్చివై చె కృతజ్ఞతా మార్దవముగ
సుఖశతముగ చైతన్య ప్రచోదకముగ
దాని జూచి తక్షణమున నే నిలిచితి
నన్ను జూచి సప్రీతిగ నవ్వెనదియు
విశ్వతత్వ దూతికయై ప్రవిష్టమయ్యె
స్పృహదొరంగి స్వప్న స్థితి పెనచి నేను—

చెప్ప దొడిగె నాలోనది జేరి యిట్లు
ఓయి జీవన శోభాసమోచ్చగాన
సుభగ, నీవాశ ప్రేమల సురుచివర్
ధారలంబిండు దుల్లాస భార మధువు
చిల్కరింతు వమరులరోచిస్సు బట్టి
స్వప్న దేహాన మొలిపింతువట్టి వాడ
వేల నేడిట్లు దురపిల్లు దేలవీణ
మ్రోయకున్నది పావక మూర్ఛనముల
నేలతేలింపదతి కల్పనాలలామ
ప్రొద్దు రెక్కల నెగిరి పోబో దదేల ?

క్యాహై జీవన్ కా ద్యేయ, ప్రయోజన సంస్కృతి కా
సుఖదుఃఖకోష్ఠం హై, మానవకోష్ఠం హై, యా తుమ్ కోష్ఠం హో?

తుమ్ భీ వాదోం కే వేష్టన్ మే, మన్ కో లపేట్
మానవ జీవన్ కే అమిత సత్య కా వికృత రూప్
గఢనే కో ఆతుర హో? ససా సంస్కరణ ఏక్
నిర్మిత కర్ ఉకా ఖోఫే తర్కోం కే బల పర్?
చిర సృజన చేతనా కో, విచార క్రమ కో అనంత
అంజలి పుట మే, బందీ కరనే సాహస కర్,
యా భౌతిక మూర్త్యో: కీ వేదీ షర్ బలి దేకర్
మానవ మూర్త్యోం కీ, తుమ్ ధర్మతీ పర్ సయా స్వర్గ్
రచనే కో వ్యాకుల హో, యంత్రోం కే చక్రోం మే,
మానవ కా హృదయ కువల్ లోహే కీ టాపోం సే?
అభవా తుమ్ హింసర స్వార్థోం కే సంతే పైలా
నోచనా చాహతే జీవన్ కే సుంపర ముఖ కో?

తుమ్ భూల్ గయే క్యా మాతృ ప్రకృతి కో, తుమ్ జిన్ కే
అంగన్ మే, భేలే కూదే, జిన్ కే అంచల్ మే,
సోయే జాగే, రోయే గాయే, హున్, బదే హుయే.
జో బాల సహచరీ రహీ తుష్టారీ, స్వప్న ప్రియా,
జో కలా ముంబర బన్ గయీ, తుష్టారే హోఖోం మే,
తుమ్ స్వప్న ధన్ హో జిన్ కే, బనే అమర శిల్పీ!

జిన్ నే కోయల్ బన్ సిఖలాయా తుమ్ కో గాన,
మ్మదు గుంజన్ భర్ బరలాయా మధు సంచయ కరనా,
పూలోం కీ కోమల్ బాంహోం కే అలింగన భర్.

పమిటా దీర్ఘచింతన యెందు కిట్లు
 తుబ్బమయ్యెను నీ హృదయాబ్ధి నేడు
 నీవునుం గూడ విశ్వాచింతావిలార్ద్ర
 కర్దమంబున సందేహ కాతరుండ
 వైతివేమోయి ! యుద్ధాంతమతిని నిట్లు
 లక్ష్య మేమిటి సంస్కృతి రాజ్యసుండు
 ఎందుకీసుఖదుఃఖము లీ నరుండు
 ప్రబలు నేల యనియ నీవెవండవనియ !

నీవునున్ వాద వేష్టన నిగళమందు
 కనల జీవన చిర సత్యమునకు వికృత
 కోటరము గప్ప గానుబలాట వడెదొ
 అల్ప సంస్కరణ మొకటి యల్లి శుష్క
 తర్కముల నిలబెట్ట వితర్క నేతు
 చిరస్మజన చేతనను, వికాసరమ, ననంత
 సంపుడిని ద్రావనెందుకు సాహసింతు ?
 కాక భౌతిక పేది నఖండ మనుజు
 మూల్యములు బలివెట్టి యమూల్యములను
 దివి యెనునర్పంగ యంత్ర సందీప్త చక్ర
 ముల గరగరగ త్రిప్ప నమూల్య హృదిని.
 కాక హింసక సావర్ధ జిహ్వకబళన
 లంపటుండవో బ్రతుకు హోరంగు గొరుజు
 మరచినాడవు నీవు నీ మాతృసృష్టి
 విభవ రాజ్యాన నెద్దాని వెడద యొడిని
 ఆడినాడవో పాటలుపాడి మనసు
 పెంచినాడవో నీవును పెరిగినావో

ఆ ప్రకృతి నీకు నెచ్చెలి ఆదిమండి
 స్వప్నసఖ కళా దర్శణ సద్దశమయ్యె

జిన్ కే రంగోం కీ బావుక తూరీ నే తుమ్ నే
 శోభా కే పదతల రంగే, మనుజ కా ముఖ అంకా,
 జిన్ నే రేకర్ మధుస్పర్మ శబ్ది రస గంధ దృష్టి
 తుమ్ నే స్వర నిర్గుర బరసాయే సుఖ నే ముఖరిత.

అబ్ జన నగరోం కీ అంధీ గలియోం మేఁ ఖోయే,
 ఊంచే భవనోం కీ కారావోం మేఁ బందీ హో,
 తుమ్ అపనీ హీ చింతా మేఁ ఘులతే జాతే హో,
 క్యా లోక మాన మర్యాదా కీ పా స్థూల దృష్టి
 నిజ సూక్ష్మ స్వప్న దర్శి దృగ తుమ్ నే మూండ్ లియే ?

లో : మేఁ ఆసీమ కా లాయీ హూఁ సందేశ తుమ్మే :
 అవో, ఫిర్ ఖురీ ప్రకృతి కీ గోదీ మేఁ బైలో,
 ఫిర్ దిక్ ప్రసన్న జీవన కే అంగన్ మేఁ ఫేలో,
 ఉద్దేశ్య హీన బీ రహనా జహా మదుర్ లగతా,
 ఫిర్ స్వప్న చరణ ధర్ విచరో శాశ్వత కే పథ మేఁ,
 కల్పనా నేతు బాంధో భావీ కే షితిజోం మేఁ
 మన్ కో విరాజ్ కీ ఆత్మా నే కర్ సర్వయుక్త
 తుమ్ ప్యార్ కరో, సుందరతా నే రహనా సీఖో,
 జో అపనే హీ మేఁ పూర్ణ స్వయం హై, లక్ష్మీస్వయం.
 కవి, యహీ మహత్తర ధ్యేయ మనుజ కే జీవన కా.
 మేఁ మన్ కీ కుంతిత కూపవృత్తి నే బాహర్ హో

చింతావోం కే దుర్బోధ భవర్ నే నికల్ శీఘ్ర
 పాహున్ ప్రకాశ కే నిరవధికణ మేఁ ధూబ్ గయా,
 సునహలీ ధూప్ కే కరతల కే శాశ్వత మేఁ లయ
 మన్ నే ఊపర్ ఉత్, తన్ కీ సీమానోం నే కథ్.

మైతి వొక స్వప్నరాశి వనాది శిల్పి
 వదియె కోకిలంబయి గీతికాశి నేర్చె
 మధుర యుంకృతి పలికించి మధువుసంగ్ర
 హింపనేర్చె పువ్వుల కాగిలింత లోన,
 దాని బహువర్ణ భావుకతా విలాస
 తూలికంద్రిప్పి రంగుల దొడిగి జిలుగు
 కుంజిలుగు హత్తినాపు సుకోమలా కృ
 తులు వెలార్చ నీకు నదియె తోడు పడియె
 తన్నధు స్పర్శనే గదా తనిసి స్పర్శ ;
 రాగరసగంధ దృక్ప్రసారాదికముగ
 గురిసినాడవు, గాన నిర్దురులు దిశల
 ఇపుడు నగర వీధుల దివాంధీకృతాట్ట
 ముల విశాల సౌధ నిగళ మోహ వళత
 మరచినాడవు నీవు నీ మమత లోన
 ఐహికంబుల యంతర్వృత్తె న విలువ
 లున్నస్థూలతన్ బొంది సమున్నతాంత
 రంగ బహుసూక్ష్మదృష్టిని రమ్య గతిని.

ఇదిగో తెచ్చితి నీ కొరకీకునాజ్ఞ
 రమ్మ తిరిగి నీప్రకృతిలలామమెడికి
 దిక్ప్రసన్నతా జీవన తీర్థతటుల
 ఆడు మెచ్చోట నిష్పలమైన యాట
 కూడ నున్నత్త పుఖముల గూర్చు సఖుడ !
 స్వప్న సంభృత పదములు సంచలింప
 నేగుమా శాశ్వత పథాల నెగసి కల్ప
 నల వినిర్మింపు భావిననారతముగ
 మానసముననంతమున సల్లిన పరచి
 కోమలముగ జీవింపగా కోర్కె వడుము
 ఏది తన లోన పూర్ణమో యేది తనకు
 తానుగా లక్ష్యమై భాసమాన మయ్యె

ఫిర్ స్వస్థ సమగ్ర, ప్రపుల్ల పూర్ణబన్, మోహ ముక్త,
మై విశ్వ ప్రకృతి కీ మహదాత్మా మేః సమాగయా.

ముయ్యికో ప్రసన్న మన్ దేఖ్, ధూప్ సకుచా-కుష్టులా
బోలీ, అబ్ బిదా, ముయ్యే జానాహై వహ్ దేఖో,
కిరణే అస్తాచం పర్ కందన పాలకీ లియే
ముయ్యి కో రహరీ హై, షితిజ రేఖ కా నేతు బాంధ్.

యుగ సంధ్యా యహ్, అస్తమిత ఏక్ ఇతిహాస వృత్త
ధర్మనే కో బ్రహ్మ అహన్, బుయ్యినే కో కల్పసూర్య,
ముంద్నే కో మానస పద్మ ఉదితజ్యోతిర్మయ కవి :
ఘూమతా వివర్తన చక్ర, అజ్ఞ్ సంక్రాంతి కాల
యది అంధరార్ కా ఘోర్ ప్రహర్ టూచే తుమ్ పర్,
తో ముయ్యే స్మరణ రఖనా, యహ్ జ్యోతి ధరోహర్ లో,
జబ్ హోగీ మాసస్సగ్గాని, మిరేగీ మోహ నిశా
మైః సప్రప్రకాశ సందేశవాహ్ బన్ ఆవుంగీ,
సంధ్యా పలనోమ్మే ఝులా సుసహలే యుగప్రభాత్.
యహీ కహ్, వహ్ అంతర్దాన్ హోగయీ పల్భర్ మేః,
సిమటా అపనే ఆభాకే అంగోం కో ఉర్ మేః.

నదియె నరున కుత్తమగంతవ్యమయి వెలుగు
ననగ కుంతిత కూప మాంద్యమ్ము వీడి
చింతలంద్రోసి పెనుమాయ చిక్కు వీడి
నిఖిల దీప్తి ప్రభాన్తి మునింగి పోతి.

వెండి నీరెండ యొడిని పరుండి యుండి
మనసు వల జీల్చి తనువు నీమలను చాటి
స్వస్థతంగూడి యున్నేష సాంద్రుడనయి
నిస్తులనంద సృష్టి మునింగిపోతి
మోద సంఘత హృద్యామ్ముగా దలంచి
ఎండనన్ బూచియనె సెలవిమ్ము నాకు
పశ్చిమార్పులు బంగరు పాలకీని
గొని ప్రతీక్షించు చుండె నాకొరకు, బోదు.

ఇదియె యుగసంధ్య అస్తంగతేతిహాస
మణిగిపోవ, బ్రహ్మహమ్ము నాగిపోవ,
కల్పరూర్పుండు హృదయపుంగనులమూత
పడుట కేమొయో యుదయప్రభావృత కవి!

తిరుగుచుండు వివర్తన మరిగె నేడు
సంధికాలమ్ము. నెపుడేని చపల తమము
జేరెనా నిను-ఇదిగో విస్మృతిని గనకు
జ్యోతిసొకటిన్యాసముగ నేనుంచు చుంటి
నీడు హృదయము ముట్టమై నీరసించు
నపుడ నేనరుదెంతు సమాశ్వాసించి
పోవ, సంజెడోలల నిద్రబుచ్చి రవిని
అనుచు నది కను రెప్పలో నరిగె తనదు
వెలుగులన్ దన మేన ద్రవించు కొనుచు.

మానదండ భూకే అఖండ హే,
పుణ్యధరా కే స్వర్గారోహణ్,
ప్రియ హిమద్రి, తుమ్కో హిమకణ నే
మేరే మేరే జీవన కే త్తణ్
ముమ్ అంచలవాసీ కో తుమ్నే
శైశవ మేఁ ఆశా దీ పాపన్,
సభ మేఁ నయనోం కో ఖో, చదనే
స్వప్నోం కా అభిలాషీ జీవన్.

కద నే శబ్దోం కే శిఖరోం మేఁ
తుమ్మేఁ చాహతా కరనా చిత్రీత్
కుద్ర శాంతి మేఁ సమాధిస్థ హే
శాశ్వత సుందరతా కే భూభృత్,
బాఙ్యచేతనా మేరా తుమ్ మేఁ
జటిఘాత ఆనంద తరంగిత్
తుమ్మేఁ దేఖ్ సౌందర్య సాధనా
మహాశ్చర్య నే మేరీ విస్మిత్ !

జిన్ శిఖరోం కో స్వర్ణకిరణ నిత్
జ్యోతి ముకుట నే కరతీ మండిత్
జిన్ పర్ సహసా స్థలత తడిత్
హో ఉత్తీ నిజ ఆలోకనే చక్రిత్
జిన్ శిఖరోంపర్ రజత పూర్ణిమా
సింధు జ్వార సీ లగ్నీతి స్సంభిత్
జిన్ కీ నీరవతా మేఁ మేరే
గీత స్వప్న రహతే థే యుచ్ఛత్

జిన్ కీ శీతల జ్వాలా మేఁ జల్
జిన్ చేతనా మేరీ విర్మల్.

హిమాద్రి

★ ★

భూమావకమా! ఈ యఖండగిరి!
 పుణ్యసూమి స్వర్గారోహణమా!
 నిన్నుమీన హిమవిందువులం బలె
 నన్నలమినవీ జీవన లిప్తలు
 నీ ప్రాంగణవాసిని నన్ను హిమా
 నీ ఘన! చేసితివా శాశిశువుగ
 నింగిని సారించిన కనురెప్పల
 నే నిప్పటికిని స్వప్నా కాంక్షిని
 అప్పటినుండియు నడర పూజల
 నభిషేకించగ నువ్వెక్కారితీ
 నాకై శవ చైతన్యము నీలో
 నాట్యమాడె జడమై వీచికయై
 నిన్ను బాచి నా సౌందర్య నిష్ఠ
 నిలిదాశ్చర్యమునం దోగాడెను.
 నీ శిఖరమ్ముల స్వర్గపాదములు
 నిచ్చలు జ్యోతిర్ముఖముగట్టును
 నీ పై నున్న విద్యుత్తేళలు
 నిల్వన తామే నింతై పోవును
 నిండు పున్నములు నీ కొమ్ములపై
 నీరధి నురుగై కన్నడు జడమై
 ఆ నిస్తబ్ధతలో నా మృదు గీ
 తాలాపములున్ కివకింగూయును
 నాచేతన నిర్మల మయ్యెను పూ
 ర్ణావలతిగా నీచల్లని జ్వాలల
 నీ స్వర్గోన్నత సౌందర్య జలధి
 నిలిచియె నా ప్రాణమ్ములు వెలిగెను

ప్రాణ్ హుయే ఆలోకిత జిన్ కే
 స్వర్గోన్నత సౌందర్య నే సజిత్.
 హృదయ చాహతా కావ్య కల్పనా కో
 కిరీట పహనానా ఉజ్వల్
 స్మృతిమేః జ్యోతి తరింగిత స్వర్గిక్
 శృంగోంకే ఆలోక కా తరల్.

వసుధా కీ మహానాకాంక్ష-నే
 స్వర్గ షీతిజ నే బీ ఉత్ ఊపర్
 అంతర ఆలోకిత్ నే స్థిత తుమ్
 అమరౌం కా ఉల్లాస పాన్ కర్ :
 ఉరోధార నే గౌర, ధరణి తే,
 సోయా స్వర్గ శీశధర్ జిన్ పర్,
 తుమ్ భారత్ తే శాశ్వత గౌరవ
 ప్రహరీ-నే జాగరిత నిరంతర్.

రవి కీ కిరణేః జిసే స్పర్శకర్
 హో ఉపతీ ఆలోక నినాదిత్
 జిన్ పర్ ఉషా సంద్యా కీ చవి
 ఆది సృష్టి - నే హీ స్వర్ణాంకిత్
 ఇందు జ్వలిత తుమ్ స్పటిక ధవళిమా
 కే క్షిరోదధి - నే హిల్లోలిత్
 జ్యోత్స్నా మేః తే స్వప్న మౌన్
 అప్పురా లోక - నే లగతే మోహిత్

సురంగ్ ప్రవాలోం కీ రత్నశ్రీ
 అహరహ రహతీ జహః మర్మరిత్
 దేవదారు కీ చారు సూచి నే
 మరకత తలహటియాః రోమాంచిత్
 మౌన స్వర్గ ముఖ పర్ అంకిత తుమ్
 కుచి దిగ్గత స్మృతి - నే చిరశోభిత్

మనసుజేయునారాటము కల్పన
కనువగు ముకుటము తొడ్గుదునాయని
స్మృతిలో జ్యోతి తరంగితమై సుర
శృంగాలోకితమయ్యెనాయని
పృథ్వీమహదాకాంక్షల వలె నా
పృథుల స్వర్గము మరింత యెత్తుగ
అంతఃప్రకాశ సంస్థిత శైలమ !
అమరోల్లాసపు మధువానితివా !

ధారణి వక్షోభారమువలె సుర
ధారణి యౌదలవంచి పరుండెను
భారత శాశ్వత గౌరవమా ! అతి
పావనత్రాతపు నీ వొక్కడవే
రవికాంతులు సంస్పర్శించియె నిను
రవళింప దొడుగు వెలుగొంద జూచు
సంధ్యోషస్సుల నిరంతరచ్ఛవి
స్వర్ణాకింతమయ్యెగదా నీలో

ఇందుజ్వాలాదగ్ధము స్ఫటికము
చిందిన పాలకడలియైనదియస
జ్యోతాన్నిస్పృష్టస్థగితుడ వీవు
ద్యోతితసురకన్యానగరమ్మవా !
పలురకాల వైడూర్య మణులతో
చెలువొందుచునుందువునిత్యమ్మును
దేవదారు తరువుల పూరెమ్మల
దీప్తస్మరకత తటములు మెరయును

నీరవ సురనగరీముఖమున నయ
గారము నీ యది మందస్మృతి వలె
ఆదిత్య సన్నిభమౌ నిజశో
భాలోకన జేతువు కన్నార్పక.

అది తత్వ - నే, అపనీ హీ శోధా
విలోక రహతే అనిమేషిత్.

నీలీ చాయాయేఁ థీ తన్ పర్
ఁగోతీ ఆధా కీ - నీ నికుడన్,
ఇంద్ర ధనుష మండల నే దీపిత్
ఉడతే థే శత హఃసముఖ హిమకత్
స్వర్దూతేం కే పంఖోం నే స్మిత్
తదిత చకిర హిమ కే రోమిలఘన్
రంగోం నే వేష్టిత రఖతే థే
తుమ్ కో హే ఆలోక నిరంజన్

ప్రతి వత్సర ఆతీ థీ మధు ఋతు
సద్యః స్ఫుట దేహీ రే కుఃసుమిత్
చీర్ రశ్మియోంకో, పూలోం కే
అంగోం పర్ నిజకర శత రంజిత్.
ఋత్రి పంఖదియోం కీ రంచుక్
సౌరభ శ్వాసోం నే థీ స్పందిత్
మేరే శైశవ కో నిత ఉనీకీ
గీత కోకిలా రఖతీ కూజిత్

కలరవః స్వప్నాతప, సురధను పట్
శశిముఖ, హిమస్మిత, గాత్ర రే శ్వసిత్
షడృతు కరతీ థీ పరిక్రమా
అప్పరియోం నీ సురపతి ప్రేషిత్.
శరద్ చంద్రికా హో జాతీ థీ
స్వప్నోం కే శృంగోం పర్ విజిదిత్
హిమ కీ పరియోంకా అంచల్ ఉద్
భూ కో కర్లేతా థా పరివృత్

రంగ్ రంగ్ కే చిత్రిత పక్షే
ఉడతే సభమే గీత తరంగిత్.

నల్లని నీడలు నీ దేహముపై
చల్లని కాంతులు ముడిచిన పోలిక
ఇంద్రధనస్సులనుం డెగ బ్రాతుచు
హిమ బిందువులొకపరి బడి నప్పుచు

స్వర్ణాతిక రెక్కలవలెనిఖలా
శాంతము మెరయుచు మంచుల మబ్బులు
రంగులతో వలగొని నిను గొల్చును
రజతాలోక నిరంజన రూపా !
ప్రతివర్షము మధుఘృతువనుచును
ప్రతికుంజము సద్యఃస్ఫురితమృగు
రవికాంతులతో సుమమంజులన్
రవళింపించెడు నీహస్తమ్ములు.

వికసించెడు రేకుల ముసుగుల వై
విద్యపు సౌరభ్యము నిట్టూర్చెడు
నాశైశవపుంగతి నెప్పుడు గా
నామృత కోకిలమే మ్రోగించెడు
కలరవముల, స్వప్నాతపముల, రా
కాశశికాంతుల, హిమవనపులతో
పద్యతువులు పరిక్రమించు చుండును
స్ఫగ్గేశుడు పనిచిన అచ్చరలై

శారద చంద్రిక స్వప్న శిఖర కే
దారము వై స్తంభించును నిశ్యము
హిమసుర కన్యల చేశాంచలమ
డ్డముగా పడి చుట్టును భూ పరిధిని
చిత్రవిచిత్ర విహంగ పంక్తులు ర
చించును గానాద్యుత వాహనులను
నీలపీత పట్నది ఝంకారము
నిస్తబ్ధతపై సమరము చాటును

వీలవీత భృంగోం కా గుంజన్
 మౌనక్షణోం కో రణితా ముఖరిత్
 ఈష్టా కా సూర్యాతప తుమ్ మేఁ
 లగతా శీతలతా - సా మూర్తిత్
 ఇంద్రచాప పుల్ పర్ వద్దా మేఁ
 సురబాలాయే ఆజాతీఁ నిత్

జగ ప్రచ్ఛాయ గుహావోం మేఁ నవ
 భాష్పోం కే గజ భరతే గజన్
 చంచల్ విద్యుత్ లేఖాయే థీ,
 లిపబ్ద్ భృంగోం నే జాతీ తక్షణ్
 రారావోం కే సాత్ సహజ్
 శైశవ స్వప్నోం నే భర్ జాతా మన్.
 ఉరథే తే తుమ్ అంతర్ మేఁ
 సౌందర్య స్వప్న శృంగోం పర్ మోహన్.

మేఘం కే చాయా కే, సంగ సంగ్
 హరిత ఘటియాఁ చలత్ప్రతిక్షణ్
 వన కే భీతర్ ఉదతా చంచల్
 చిత్ర తితలియోం కా కుసుమిత వన్
 రంగ్ రంగ్, కే ఉపలోం పర్ రణ మణ్
 ఉభల్ ఉత్ప కరతే కలగాయన్
 ఝరనోం కే స్వర జమ్ - నే జాతే
 రంజిత హిమానీ సూత్రోం మేఁ మన్

భీమ విశాల శిలావోం కా వహ
 మౌన హృదయ మేఁ ఆబ్ తక్ అంకిత్
 ఫేనోం కే జల స్తంభోఁ - నే నే
 నిర్మల రథస వేగ నే ముఖరిత్
 చీదోం కే తరువన కా తమ్
 పాంసేఁ దరణ మనమేఁ అందోనిత్

గ్రీష్మాతపదుర్ధర కోపము నీ
 కేగంటుల బడి చల్లదనమ్మగు
 ఇంద్రధనుసు వంతెనపై గునగున
 ఇంద్రేందు ముఖులు వత్తురు వానల
 విశ్వవిజన విచ్చాయాగుహల న
 వీనాశ్రుమదేభము గర్జించును
 చంచల వీద్యులేఖాపళిత
 ఊడమంటును వాల్ గన్నుల రెప్పల

తారలతో పాటుగ నిసర్గ శిశు
 తాస్వప్నమ్ములతో హృది నిండును
 సాలవృక్షములు భిన్న మనమ్ముల
 చీకటియూర్పుల విడుచుచున్నయవి
 ప్రోతస్సుల గంభీరచ్ఛాయలు
 జ్యోతిరింగణముల గుంఠితమ్ములు
 ఊచ్రప్రోతస్సులు నాలపించు
 తుషార నిర్మలములు సరస్తతులు

సురభిశాలకలు తాకి సమీరము
 మన హృదయమ్ముల కొనగును హాయిని
 నీలపీత హరితాదుణ విద్యు
 న్మోహన గగనము మేల్కొనుచున్నది.
 రబతహిమానీ ధూమ గర్భమున
 అరణ్య భాగమ్మ దృశ్య మైనది
 వెలిగి వెలిగి అచ్చట ఓపధి సుఖ
 స్వహృదసౌధముల నుద్దీ పించును

స్తనహారపు ముక్తాఫలములు హాసి
 యించుచు మంచ వనమ్ముల కలియును
 అచటి అచ్చరలు మదన భస్మ శిఖ
 వెగసి తనువులను పులికలంచెదరు

దరియోం కీ గహరీ ఛాయాయేఁ
జ్యోతి రింగణోం నే థీ గుంఫిత్

గాతే ఉర్ మేఁ షీప్ర శ్రోత్
అహరాతే సర్ తుషార కే నిర్మత్
శౌరభ కీ గుంజిత అలకాం నే
చూ సమీర ఉర్ కరతా శీతల్
నీలీ పీలీ హరీ లాల్
వసలావోం కా నభ జగదా చంచల్
రజిత కుహా నే మేఁ షణ్ మేఁ
మాయా ప్రాంతర హో జాతా ఓరుల్.

సంభవ, పురా తుమ్హారీ ద్రోణీ
కిన్నర మిథునోం నే హో కూజిత్
చాయా నిభృత గుహాయేఁ ఉన్మద్
రతి సౌరభ నే సతత ఉచ్ఛ్వసిత్
టవధియాఁ జల జల దరియోం కే
స్వప్నరక్ష కరతీ హోఁదీపిత్
ఓసోం కే వస మేఁ మిలతే హోఁ
స్తన హారోం కే ముక్తా ఫలస్మిత్.

మదన దహన కీ భస్మ అనిం మేఁ
ఉద్ అద్ తక్ తన్ కరతీ పుంకిత్
సతీ అపర్ణా కే తపనే
వసశ్రీ అవాక్ - నే లగతి విస్మిత్
అద్ థీ ఉషా వహాఁ దీప్తి
వధూ ఉమా కే ముం - నే లజ్జిత్
బరతీ చంద్రకణా థీ గిరిజా - నీ
హీ గిరి కే క్రోద్ మే ఉదిత్

అద్ థీ వహీ వసంత విచరణా
పుష్పారోం నే ధర్ దిగంత స్మిత్

అచటి వనాంగన అపర్వతవమున
నిరుత్తరత్వము నందియున్నయది
ఉషస్సు నేటికి నుమాముఖము వలె
చిరుసిగ్గున అలరారు చుండినది

వర్ధమార శశికళ ఈనాటికి
ఉమవలె గిర్జాకమ్మున వెలయును
సుమ శరములతో దిక్కుల నింపుచు
వసంత మిప్పటికిని చరియించును
గంధోద్ధత పాషాణ పాళికలు
పులకాంకురముల ప్రకాశించినవి.
శుకపికములు గిరిజాల్యమ్మును
గానమొనర్చును శ్రావ్యగీతికల

దేవదారు శిఖరాగ్రమ్ములు శివు
నట్లు నేటికిని సమాధిస్థములు
వప్రక్రీడా గజజలవాహము
నేటికి కూర్మాచలమున వ్రాలును
కవి సందేశము నందించును జల
దము వాతాయనమున ధ్వనియించుచు
నేటికి గూడను ముగ్ధ నయనముల
గ్రామయువతి జలదుని దరిసించును

పసిపాపలు మేఘమ్మును చూడగ
అభినందన కలకలము లొనర్తురు.
జీవన జలనిధి తటమున నిలబడి
అహంకారలహరీ సమూహముల
సంఘర్షణమును చూచుచునుంటిని
కుబ్బుడను పేషితుడ అవాంఛితుడ
ఎవ్వరి ఔన్నత్యమ్మున నా అంత
ర్జగము జనించెనో తలపోసెద

గంభీరమైన దా వహా హీ పాషాణ్
శిలాయే పులకః పల్లవిత్
అట్ బీ ప్రియ గౌరీ కా తై శవ్
వర్జన కరతే భగవిక ముఖరిత్.
దేవదారు కే ఉర్ధ్వ శిఖర్
వై నే హీ శంకర - నే సమాధి నిత్

అబీ ఉతరణా కూర్మ సాను పర్
ప్రప్ర క్రిదా పరిణత గజఘన్
వారాయన నే మంద స్తనిత కర్
దేరా కవి సందేశ ఆర్ద్రస్వన్
అట్ బీ అంకే ఉరా దేఖతీ
గ్రామపహా ఉంకో సరళ నయన్
కుభ్ర వలాకాం కే దక్ నభ మే
కలధ్వని భర్ కరతే అభివాదన్.

అట్ జీవనోదధి కే రతి పర్ ఖడా అవాంఛిత, ఉబ్బి, ఉపేషిత్
దేవ రహా మై ఉద్రి అహం కీ శిఖర లహరియోంకా రణ కుత్సిత్.
సోచ రహా, కిర్ కే గౌరవ నే, మేరా యహ అంతర జగ నిర్మిత్.
లగరాకట్, హే ప్రియ హిమాద్రి, తుమ్ మేరే శిక్షక్ రహే అపరిచిత్.
బొర్, పూచరా మై మన్ నే, క్యా యహ ధరతీ రహా సకతీ జీవిత్
జో తుమ్ స్వర్గిర గరిమా ఛాపర్ బరసాతే రహతే న అపరిమిత్
శిఖర శిఖర ఉపర్ ఉర్ తుమ్ నే మానవ అత్మా కర్ దీ జ్యోతిత్
హై అసీమ ఆత్మానుభూతి మే లీన, జ్యోతి శృంగం కే భూ భృత్
మనీహూత అధ్యాత్మ తత్వ - నే జిర్ నే జ్యోతి సరిత శత నిఃస్పృత్
ప్రాణోం కీ హరియానీ సే స్మిత పృథ్వీ తుమ్ నే మహిమా మండిత్
స్పటిక సాధ - నే శ్రీకోభా కే రశ్మి రేఖ శృంగం నే కల్పిత్
స్వర్గ ఖండ తుమ్ ఇన్ వసుధా పర్, పుణ్య తీర్థ హై, దేవ ప్రతిష్ఠిత్

ఓ హిమకైలమ! నీవే నా
కు పరోక్షా చార్యుడవని భావించెద
స్వర్గగరిమ భూలోకము నందున
నీవే వర్షించనిచో ఈ ధర
ఇట్లు సతీవముగా నలరారునె
ఈఘన శిఖరోపరి శిఖరమ్ముల
పెరిగి మానవాత్మను తేజో
మయ మొనరించెదవని భావించెద

అపరిమితాత్మానుభూతి లోపల
లీనమైన ఓ జ్యోతిశ్శృంగమ!
ఘనీభవించిన అధ్యాత్ముడవై
జ్యోతిస్సోస్థితస్సుల ప్రసరింపుము
ప్రాణహరీతిమతో హాసియించెడు
ధరమహిమాన్విత మగు నీతో
శ్రీకోభారశ్చి శృంగయుతుడవు
విశ్వంభర వై స్వర్గ ఖండమవు

దేవతావళీసంప్రతిష్ఠిత
ప్రళాంత పుణ్యక్షేత్రమ వీవు.

అనువాదము: శ్రీ దురానండ్

కహాః ఆత్ వహౌ పూర్ణ పూతన, వహౌ సువర్ణ కా కార్ ;
భూతియోం కా దిగంత చవి జార్, జ్యోతి చుంబిత జగతీకా భార్ ;
రాశిరాశి వికసిత వసుధా కా వహౌ, యౌవన విస్తార్ ;
స్వర్ణ కీ సుఖమా జిత్ సాధార్ ధరా పర్ కర్తీ తీ అభిసార్.

ప్రసూనోం కే కాశ్వత శృంగార్, (స్వర్ణ భృంగోం కే గంధ విహార్)
గుంజ్ ఉత్తే థే బారంబార్, సృష్టి కే ప్రథమోద్గార్,
నగ్న సుందరతా తీ సుకుమార్, బుద్ధి బై, సిద్ధి అపార్
ఆత్ తో సౌరభ కా మధుమాః శిర మేః భరతా మునీసాంస్.

వహౌ మధుముతు కీ గుంజిత దాల్ యుకీ ధీ జో యౌవన కే భార్,
అకించనతా మేః నిజ తత్కాలే సిహర ఉరతీ, జీవన మ్రై భార్.
ఆత్ పావన్ నద కే ఉచ్చార్ కాల కే బనతే చిహ్నకరార్;
ప్రాత్ కా సోనే కా సంసార్ జూ దేతీ సంద్యాకీ జ్వార్.

ఆత్ బవపన్ కా కోమల గాత్ జవా కా పీలా పాత్,
చార్ దిన్ సుఖద చాందసీ రాత్, బెర్ ఫిర్ అంధకార్, అజ్ఞాత్
శిశిర సా యుర్ నయనోం కా నీర్ యులన్ దేతా గలోంకే షూర్.
ప్రణయ కా చుంబన్ చోద్ అదీర్ అధర్ జాతే అధరోంకో భూర్.

మృదుల హోంతోం కా హిమజల హాన్ ఉదా జాతా నిఃశ్వాస సమీత్,
నదళ బోఃహోం కా శరదాకాత్ పేర్ లేతే ఘన, మిర్ గంధీత్.
కూన్య సాంసోం కా విదుర విభ్రాగ్ చుదాతా అధిర మధుర సంతోషోః
మిలన్ కే పర్ కేవల్ దో, భార్, విరహ కే కల్ప అపార్

పరివర్తన

పూర్ణపురాతన సువర్ణకాలము
మనోజ్ఞ మంజుల సుషమాజాలము
జ్యోతిస్కంభిత జగతీ పాలము
ఈనాడిచ్చట చూడగజాలము

స్వర్గసుషమ తన సమన్త సంపద
తో ధర పై నడయాడిన రోజులు
ప్రసూన శాశ్వత శృంగారమ్ములు
స్వర్ణ భృంగసురభిశ విహారములు

బుద్ధులు, సిద్ధులు, అపార బుద్ధులు
నేటి వసంత మనోహర శోభలు.

ఓ నిమ్ర పరివర్తనమా !

నీ భీషణ నర్తన మే యిది

ఓ సహస్ర ఘటావాసుకి ! నీవే

ఈ ఘోరమ్మున కెల్ల కారణము

విషత జగతీ వక్ష స్థలమున

నీ చరణమ్ముల చిహ్నము లవిగో !

అహి నిఘ్న పరివర్తన్ :: తత్త్వారా హి తాండవ సర్తన్
విశ్వ కా కురూప వివర్తన్, తుమ్హారా హి నయనోన్మీన్,
నిఖిల ఉత్థాన, పతన్ అహి వాసుకి సహస్ర పన్

ంక్ష అంక్షిత చరణ తుమ్హారే చిహ్ననిరంజన్
భోద్ రహే హైః జగతే విక్షిత వక్షస్థు పన్.
శత శత ఫేసోచ్చాస్, స్పీత పూత్కార భయంజన్
ముమా రహే హైః పునకార జగతీ కా అంజన్.
మృత్యు తత్త్వారా గరళ దంత, కంచుక్ రచ్చాంజన్,
అఖిల విశ్వ హి వివర్

వక్త్ర కుండర్, డిక్ మండర్
హాయరీ దుర్బల వ్రాంతి : కహా నక్సర్ జగతీ మేః కాంతి :
సృష్టి హి కా తాత్పర్య అకాంతి, జగత్ అవిరత జీవన సంగ్రామ్
స్వప్న ప్రాయహాః విరామ్

ఏక్ సౌ షర్, ఉపవన్ నగర్, ఏక్ సౌ షర్, విజన చన్,
యహి తో హై అసార సంసార్, సృజన్, సింఛన్, సంహార్
అక్ష గర్వోన్నత హర్ష్య అపార్, రత్న దీపావళి, మంత్రోచ్చార్ :
ఉయీ కోంతే కలభగ్న విహార్, ద్విర్లియోం కీ యున్కార్

దివస నిశిరా యహ్ విశ్వవికాల్, మేఘ మారుత్కా మాయాజాల్
అరే, దేఖో ఇస్ పాక్, దివస కీ అభామే సాకార్
దిగంబర, సహమ రహా సంసార్, హాయ్ : జగతే కర్తాత్ :

ప్రాత హి తో రహలాయీ మాత్, సయోధర్ బనే ఉరోజ ఉదార్
మదుర ఉర్ ఇచ్చా కో అజ్ఞాన ప్రభుమ హి మిలా మృదుల అకార్ :
చిన్ గయా హాయ్ : గోద్ కా బాత్.

గడి హై చిన్ బాత్ కీ నార్.

ఘనాకార జగదంబరమును నీ
పూర్వార్థానిలమే నడిపించును
మృత్యువె నీ గరళాయిత ద తము
దిజ్ఞాండలమే వక్ర కుండలము

నూరేమల కీనాటి పురోద్ధారము
విజన వనమై కనుపించును
ఇదే నేటి లోకపు తీరై నది
సృష్టియు స్థితియు లయములు తప్పవో

నేటి స్వర్గ సౌధాంతరమున ఒక
నాటికి ఘాతము కేకలు వేయును
రాత్రివివముల ఈ విశ్వంధర
గాలి మేడయై కనుపించినది

ప్రాతస్నే మాతృశ్వాము బూనెను
ఉరోజమ్ములే పయస్సు నొసగెను
హృదయము లోపలి కోరిక చిన్నది
పసిపాపని రూపము ధరియించెను

ఇంతలోనె పసి పాపను లాగుక
పోతివా ఇవని ఒడినుండి యిటున్

అలీ తో ముకుట బంధా కా మాధ్, హుయే కర్ హీ హద్దీ కే హాథ్
బులే బీ న థే లాజ్ కే బోర్, ఖలే బీ చుంబన్ తున్య కపోత్;
హాయ్ : రుక్ గయా యహీ సంసార్ బనా సిందూర్ అంగార్;
వాత హత లలికా వహ్ సుకుమార్ పడీ హై చిన్నాదార్ :

అహ్ బీషణ ఉద్గార్ : నిత్య కా యహ్ అనిత్య నర్తన్,
వివర్తన జగ, జగ వ్యావర్తన్, అవిర మేః చిర కా అన్వేషణ్
విశ్వ కా తత్వ పూర్ణ దర్శన్. అతల నే ఏక్ అకూల ఉమంగ్,
సృష్టి కీ ఉతతీ తరళ తరంగ్, ఉమద్ శతశత బుద్బుద సంసార్
బూద్ జాతే నిస్సార్ బనా నైకత కే రతి అతివాత్
గిరా దేతీ అజ్ఞాత్ కామనావోం కే వివిధ ప్రహార్
చేద్ జగతీ కే సర్ కే తార్, జగతే జీవన కే రుంకార్,
స్ఫూర్తి కరతే సంచార్, చూమ్ సుఖ దుఖ కే పులిస అపార్
చలకతీ జ్ఞానామృత కీ ధార్

విమర్ హాంతోం కా హిలతా-హాన్, దృగ్గోం కో దేతా జీవన దాన్,
వేదనా హీ మేః తపకర్ ప్రాణ్, దమక్, దిఖలాతే స్వర్ణ హులాన్
తరసతే హై హమ్ ఆతోం యామ్, ఇసీ నే సుఖ అతీసరస, ప్రకామ్;
యేలతే నిశిదిన కా సంగ్రామ్

ఇసీ నే జయ అఖిరామ్; అంబ హై ఇష్ట, అతః అనమోత్,
సాధనా హీ జీవన్ కా మోత్.

విశ్వమయ హై పరివర్తన్, అతల నే ఉమద్ అకూల, అపార్.
మేఘ నే విపులాకార్; దిశావధి మేః పర్ వివిధ ప్రకార్
అతల మేః మిలతే తుమ్ అవికార్.

అహ్ అనిర్వచనీయః రూప్ ధర్ భవ్య, భయంకర్,
ఇంద్రజాల - సా తుమ్ అనంత మేః రచతే సుందర్;

గరజ్ గరజ్, హున్ హున్ చద్ గిర్; ఛా, ఛా, ఛూ - అతిబర్
కరతే జగతీ కో అజ్ఞాన జీవన నే ఉర్బార్;

కాళ్లకున్న పారాణి ఆకనే లేదు
నవ వధూమణి కపోలములింతనే

చుంబన శూన్యమునై పోయెను త
న్ముఖమున కుంకుమ తిలకము రాలెను
పరివర్తన మిది విశ్వరూప సమ
మతలనిర్గతము జలద విశాలము

దళ దిశలందున వ్యాప్తినందియును
మరల అతలమున లయించి పోవును
ఓ పరివర్తనమా ! సీకుటిల భ్రుకుటిని
లోకము సర్వము నిలచి యుండినది

మా భ్రమ, మా మిథ్యాహంకారము
నీ వ్యాపారము, నీ కల్పనయే
నిరాకారమును సాకారమ్మును
సర్వము నీలో నేకాకారము

ఓ జలరాశి ! భవద్వడము పై
నర్తించును సచరాచరలోకము
నీతుంగ ఎరంగములు శతాధిక

అఖిల విశ్వ కీ అగావోం కా ఇంద్ర చాప వర్
అరే తుష్టాకి భీమ భ్రుశుచి సర్ అపకా నిర్భర్ :

తుష్టారా హీ అశేష వ్యాపార్, హమారా త్రమ మిర్యాహంకార్,
తుమ్ మేఁ నిరాకర సాకార్, మృత్యు జీవన సద్ధ ఏకాకార్,

అహే మహాంబుధి : అహర్కాల సే శతశోక, చరాచర్,

క్రీడా కరతే సతత తుష్టారే స్పీత వక్షపర్ :

తుంగ తరంగోం సే శతయుగ, శతశత కల్పాంతర్
ఉగర్, మహోదర్ మేఁ విలీన కరతే తుమ్ సత్వర్ :

శీత సహస్ర రవి శశి, అసంఖ్య యహ్ ఉపగ్రహ, ఉసుగణ్

జలతే, బురుతే హైః స్ఫులింగ సే తుమ్ మేఁ తత్క్షణ్ :

అదిర విశ్వ మేఁ అఖిల - దిశావచి, రర్క, వచన, మన్

తుష్టేఁ చిరంతన్ అహే విపర్తన హీన విపర్తన్ :

శత సహస్ర రవి శశితారాళి

స్ఫులింగమ్ములటు వెలుగును వెలియును

ఓసి వివర్తన రహిత వివర్తనమా !

నీవే శాశ్వతమవు జగతిని

కర్మ వచన మనసులు నీవే ఇం

నీవే చిరంతన స్వరూపమవు.

అనువాదము : శ్రీ దుర్గానంద్.

తుష్టేఁ నహీ దీభి ?
 చినా తీరోం కీ నదీ,
 చినా ప్రోత్ కీ
 సదానీరా :

వేగ హీన, గతి హీన్,
 చారోం ఓర్ బహతీ
 నహీ దీభి తుష్టేఁ
 జల హీన్, తలహీన్
 సదానీరా :

అకాశ్ నదీ హై, సముద్ర నదీ,
 దరతీ పర్వత్ బీ
 నదీ హైఁ,

అకాశ నీల తర్,
 సముద్ర భవర్,
 దరతీ బుద్బుద్, పర్వత్ తరంగ్ హైఁ
 టార్ వాయు
 అదృశ్య ఫన్

తుమ్ నహీఁ దేఖ్ పాయే,
 చంద హీన, శబ్దహీన, స్వరహీన, భావహీన్,
 స్ఫురణ, ఉన్మేష, ప్రేరణా,-
 యర్ నా, లపట్
 అంధీ.

నీచే, ఊపర్ సర్వత్
 బహతీ సదానీరా-
 నహీఁ దీభి తుష్టేఁ ?

సదా నీరా నది

★ ★

తీరములు లేని నది
నీరము లేని నది
కనపడగ లేదా
సదా నీరానది ?

గతి హీన
వేగ హీన
జల హీన
తల హీన
సదా నీర
నలువైపుల
ప్రవహించెడి
సదా నీర
కన రాదా ?

గగనమ్ము నది
సాగరము నది
భూమి నది
భూధరము నది

ఆ కాశము నీలకలము
సముద్రమే సుడిగుండము
బుద్బద మీ భూమి తలము
పర్వతాలు తరంగాలు
వామువు అదృశ్య ఫేనము
ఛందో రహితము
శబ్ద విరహితము
స్వర హీనము
భావ హీనము

తుషానుతో చుట్టుకున్న
నిర్జరమును
కనలేవా ?
బహుదిక్కులతో
ప్రవహించెడి నది
కనపడ లేదా
సదా నీర నది,

అనువాదము: శ్రీ దండమూడి మహీధర్

ఓ మమాఖియో,

యహీ సోనేకా మధు

కహో నే లాయీ ?

వే కిన్ పార్ కే బనే థే

సద్యః ఖరే పూర్ ?

జిన్ కే పంఖుడియా,

అంజలియోం కీ తరహ్

అనంతదాన్ కేలియే

ఖులీ రహతీ హై.

కితనే స్రష్టా

స్వప్న ద్రష్టా

చితవన్ తూలీ నే

ఉన్ కే రూపరంగ అంకీత్ కర్ లాయే.

పూలోం కే హార్

పుష్పిం కే స్తబక్ సంజోకర్

ఉన్లో నే

కుష్టులాయీ హాదే లగాయి :

రూప్ కే ప్యానే నయన్

మదు నహీ ఓన్న్ సకే.

ఓ సోనే కీ మాఖీ

తుమ్ చుర్మ హీ మే పైత్ గయీ.

స్వర్గ మే ప్రవేశ్ కర్

హిమాలయ-నే అవేత్

తేనె పట్టు

★ ★

తేనెటిగలారా ఇటు
తెచ్చితిరెటు నమమవును
సుదూరాన సుమ మంజుల
సుందర వనములదా అది ?

సుమ దళాలు అంజలిగా
అనంత రానము లొనగెడు
వనలడ్డి కరాలనుండి
కొని తెచ్చితిరా ?

కళా స్రష్టలెందరో
స్నేహ స్రష్ట లెందరో
మనస్సనెడు కుంచీయతో
వినిర్మించిరో రూపం

ఎన్నో పూల మాలలను
ఎన్నో కుసుమ గుచ్ఛాలను
వాటి వత్తలైన వాని
ఒజారు లందీడ్చినారు !

సుందరతా తృప్తాశువులైన
నయనములు గ్రోలని
నవ మధువును నీచు గ్రోలి
తన్మయమై సుఖస్వర్గ
ధామమున ప్రవేశించి
హిమాలయము వ.టి మౌన
సుమాంతముగ తొలగ ద్రోసి
గుంజిలివే తేటి !

శుభ్ర మౌన్ కో

గుంజిత్ కర్ గయీ :

ఉన్ మాజిత్ పుష్పరాగ్ కే

జిల్ తే కబోరోంమే,

తై సా పావక్ రహా,

హీరక్ రశ్మియో, భరా ?

జిసే దుహా కర్

తుమ్ మిట్ భర్ లాయీ :

కౌన్ అరూప్ గంధ తుమ్మే,

కల్ కా సందేక్ దే గయీ ?

ఓ గీత్ సభీ :

యే బోల్ తే పండ్ ముయే బీ దో,

జో గారే రహతే హై-

బార్

వహా మధు కీ గహరీ పరబ్,

మై, బీ

మధు పాయీ ఉడాన్ భరాంగా :

మానవతా కీ రచనా

తుమ్హారే చత్తే సీ హో,

జిస్ మే స్వర్గ పూరోం కా మధు,

యువకోం కే స్వప్న,

మానవ హృదయ్ కీ

కరుణా మమతా,

మిట్టి కీ సౌదీ గంధభరా

ప్రేమ్ కా అమృత్,

ప్రాణోం కా రస్ హో.

మణులవంటి పుష్పమ్ముల
రాగ సరిజ్వలిత పాత్రల
వజ్ర రశ్మి వోలుకు నట్టి
పావక మెట్టుల నిలిచెను ?

అందునుండి నవ మధువును
అలి నిపుణత నెట్లు పిలిక
తెచ్చితివో? ఏ విరూప
గంధము రేపటి నవ సందే
శము నీ కందించెను ?

ఝుమ్మని గానము చేసెడి
కమ్మని నీ పక్షమ్ములు
స్వాదు మధురసమ్ములను
పరీక్షించు పక్షమ్ములు
నాకొసగు మధుపాయీ!
నే నెగనెద నీ వలెనే

మానవత్వ నిర్మాణము
తేనెపట్టు వలె జరుగుత
నందనవన కుసుమ మధువు
నవయువకుల స్వల్పమధువు
కలగలిసిన తేనె పట్టు
వలె వెలయుత సుందరముగ !

మానవ హృదయము నందలి
కరుణయు మమతయు తియ్యని
మృత్నా గంధమ్ములతో
ప్రేమామతిత ధారలతో
మానవతా నిర్మాణపు
తేనెపట్టు వెలయుగాత !

అనుపాదము : ॐ దండమూడి మహీధర్

(7 వ పేజీ తరువాయి)

పంత్ జీవిత పరిచయం

ప్రాథమిక శివాధార. పాండేయగారు పంత్ కు యెంట్ ప్రోత్సాహ మిచ్చి ఇంగ్లీషు కావ్యాధ్యయనంలో మార్గదర్శకు లయ్యారు. సంస్కృత సాహిత్యంలో కూడా అభినివేశం సంపాదించి కవిత్వ శక్తిని మరింత మెరుగు పెట్టి దినదిన ప్రవర్థమానుడయ్యాడు. పంత్ కు మైనపువత్తి వెలిగించు కుని చడివే అలవాటు ఉంది. ఈ అలవాటే అతని ప్రారంభిక కృతు లెన్నిటిలో అన్నిదగ్గంచేసింది. "కలరవ్" "నీరవతార్" అనే రెండు వ్రాత ప్రతులు మైనపు వత్తికి ఆహుతి యైనాయి. అదృష్టవశాత్తూ పంత్ కొన్ని టిని మాత్రం తిరిగి స్మరణం చేసికొని వ్రాసుకున్నారు.

1921 లో గాంధీ నడచిన సహాయ నిరాకరణోద్యమానికి ప్రభావితుడై కాలేజీ వదలి పెట్టినారు. పంత్ ఉద్యమంలో క్రియాశక్తకంగా పాలు పంచుకొన కుండా కవితా వ్యాసంగంలోనే సంపూర్ణంగా మునిగి పోయినారు. స్వతంత్రాధ్యయనం, ఏకాగ్రచింతన, వ్రాయుటం యిలా ఆ రోజు లు గడచి పోయినాయి. శివాధార పాండేయగారి నుండి కూడ సహాయం పొందుతూండేవారు. ప్రాచీనుల్లో శ్రీధర్ పాఠక్ గారు ఆయనను ఎక్కువ ప్రోత్సహించారు.

1922 లో "ఉచ్ఛ్వాస" మను కావ్యం ప్రచురింపబడినది. ఈ చిన్న కావ్యం అస్మీర్ లో ముద్రింపబడినది. అక్కడే పంత్ పెద్దన్నగారు రాజ కుమారుల మేయో కాలేజీలో ప్రాధ్యాపకులుగా పనిచేస్తూ ఉండేవారు. 1923 లో "పల్లవ" కావ్యం ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చింది. ఒక్కొక్క సంవత్సరం తేడాలతోనే 'పీఠ' 'గ్రంథి' కావ్యాలు కూడా ప్రచురింప బడ్డాయి. ఇవి రచనా కాలం దృష్ట్యా 'పల్లవ' కావ్యానికి ముందువి.

కవి పంత్, కవి రూపంలో ప్రసిద్ధిని, విజయాన్ని, సర్వజనాప్లాదాన్ని, సంపాదించినారు. కాని విధి చేతుల్లో జయన సాంసారిక ముఖం అదృశ్యమై పోయింది. అన్ని సౌకర్యాలతో సంపదలతో, నిండి కళకళలాడుతున్న పంత్ కుటుంబం కొద్ది రోజులలోనే ధనజన ఓణమయింది. పెద్ద ఇల్లు 1926 లో అమ్మివేయవలసి వచ్చింది. 1927 లో మధ్యమ సోదరుడైన రఘు వర్ దత్ పంతుగారు మరణించారు, దాదాపు ఆ రోజులలోనే ఒక అక్క భవిపోయింది, ఒక సంవత్సరం లోపలే తమ్ము అమితంగా ప్రేమించి, పెంచిన

తండ్రి మరణించారు. 1928 వరకూ దైవం యలాగే యీ కుటుంబం మీద శివకన్ను పేసివుంచింది.

అప్పటి కింకా పంత్ ప్రపంచంతో పోరాటం సాగించు కోవడానికి తన్నుతాను ఒడబర్చు కోలేదు. సాంసారికంగా తానింత నిరాశ్రయుడౌ తాడని కలలో కూడ ఊహించు కోలేదు. కాని అతనికి తెలియకుండా అతని మనస్సులో భావిమూచనగా ఒక మూల ఒదిగి ఉండి యుండవచ్చును. అందువల్లే ఆధ్యాత్మిక చింతనా బలంతో కవితావ్యాసంగం నుండి ఆయన ఎప్పుడూ జారిపోలేదు. ఆయన ఆదర్శాలు నిరుత్సాహజనకాలు కాలేదు. సత్యం, శివం, సుందరం మీద నున్న ఆయన అచంచల విశ్వాసం అంధకారావృతము లైన, ఆ దుర్భర ఊడాల్లో కూడా ఆరిపోక మిణుకు మిణుకు మని వెలుగుతూనే ఉంది. అతని దృష్టి విశిష్టమైనది కాలేదు. 1936 లో పంత్ కి మొట్ట మొదటిగా అత్యున్నత స్థాయిలో ఉన్నతమిచ్చింది. పల్లవ కావ్యంలో సంగ్రహించిన 'పరివర్తన మనే కవిత, సౌందర్య, వ్యవస్థాత్మకత' అనుప్రాణితమైన ఆయన కావ్యసృష్టిలో ఒక మజిలీని అంతమొందించి రెండవ మజిలీని ప్రారంభం చేస్తుంది.

1929 లో పంత్ చాలా అనారోగ్యంగా ఉన్నారు. స్వగ్రీయులైన డాక్టర్ నీలాంబర తోషిగారు ఆయనకు చికిత్స చేశారు. ఇలా యిరువదవ శతాబ్దంలో మూడవ దశాబ్దము ఆయన నిద్ర, ప్రసిద్ధి, రోగము, శోకము, మానసిక, శారీరక వికృతి, వికాసములతో కలసియున్నది. 1930 లో పంత్ అస్మీడాలో విక్రాంతి తీసికొని క్రొత్త మజిలీని నిర్మించు కోడానికి ప్రయత్నం సాగించారు.

1931 నుంచి 1940 వరకు పంత్ యొక్క వ్యవసాయం కాలాకాకండ్ (అవర్) లో కువర్ సురేష్ సింహతో పాటు ఉన్నారు. ప్రయాగ కూడా వసూ పోతూ ఉండేవారు. అప్పుడప్పుడు అస్మీడాను కూడా చూచి వస్తూ ఉండేవారు. నాల్గవ దశాబ్దము సామాజిక శాస్త్రము, జ్ఞాన విజ్ఞానము, వివిధ సాహిత్యాధ్యయనాలూ, లోక శ్రేయస్సుకు కావలసిన స్థిరధారతాలు, అలాంటి ఆలోచనలలో గడవిపోయింది. ఈ దశాబ్దంలోనే పంత్ 'గుంజన్' 'జ్యోతిషి' 'యుగాంత్' 'యుగవాణి' 'గ్రామ్య' అను రచించి ప్రచురించారు. ఇప్పుడు పంత్ లోని ప్రాకృతిక సౌందర్య ప్రధానమైన భావసృష్టి మానసికరణం గానూ, సామాజికాభ్యుదయ గానూ మార్పు చెందింది. పద్మా ప్రభావోన్నతు

దైన రపింద్రుని స్థానంలో సజర్వతీ సాధువు అడుగు తెట్టినట్లైంది. మార్క్సు వాదాన్ని అధ్యయనంచేసి దాని నుండిచోదక శక్తిని పొంది కవిపంత్, లోక జీవితాన్ని పరిమార్చడం చేయ ప్రయత్నించారు. కానీ చరమ అత్యం తుట్ట తుదకు గాంధీ వాదమే అయింది. నేడు మార్క్సు వాదాన్నుంచి సహాయాన్ని పొంది రేపు గాంధీవాదాన్ని స్థాపించ వలసి వచ్చునన్న సిద్ధాంతంలో ఆయనకు నమ్మక మున్నది. నైసర్గిక సృష్టిలాగానే కుంకులితమైన మానవ హృదయం, సమతా సౌందర్య సంపన్నం కావాలనీ, వికాస శీలుడైన వ్యక్తి వలె సమాజం కూడా వికాసం పొంది ఒక రకమైన సామంజస్యంలోకి రావాలని ఆస్పదే పృథ్వి జాత్యంతరములందు సౌందర్య ప్రపూర్ణమై స్వర్గతుల్య మౌతుందనీ, ఆయన నమ్మిక. అదే ఆయన, సిద్ధాంతమూ, స్వప్నమున్నూ.

ఈ శతాబ్దిపు ఐదవ దశాబ్దిలో ఒక క్రొత్త మజిలీ ఆరంభమైంది. అరవిందుని తాత్విక సిద్ధాంతం కవి పంత్ మీద ప్రభావం చూపింది. మానసిక, ఆర్థిక సంఘర్షణల మధ్య కూడా కవి పంత్ లో అదిగి ఉన్న విశ్వ శ్రేయోభిలాష కుంకితమైపోలేదు. ఒక క్రొత్త వెలుతురు ఆయనను అభిభూతం చేసింది. వ్యక్తి, సమాజాన్నీ పరివర్తితం చేయడానికి చాలా లోతుకు పోయి అన్వేషణ చేయడం అవసరమని ఆయన భావించారు. అతి మానస శక్తిని, మూల ప్రజ్ఞను, యీ సమస్త ప్రపంచానికి ఆధారభూతంగా నిలిచివున్న శక్తిని జాగృతం చెయ్యటండా పరివర్తనం చెయ్యటానడం అసంభవమని ఆయన తాదన. అరవిందుని తాత్విక సిద్ధాంతం పంతును ఒక క్రొత్త కావ్యమార్గంలోనికి ప్రవేశింప జేసింది. అందువల్లే 1945-46 లో 'స్వర్ణ కిరణము' స్వర్ణధూళి' అనే కావ్యాలు వెలుగు లోనికి వచ్చినాయి. ఇలాగే కవిలో వసిన స్వర్ణచైతన్యం, ఉద్గమశక్తి వికాసం పొందుతూ వెలుగు నింపు కొన్నవి.

ఐదవ దశాబ్దితోనే కవి పంత్ భారత దేశంలో చాలా ప్రచేకాలలో పత్యటన చేసి వచ్చారు. దక్షిణ భారతంలోనూ, పశ్చిమ భారతంలోనూ కొన్ని సంవత్సరాలున్నారు. 1947 లో ప్రయాగ వచ్చి 'లోకాయజ్ఞాన్ని' స్థాపించడానికి తిరిగి ప్రయత్నం చేశారు. ఇలాంటి ప్రయత్నమే 1948 లో ఒకసారి అరిగింది. కాని విజయం పొందలేదు, 'లోకాయజ్ఞం' ద్వారా కవి పంత్ విజ్ఞానాత్మకములైన, సాంస్కృతికములైన కార్యకలాపములకు ఒక

కూడలి స్థలమును ఏర్పాటు చేయవలెనని సంకల్పించినారు. అది విద్యాసంస్థగానూ, పరిశోధన సంస్థగాను, కూడా ఉండాలని ఆయన కోరిక. పంత్ కలలు గన్న యీ సంస్థ యింతవరకు రూపు రేఖలు దిద్దు కొన లేదు. దీని కొరకు ఆయన మనస్సులో స్థిరమైన ఆకాంక్ష ప్రబలి ఉంది. ఈ శతాబ్దపు ఐదవ దశాబ్దంలో 'మధుజ్వాల' అనే కావ్యం వెలువడింది. ఈ కావ్యం 'ఉమర్ ఖయ్యాం' రుబాయతులకు గేయ స్పృహలతో ఇచ్చిన అనువాదము. మూల పారసీ భాషనుంచి అనువాదం చేయబడింది. ఈ అనువాద కావ్యంలో పంతుకు సహకరించిన వారు ప్రసిద్ధ ఉమూ 'పుల్లెన స్వర్గీయ హజరత్ అలీగర్ గోండ్వి గారు. ఈ అనువాదం మూడవ దశాబ్దంలో పూర్తి అయింది.

1948 లో 'ఖాదీపువ్యలు' లో అంతర్భూతంగానున్న 'శ్రద్ధానుష్ఠానాల' నే భాగంకూడా వెలుగులోనికి వచ్చింది. 1949 లో "ఉత్తర" "యుగపథ్" అనే కావ్యాలు రచింపబడినాయి, పంత్ గవ్యనాటకాలు కూడా వ్రాశారు. కాని ఆ వెక్కడో పోయినాయి.

1950 లో ఆకాశవాణిలో పంతుకు సంబంధం ఏర్పడింది. ఇప్పుడు కూడా ఆయన ఆకాశవాణికి పరామర్శదాత, సాహిత్యంలో నిలవో యిస్తూ ఉంటారు. ఈ రూపంలో కూడా పంతు స్వదేశ సాంస్కృతిక చైతన్యం కొరకు చాలా శ్రమించారు. ప్రస్తుత దశాబ్దం, అంటే 1950 సంవత్సరం కవి పట్టి పూర్తితో పరిస్థాగ్ధమౌతుంది. ఇటీవల ఎన్నో పద్య రూపకాలను యూయన రచించారు. మూడు కావ్య రూపకాలు "శిల్పి" అనే పేరుతో సంగ్రహింపబడినాయి. అది 1953 లో వెలువడ్డది. ఇంకా మూర్త్యం 1951 లో ఆరు రూపకాలు "రజన శిఖరం" అనే పేరుతో వెలువడినాయి. "అతిమ" "వాణి" "తామసినిచంద్రుడు" అనే కావ్య సంగ్రహాలు ద్రమిక: 1956-1957-1960 లో అచ్చునడినాయి. 1959 లో "చిదంబర" అనే పేరుతో ఒక సంచిత సంకలనం ప్రచురించబడింది. దానిలో ఇరువది సంవత్సరములకు పూర్వం అప్పటి వరకూ వచ్చిన 'పల్లవ్' కూడా వచ్చింది. 'రత్నిబంధ్' 'ఆధునిక కవి సుమిత్రానందన్ పంత్' అనే లఘు కావ్య సంగ్రహాలు కూడా ప్రచురింపబడినాయి. ఒక పెద్ద నవలను వ్రాసి తద్వారా తన కవితా వ్యాసంగాన్ని మంగళాంతం చెయ్యాలని ఇప్పుడాయన కోరిక.

ఇరువదవ శతాబ్దపు యీ ఆరవ దశాబ్దము కవి రచనాకాలం దృష్ట్యా
 ఐదవ దశాబ్దం. మొదటి దశాబ్దంలో అంటే 1916 లో “హాక్” అనే నవల
 దానితోపాటు పిడిపడిగా కొన్ని వర్ణనలు 3. దా వచ్చినాయి. కావ్య రచ
 నలో ఆ దశాబ్దం కావ్యరచనా కౌశలాలతో ఆకాంక్షలతో నిండిన
 దశాబ్దం రెండవ దశాబ్ద ప్రచురణలు నై సర్గ సౌందర్య శృంగారంతో నిండి నిడి
 కృతమైన సమగ్రరచనలు. అప్పుడు కవి విశ్వవైభవ సమ్మోహితుడు నిసర్గ
 దృష్టి అత్యద్భుతాలతో కన్నులను మిగుమిట్లు గొలుపునూ ఉంటే రచనా
 కాలంలో ఆయన సూడవ దశాబ్దం గడిచింది. మానవ హృదయంలో, మానవ
 జీవితంలో, మానవ సమాజంలోనూ సౌందర్యాన్ని నింప జరకమైన సామం
 జశ్యాన్ని నెలకొల్పాలన్న తపా తపా సుఖం కానుచునుండు. నాల్గో
 దశాబ్దంలో స్వేచ్ఛ గల్గితమైన అతిమానస మాహావక్షణంలో కవి హృదయం
 ప్రయాణం చేస్తున్నట్లు కనుపిస్తుంది. ఇది ఆరు శతాబ్దాలలో కవి వలన
 జీవితసూ, మర్యాద, మానవుడూ, విశ్వమూ పీటన్నీటిపీ పరిచక్షణం చేయూ
 లన్న సంకల్పంతో కవి చేస్తున్నట్లు కనుపిస్తున్నాయి.

రచన : శాంతిజోషి

నరేంద్ర శర్మ

కావలెను

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ-ఆంధ్ర, కార్యాలయములో పని చేయుటకు క్రింది యోగ్యతలుగల కార్యకర్తలు కావలెను.

యోగ్యతలు :—రాష్ట్రభాషా విశారద.

S. S. L. C.

హిందీ, ఇంగ్లీషు టైపురైటింగు, లెక్కల అనుభవంగల
చికి ప్రాధాన్య మొనగబడును.

యోగ్యతలు, అనుభవమునుబట్టి వేతనము ఒనగబడును.

దరఖాస్తుతో హిందీ, ఇంగ్లీషు వ్రాత నమూనాలు, ప్రమాణ పత్రములకు నకళ్లు, సహజీక సంబంధించిన రెండు ప్రమాణ పత్రములు పంపవలెను. దరఖాస్తు స్వీకరణమునకు వ్రాసి శ్రీ కార్యదర్శి, దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ-ఆంధ్ర, హైదరాబాదు-4 కు ఏ. 30-6-1960 లోపుగా అందునట్లు పంపవలెను.

కార్యదర్శి.

BY APPOINTMENT TO
HIS EXCELLENCY THE GOVERNOR OF ANDHRA

జి. పుల్లారెడ్డి

ఫోన్: 5506

పాఠాఫీసు: కర్నూలు

క్రాంతి: స్టేషన్ రోడ్, ఆర్బిన్ సర్కిల్ - హైదరాబాదు

విందులు, టీ పార్టీలకు

రకరకాల మిఠాయిలు, తినుబండారాలు సప్లయ చేయగలము.

★ మీ ఆర్డర్లు ఫోన్ ద్వారా పంపగలము. ★

Edited, Printed and Published by Ch. Lakshminarayana Sarma, Secretary,
Makshina Bharat Hindi Prachar Sabha-Andhra, 959, Khairatabad, Hyd-4.

ప్రతి గ్రంథాలయములోనూ తప్పక ఉండవలసిన గ్రంథము

Re. No 615 M. 4/9

డి. 7-11-59. ద్వారా ఆనాడు దేశంలోని అన్ని పార్టీలకు కాల నిమిషం.

2. 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 26) 27) 28) 29) 30) 31) 32) 33) 34) 35) 36) 37) 38) 39) 40) 41) 42) 43) 44) 45) 46) 47) 48) 49) 50) 51) 52) 53) 54) 55) 56) 57) 58) 59) 60) 61) 62) 63) 64) 65) 66) 67) 68) 69) 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) 77) 78) 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) 86) 87) 88) 89) 90) 91) 92) 93) 94) 95) 96) 97) 98) 99) 100)

“హిందీ ప్రచార చిత్ర”

[illegible]

* మూలము ధాగంలో 800 హిందీ ప్రచురణలు - పరిచయం, పాటలు

* కాలగణన కాలంలో 960 క్రైస్తవము - ముస్లిములు, హిందూలు

* The following table shows the distribution of the population by sex and age group in 1950.

ప్రతి గ్రంథాలయములోనూ, ప్రతి ప్రభుత్వము వద్దనూ, ప్రైవేట్
 ఉండవలసిగ్రంథములు.

2014-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1

உம்மு முத்தி நெக்கி அறிவியலம்.

వెం. రూ. 10.00

వార్షిక (- - -) ప. 2.00

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సంఘం లెండ్

భైరవరాజును, హేమరాజును--

